

**İLKÖĞRETİMDE HAYAT BİLGİSİ
DERSİNDE AİLE KATILIMI
ÇALIŞMALARI**

**Zeynep Kılıç
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2010**

**İLKÖĞRETİMDE HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE AİLE KATILIMI
ÇALIŞMALARI**

Zeynep KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ağustos, 2010

ÖZET

İLKÖĞRETİMDE HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE AİLE KATILIMI ÇALIŞMALARI

Zeynep KILIÇ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos, 2010

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Gültekin

İlköğretim, toplumda yaşayan tüm bireylerin sahip olması gereken temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkların kazandırıldığı temel eğitim basamağıdır. İlköğretimde öğrenciye kazandırılması beklenen bu temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklar ilköğretim programları yoluyla kazandırılmaktadır. İlköğretim programlarında öğrencinin çok yönlü gelişmesini sağlayacak dersler yer almaktadır. Bu derslerden birisi de çocuğa temel yaşam becerileri ve olumlu kişisel nitelikler kazandırmayı amaçlayan Hayat Bilgisi dersi. Hayat Bilgisi dersi, çocuğun bakış açısını ve yaşamını temel alan, çocuğun kendisini ve çevresini tanımasını sağlayan, çevresine uyum göstererek çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerinin temellerinin atıldığı bir derstir.

İlköğretimde Hayat Bilgisi dersini aileden bağımsız düşünmek olanaklı değildir. Hayat Bilgisi dersinde, aileyi de eğitim-öğretim sürecine katmak için öngörülen yaklaşımlardan birisi, aile katılımıdır. Ailenin eğitim-öğretim sürecine katılmasını öngören çalışmaların düzenli ve sistemli bir biçimde düzenlenmesi olarak tanımlanan aile katılımı, ailenin çocuğun eğitim-öğretim sürecine katılmasını, çocuğun okulda öğrendikleri ile ailede öğrendikleri arasında tutarlılık sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinin temel ilkelerinde, temalarında ve kazanımlarında aile katılımı vurgusu yer almaktadır.

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen aile katılımı çalışmalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde nitel yöntemle gerçekleştirilen, araştırma kapsamında 35 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Araştırma verileri, betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin aile katılımını; ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması, ailenin çocuğuna destek olması, ailenin okulda ve sınıfta yapılan etkinliklere katılması, ailenin okul ile işbirliği içinde olması gibi değişik biçimlerde tanımladıkları görölmüştür. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kapsamında aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet ettikleri ve gerektiğinde yardım aldıkları, aileleri sınıf etkinliklerine kattıkları, çocuğa ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verdikleri, aileleri bilgilendirmek amacı ile toplantılar yaptıkları, aile ziyaretleri gerçekleştirdikleri ve ailelere anket uyguladıkları görölmüştür. Öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarını yoğun olarak birinci sınıfta uyguladıkları ve aile katılımı çalışmaları düzenlerken planlama yaptıkları, aileleri bilgilendirdikleri görölmüştür. Öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarının; öğretmen, öğrenci ve aile üzerinde olumlu etkileri olduğu konusunda görüş birliği içerisinde oldukları anlaşılmıştır. Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini, başarılarını, derse karşı ilgilerin ve öz güvenlerin arttırdığını, ailelere çocuklarını sınıf içinde gözlemleyebilme olanağı verdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğretmenlerin işlerini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre, aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorlukların başında, ailelerin bu tür etkinliklere katılmak istememeleri gelmektedir. Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için aile katılımı konusunda paydaşlara seminerler verilmesi, öğretmenlerin veli toplantısında ailelere aile katılımının önemini anlatması, öğretmenin okul müdürü ve diğer yöneticilerle birlikte işbirliği yapması ve aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermesini önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi dersi, okul-aile işbirliği, aile katılımı

ABSTRACT

PARENT INVOLVEMENT STUDIES IN SOCIAL STUDIES COURSE IN PRIMARY EDUCATION

Zeynep Kılıç

Department of Primary Education, Master of Classroom Teacher's Program
Anadolu University, Institute of Educational Sciences

August 2010

Advisor: Doç. Dr. Mehmet Gültekin

Primary education is a fundamental educational step where all individuals living in society can be acquired the basic knowledge, skills, behaviors and habits. These basic knowledge and skills, which the students should gain in primary education, are gained via primary (education) programs. In primary education programs, there are courses that causes the student to develop sophisticated. One of these courses is "Social Studies", which aims to cause the student gain basic life skills and positive personal qualifications. Social Studies is a course which takes the child's point of view and life as basis, and provides the child to know herself/himself and her/his environment, and also it is a process in which basis for sophisticated and creative thinking, problem solving features are formed in harmony with the environment.

In primary education, it is not possible to think Social Studies course separate from the parent. In Social Studies Course, one of the anticipated approaches to include the parent to education process is involvement of the parent. Parent involvement in education, which is defined as arranging studies/activities regular and systematically that anticipates family's participation to the education process, aims the child's participation to education-instruction process and to provide consistency between the

knowledge learned in the school and in the family. For this reason, family's participation is emphasised in basics of Social Studies' course.

In this study, it was aimed to determine classroom teachers' opinions about parent involvement studies which are performed in Social Studies courses. Study was conducted upon opinions of classroom teachers' who worked in primary schools of Eskişehir province during 2009-2010 education – instruction period. The study was conducted via qualitative method in survey model, and 35 classroom teachers were interviewed. Study data was analysed via descriptive analysis technique.

According to the results obtained in research findings, teachers has defined family participation in different forms such as parent's involvement to the child's education process, supporting the child, participating activities inside the school or classroom, in cooperation with school. It has been seen that, in Social Studies Course context, teachers organised different parent involvement's studies such as inviting parents to social activities and getting help in case of need, working into classroom activities, giving homeworks to students, which they may do with their parents, making meeting to inform parents, visiting parents and conducting a questionnaire. It has been seen that, teachers conduct parent's involvement's studies densely in the first class, and they conduct planning and informing parents while arranging parent involvement studies. It has been recognised that, teachers agree that parent involvement's studies have positive effects on teachers, students and parents. Teachers stated that parent involvement's studies have impact on students' learning positively, increase the students' success and make them gain self-esteem, give opportunity to the parents to observe their children in the classroom, and simplify teachers' work. Among difficulties teachers encounter during parent involvement's studies, first problem is parents' reluctance to involve these kind of activities. In order to obtain desired success in parent involvement's studies, teachers suggest to give seminars to shareholders about parent involvement, to tell the importance of parent involvement in the parents' meetings, to cooperate with the school manager and the other administrators and to give place to family participation more.

Keywords: Social studies course, school-family cooperation, parent involvement.

JÜRİ VE ENSTITÜ ONAYI

Zeynep KILIÇ'ın "İlköğretimde Hayat Bilgisi Dersinde Aile Katılımı Çalışmaları" başlıklı tezi 26.08.2010 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Mehmet GÜLİEKİN

Üye : Doç.Dr.Zühal ÇUBUKÇU

Üye : Yard.Doç.Dr.E.Aysın KÜÇÜKYILMAZ

Doç.Dr.A.Aykut CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdür Vekili

ÖNSÖZ

İlköğretimin evrensel ve ulusal amaçlara ulaşması için öğretmenin aile ile işbirliği yapması gerekmektedir. Çocuğun her türlü gereksinimlerini karşılayan ailenin görev ve sorumlulukları çocuk okula başladıktan sonra da devam etmektedir. Eğitimde kalitenin ve sürekliliğinin artırılması için öğretmen ile ailenin işbirliği, aile katılımı biçiminde gerçekleşebilir. İlköğretimde aile katılımının yoğun olarak gerçekleştirilebileceği derslerden birisi Hayat Bilgisi dersidir. Hayat Bilgisi dersinde ev ile okul yaşamı arasında tutarlılık sağlanması bakımından aile katılımı önemlidir. Bu durumdan hareketle, bu araştırmada Hayat Bilgisi dersinde uygulanan aile katılımı çalışmaları konusunda öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok kişi katkıda bulunmuştur. Özellikle araştırmanın planlaması, uygulanması ve sonuçlandırılmasında görüş ve önerileri ile beni yönlendiren ve büyük bir sabır ve anlayışla desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli görüşlerine başvurduğum Sayın Prof. Dr. Şefik Yaşar'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ANILAN ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Şengül S. ANAGÜN'e teşekkür ederim. Önerileri ve görüşleri ile bana yol gösteren Sayın Yrd. Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ'a ve Arş. Gör. Sibel DAL'a teşekkür ederim.

Elektronik posta yolu ile öneri ve görüşlerini aldığım Sayın İnyet Pehlivan'a, Sayın Joyce EPSTEİN'e, Sayın Jacobs KİSSTEN'a, Sayın Aslı ULUDAĞ'a ve Sayın Faruk YAYLACI'ya teşekkür ederim. Yardım ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarım Arş. Gör. Aybiçe TOSUN'a, Arş. Gör. Ayşe DÖNMEZ'e, Arş. Gör. Candaş UYGAN'a, Arş. Gör. Emel GÜVEY'e, Arş. Gör. Koza ÇİFTÇİ'ye, Arş. Gör. Mehmet ERSOY'a, Arş. Gör. Nidan OYMAN'a, Arş. Gör. Ömür GÜRDOĞAN BAYIR'a ve Arş. Gör. Talip Çukurlu'ya teşekkür ederim. Maddi ve manevi olarak yardımlarını esirgemeyen hep yanımda olan arkadaşlarım Arş. Gör. Nurhan ATALAY'a, Sayın Deniz SENAL'a ve beni dinleyen öz ablam kadar sevdiğim ablama Sayın Türkan AKYOL BAŞER'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans ders arkadaşlarım Gamze

BİNİCİOĞLU'na, Gönül AYDIN'a, Mine KILINÇ'a ve Çetin YILDIZ'a teşekkür ederim.

Veri toplama aşamasında görüşmelere istekle katkıda bulunan sınıf öğretmenlerine ve araştırmaya katkısı olan ve ismini sayamadığım diğer kişilere de teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırma sürecinde bana destek olan ve sevgilerini hiç eksik etmeyen aileme sonsuz teşekkürler.

Eskişehir, 2010

Zeynep KILIÇ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZGEÇMİŞ	x
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGE LİSTESİ	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. İlköğretim ve Hayat Bilgisi.....	2
1.1.2. Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı ve Kapsamı.....	4
1.1.3. Türkiye’de Hayat Bilgisi Programının Tarihsel Gelişimi.....	6
1.1.4. 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programı.....	11
1.1.5. Okul-Aile İşbirliği.....	19
1.1.6. Aile Katılımı.....	24
1.1.6.1. Aile Katılımına Yönelik Modeller.....	28
1.1.6.2. Aile Katılımını Etkileyen Etmenler.....	35
1.1.6.3. Aile Katılımının Sağladığı Yararlar.....	36
1.1.6.4. Hayat Bilgisi ve Aile Katılımı Etkinlikleri.....	41
1.2. Araştırmanın Amacı.....	44
1.3. Araştırmanın Önemi.....	45
1.4. Sınırlılıklar.....	46
1.5. Tanımlar.....	46
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	48
2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	48
2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	57

3. YÖNTEM	61
3.1. Araştırmanın Modeli	61
3.2. Çalışma Grubu	62
3.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri	63
3.3. Verilerin Toplanması.....	65
3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması.....	65
3.3.2. Görüşme İlkeleri	66
3.3.3. Görüşmelerin Yapılması.....	66
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	67
4. BULGULAR VE YORUMLAR	71
4.1. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Deyince Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	71
4.2. Öğretmenlerin “Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Aile Katılımı İle İlgili Olarak Ne Tür Çalışmalar Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	74
4.3. Öğretmenlerin “Aile Katılımı İle İlgili Çalışmaları En Çok Hangi Sınıfta Uyguluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	77
4.4. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarını Nasıl Uyguluyorsunuz? Aşama Aşama Anlatabilir Misiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	79
4.5. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Öğrencilerinizin Öğrenmelerine Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	82
4.6. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Size Öğretmen Olarak Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	89
4.7. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Ailelere Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	92
4.8. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında Ne Tür Zorluklarla Karşılaştınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	97

4.9. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında İstenilen Başarının Elde Edilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	102
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	107
5.1. Sonuç.....	107
5.2. Tartışma.....	110
5.3. Öneriler	112
5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	112
5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	113
EKLER	114
1. Araştırma İzin Belgesi.....	115
2. Öğretmen Görüşme Formu.....	116
3. Hayat Bilgisi Dersinde Aile Katılımı İle İlgili Kazanımlar.....	117
4. Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarı.....	126
KAYNAKÇA	129

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
1. Aile Katılımının Amaçları.....	28
2. Hoover-Dempsey ve Sandler'in Aile Katılım Modeli.....	30
3. Aile Katılım Türleri.....	41
4. Araştırmanın Gerçekleştirildiği Okullar, Öğretmenler ve Okuttukları Sınıflar.....	64
5. Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri.....	69
6. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Deyince Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	71
7. Öğretmenlerin “Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Aile Katılımı İle İlgili Olarak Ne Tür Çalışmalar Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	74
8. Öğretmenlerin “Aile Katılımı İle İlgili Çalışmaları En Çok Hangi Sınıfta Uyguluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	77
9. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarını Nasıl Uyguluyorsunuz? Aşama Aşama Anlatabilir Misiniz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	79
10. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Öğrencilerinizin Öğrenmelerine Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	83
11. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Size Öğretmen Olarak Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	89
12. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında Ailelere Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	92

13. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında Ne Tür Zorluklarla Karşılaştınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	97
14. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında İstenilen Başarının Elde Edilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ve Frekans Dağılımları.....	102

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil	Sayfa
1. Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı.....	5
2. Aile Katılım Modelleri.....	34

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Sürekli gelişen ve değişen eğitim sistemi içerisinde öğrencilerin kazanması gereken niteliklerin, toplumların gereksinimleri doğrultusunda farklılıklar göstermeye başlamasıyla birlikte öğretmenlere düşen görev ve sorumluluklarda da farklılıklar meydana gelmeye başlamıştır. Öğretmenlerin bu sorumluklarından biri de ulusal ve evrensel değerlere sahip, toplumun gereksinimlerine yanıt verebilecek nitelikte bireyler yetiştirebilmek olarak görülmektedir. Öğretmenlerin bu sorumluluklarını yerine getirebilmesi ise büyük ölçüde aile ile işbirliği içinde olmalarına bağlıdır. Çünkü aile, çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal olarak gelişmesinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Doğumdan başlayarak çocuğun yaşamının bir parçasını oluşturan, her türlü gereksinimini karşılayan ailenin, çocuğun öğretme-öğrenme sürecine de katılması beklenmektedir. Ailenin öğretme-öğrenme sürecine katılımı, çocuğun okula karşı olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlamasının yanı sıra öğretmenlerin sorumluluklarını daha etkili biçimde yerine getirmesine katkı sağlamaktadır. Kuşkusuz ailenin öğretme-öğrenme sürecine katılması öncelikle okul-aile işbirliğinin istenilen biçimde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Çünkü okul-aile işbirliği öğrenciye, amaçlanan niteliklerin kazandırılmasında okul ile ailenin ortak hareket etmesini ifade etmektedir.

Okul aile işbirliğini etkili bir biçimde gerçekleştirmek için çeşitli yaklaşım, yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri de ailenin çocuğun öğretme-öğrenme sürecine katılması biçiminde gerçekleşen aile katılımıdır. Aile katılımı, ailenin öğretme-öğrenme sürecine katılmasını öngören çalışmaların sistemli bir biçimde düzenlenmesini sağlayarak ev ile okul arasında köprü kurulmasını sağlayan bir yaklaşımdır.

Aile katılımı, öğretmenle ailenin işbirliği içerisinde olmasını öngörmektedir. Bunun için öğretmen aile katılımı çalışmalarını düzenleyerek ailenin öğretme-öğrenme sürecine katılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalar sınıf

içinde gerçekleşeceği gibi sınıf dışında da gerçekleşebilir. Öğretmen, aile katılımı çalışmalarını bir dersle ilişkilendirerek, bir ders sürecinde aileleri çocuklarının sunumlarını izlemek için ya da kendisine yardımcı olması için sınıfa davet edebilir ya da ailelerin de katılabileceği sınıf dışı etkinlikler düzenleyebilir.

İlköğretimde öğretmenin aile katılımı çalışmaları düzenleyebileceği derslerden birisi de Hayat Bilgisi dersidir. Çünkü Hayat Bilgisi dersi çocuğun, yaşantılarından yola çıkarak oluşturulmuş, çocuğa temel yaşam becerilerini kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Hayat Bilgisi dersinin yaşamla iç içe olması ve çocuğun yaşantısının büyük bölümünün aile içinde geçtiği göz önüne alındığında, bu derste ailenin yoğun olarak öğretme-öğrenme sürecinde yer alması gerekli görülmektedir.

İlköğretimin ilk üç sınıfında yer alan Hayat Bilgisi dersinde öğretmenlerin aile katılımına ilişkin görüşlerinin, aile katılımına yönelik ne tür çalışmalar yapıldığının ve bu çalışmaları uygularken ne tür sorunlarla karşılaşıldığının belirlenmesi, aile katılımının daha sağlıklı gerçekleştirebilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda bu araştırma, Hayat Bilgisi dersinde uygulanan aile katılımı çalışmalarına yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

1.1.1. İlköğretim ve Hayat Bilgisi

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istenilen yönde değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitim ile birey, içinde yaşadığı toplum için değeri olan yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirir (Demirel ve Kaya, 2007, ss.5-6). Başka bir söyleyişle eğitim, okulöncesinde, okul yaşamında ve okul sonrasında devam eden bir süreçtir ve bu süreç, bireyin yaşam boyu edindiği deneyimleri kapsar (Gürkan, 2004, s.4). Yaşamın tüm alanlarını kapsayan eğitim, yaşam içinde kendiliğinden gerçekleştiği gibi okullarda ya da kurumlarda bir plan ya da program dahilinde de gerçekleşebilir. Bu biçimde gerçekleşen eğitime formal eğitim denilmektedir (Demirel ve Kaya, 2007, s.10). Formal eğitim, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun'da belirtildiği gibi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılır. Örgün eğitim, belli yaş gruplarına yönelik olarak, planlı ve programlı olarak

önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda ve okul çatısı altında gerçekleştirilen öğretim etkinlikleridir (Kale, 2007, s.6).

Örgün eğitim kurumları, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumlarından oluşmaktadır (Demirel ve Kaya, 2007, s.11). Eğitim sisteminin temelini oluşturan ilköğretim, daha ileriki eğitim basamaklarının temelini oluşturması ve bu basamakta edinilen bilgi ve becerilerin daha sonraki öğrenim yaşantılarını etkilemesi bakımından önemli bir işleve sahiptir (Erden, 1998, s.175; Gültekin, 2007, s.65). Çünkü ilköğretimde kazandırılan bilgi ve becerileri bireyin yaşama atıldığı zaman kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlamakta; aynı zamanda daha ileriki eğitim basamaklarındaki öğrenmelerin temelini oluşturmaktadır (Fidan ve Erden, 1998, s.215). İlköğretimin; öğrencilere bilişsel becerileri öğretmek, çocuğun toplumda yaşayabilmesi için gerekli beceri ve tutumları geliştirmek ve çocuklara toplumun amaçlarını, değerlerini, sembollerini kazandırarak onların değerler sistemi oluşturmalarını sağlamak gibi amaçları bulunmaktadır (Fidan ve Baykul, 1994, ss.10-11).

Türkiye’de ilköğretimin iki temel amaç ve görevi bulunmaktadır. İlköğretimin temel amaçları şu şekildedir (MEB, 2005, s.6):

- Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek,
- Her Türk çocuğuna ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenime hazırlamaktır.

Uluslararası bağlamda ise Eğitim Programları ve Değerlendirme Ulusal Konseyi (NCAA) ilköğretimin amaçlarını şu şekilde belirtmektedir (NCAA, 2009):

- Çocukların özgün birey olarak kendi potansiyellerinin farkına varmalarını ve sağlıklı yaşam sürmelerini sağlama.
- Çocuğun, diğer insanlarla işbirliği yaparak toplumsallaşmasını ve toplumun yararına katkıda bulunmasını sağlama.
- Çocuğu bir sonraki öğrenime ve yaşam boyu öğrenmeye hazırlama.

İlköğretimin kendisinden beklenen amaçları yerine getirebilmesi, eğitim programları yoluyla sağlanmaktadır. İlköğretim programlarında öğrencilerin çok yönlü gelişmesini sağlayacak dersler yer almaktadır. İlköğretim programında yer alan ve yaşamsal niteliği bulunan derslerden biri ise Hayat Bilgisi dersidir.

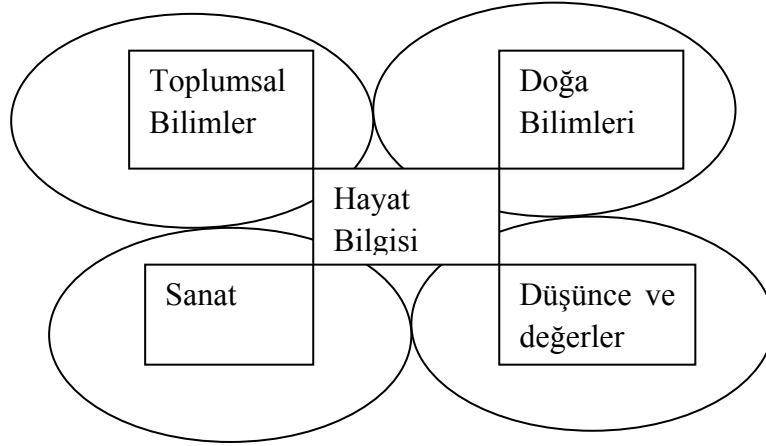
1.1.2. Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı ve Kapsamı

Hayat Bilgisi dersi çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır. Çilenti'ye (1988, s.28) göre Hayat Bilgisi dersi; öğrencilerin kendisini ve çevresini tanımasının sağlandığı, çevresine uyum göstererek, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerinin temellerinin atıldığı bir derstir. Binbaşıoğlu (2003, s.36) ise Hayat Bilgisi dersini, çocuğa içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevresini incelemesine olanak vererek çevre ile ilgili doğru bilgiler ve çevreye uyumda iyi alışkanlıklar ve gerekli beceriler kazandırmak amacıyla düzenlenen bir ders olarak tanımlamıştır.

Sönmez (2005, s.4), Hayat Bilgisini “Doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler” biçiminde tanımlamıştır. Sözer (1998, s.28) ise Hayat Bilgisinin, temel düzeyde bir bütün olarak doğal, toplumsal, sanatsal, çağdaş düşünce ve değerlerin tümünü içinde bulundurmasıyla ilgili olduğunu vurgulamıştır. Yukarıdaki tanımlara bakıldığında tanımların kimi ortak özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu ortak özellikler şöyle sıralanabilir (Deveci, 2008, s.3):

- Çocuğun bilgidен çok yaşamla ilgili iyi tutum ve davranışlar kazanması,
- Yaşamla doğa arasında bir köprü kurması, çocuğun çevresine bilinçli bir şekilde uyum sağlaması,
- Yaşamla ilgili bir konunun, öğrencinin gelişim özelliklerine uygun olmasıdır.

Görüldüğü gibi Hayat Bilgisi dersi, ilköğretimin ilk üç sınıfında yer alan temel bir ders olup çocuğa yaşamla ilgili belli bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bu nedenden dolayı, Hayat Bilgisi dersi doğal ve toplumsal bilim alanlarının kapsadığı gibi düşünsel ve sanatsal alanları da kapsamaktadır. Hayat Bilgisi dersinin kapsamı toplumsal bilimler, doğa bilimleri, sanat, düşünce ve değerlerin bütünü değil; bir bileşkesidir.

Şekil1. Hayat Bilgisi dersinin kapsamı (Sönmez, 2005, s.4).

İlköğretimin ilk üç sınıfında yer alan Hayat Bilgisi dersi bu dönem çocuğunun çevresini merak etme duygusunu karşılayan bir derstir. İlköğretim çağında bireyin kimliğinin temelleri atılmaktadır. Bu açıdan birey, yaşamda karşılaştığı sorunları çözebilme, çevresini daha iyi tanıyabilme ve daha kolay uyum sağlayabilme, ailesini, arkadaşlarını, vatanını sevebilme, iyi bir üretici ve tüketici olabilme, demokrasinin kurallarını benimseyebilme, çok boyutlu düşünebilme, bilimsel yöntemi kullanabilme gibi becerileri ilk olarak Hayat Bilgisi dersiyle kazanmaktadır (Demir, 2006, ss.11–12). Buna göre Hayat Bilgisi dersinin sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir (Deveci, 2008, s.5):

- Öğrenciler nesne, olay ve olgularla karşı karşıya gelerek öğrencilerin algılama yeteneklerinin gelişmesini sağlar.
- Öğrenciler, sosyal, kültürel ve kişisel yönden gelişerek çevrelerini daha iyi anlayarak ve gerek doğal gerek toplumsal yaşama kolayca uyum sağlayacak bir şekilde yetişir.
- Öğrenciler, toplumun gereksinimleri doğrultusunda belli bilgi, beceri ve tutumlar kazanırlar ve bu sayede öğrencilerin yaşam ve çevreyle ilgili düşünce ve duygularının gelişmesini sağlar.

Görüldüğü gibi Hayat Bilgisi dersi ile öğrencilerin değişen toplum yaşamına hazırlanmasında, çağın gerektirdiği bilgi ve beceriler kazanmasında, iyi tutum ve davranışlar geliştirmesinde ilk temel atılmış olmaktadır (Belet, 1999, s.77).

1.1.3. Türkiye’de Hayat Bilgisi Programının Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de cumhuriyetin ilanıyla birlikte yaşamın tüm alanlarında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Ülke nüfusunun %10’nun bile okuma-yazma bilmediği bir toplumda, köklü değişimler yapmanın temelini eğitimden geçtiği düşüncesiyle öncelikli olarak eğitim sisteminde ve eğitimin temel basamağı olan ilköğretimde büyük yeniliklere gidilmiştir (Gültekin, 2007, s.69).

Cumhuriyetten günümüze ilköğretimde aralarında taslak niteliğinde olanların dışında 1924, 1926, 1936, 1948 ve 1968 olmak üzere belli başlı beş program uygulamaya konmuştur. 1924 ilkokul programı, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin gereksinimleri ve koşulları düşünülerek cumhuriyetin ilk programı olarak hazırlanmıştır (Baysal, 2006, s.11; Fer, 2005). Daha çok cumhuriyete geçiş niteliğinde olan bu programın başka bir özelliği, dönemin koşullarına uygun olarak kız ve erkekler için ayrı ayrı olarak hazırlanmış olmasıdır (Cicioğlu, 1985; Akt: Fer, 2005). 1924 ilkokul programı uygulamada fazla kalmamış, bu programın yerine 1926’da hazırlanan yeni ilkokul programı uygulamaya geçirilmiştir (Dündar, 2002, s.12).

1926 tarihli ilkokul programı, Cumhuriyet döneminin en kapsamlı programıdır (Akbaba, 2004). Programın önsözünde ilkokulun amacı, “Genç kuşağın çevresine etkin bir biçimde uyumunu sağlamak amacıyla onları iyi yurttaşlar olarak yetiştirmek” olarak belirlenmiştir (Binbaşıoğlu, 1999, s.148). 1926 programında Dewey’in “Hayat Bilgisi, toplu öğretim ve iş okulu” kavramlarına yer verilmiştir (Cicioğlu, 1985, Akt: Fer, 2005, s.4). 1926 ilkokul programı, bugünkü programların dayandığı altı temel öğeyi kapsamı bakımından önemlidir. Bu temel öğeler; toplu öğretim sistemi, ilkokulun amaçları, dersin özel amaçları, öğretimde izlenecek yollar, ilk okuma-yazma öğretiminde uygulanan çözümlene yöntemi ve beş sınıflı ilkokulun birinci ve ikinci devreye ayrılmasıdır (MEB, 1999, ss.18-19; Akt: Gözütok, 2003).

1926 programında toplu öğretim ilkesine uygun olarak ilkokulun birinci devresinde okutulmakta olan “Tabiat Tetkiki, Muhasabat, Tarih ve Coğrafya” dersleri birinci devrede “Hayat Bilgisi” adı altında bütünleştirilmiştir. Bu ders, eğitimin temeli

niteliğinde olup diğer dersler bu derse dayandırılmıştır. 1926 programında ulusal eğitim ilkelerinin Hayat Bilgisi dersi yoluyla verilmesi amaçlanmış ve bu amaç “Hayat Bilgisi dersi sayesinde öğrenciler arasında dayanışma ve birliktelik duygularını uyandırmak ve güçlendirmek” olarak açıklanmıştır. 23 Nisan ve 29 Ekim bayramları nedeniyle Hayat Bilgisi dersi aracılığı ile çocuklara ulusal egemenlik ve cumhuriyetin ilkelerinin anlatılması vurgulanmıştır. Hayat Bilgisi öğretiminde daima yerel koşulların dikkate alınması gerektiğinin de altı çizilmiştir (Kültür Bakanlığı Dergisi, 1937; Baymur, 1973; Gülcan, 2003; Uçar, 2004; Akt: Şahin, 2009, s.404).

1926 ilkokul programından sonra Türkiye’de değişik alanlarda devrimler yapılmıştır. Devrimlerin zorunlu kıldığı yeni gereksinimler karşısında programlarda değişiklik yapılması gerekmiştir (Şahin, 2009, s.404). Daha önceki değişikliklerin yapıldığı yıllarda devrimler henüz tamamlanmadığından, hazırlanan ilkokul programları yeni rejimin görüşlerini tam olarak yansıtmamıştır (Akbaba, 2004, s.57). 1936’da, 1926 programı günün gereksinimleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilip geliştirilmiştir. Yeni programın temel felsefesi yeni nesillere cumhuriyet rejimini benimsetmek olmuştur. Bu açıdan 1936 programı her şeyden önce ulusal bir nitelik taşımıştır. Programda “İlkokulun Hedefleri” başlığını taşıyan ilk bölümde “Ulusal Eğitim” ilkelerine yer verilmiş ve “İlkokulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri” üzerinde durulmuştur (Gözütok, 2003).

1936 ilkokul programında ilkokulun eğitim ve öğretiminde, öğrencilerin gelişim özelliklerine özel bir önem verilmiştir. Toplu öğretim ilkeleri benimsenmekle birlikte, üçüncü sınıfın sonuna doğru, öğrencilerin olayları ve cisimleri bilimsel kurallara göre inceleme yeteneklerini artırmak amacıyla, Hayat Bilgisi dersinin derece derece gruplara ve dallara ayrılması istenmiştir (Cicioğlu, 1985, s.97; Akt. Fer, 2005). 1936 ilkokul programında Hayat Bilgisi dersinin amaçları şu biçimde belirtilmiştir (Kültür Bakanlığı, 1936, s.134; Akt: Dündar, 2002, s.12):

- Tabii, beyti, iktisadi ve içtimai hayatın; ilk üç sınıf talebesi tarafından kavranması mümkün olan tezahürlerini onlara müşahade ve izah ettirmek,

- Çocuğun muhit ve yaşama şartlarını, coğrafya bakımından tetkik ettirmek,
- Önemli tarihi vak'alara dikkatlerini çekmek, tarihi oluşu kavratmaya temel hazırlamak,
- Tabiatın güzelliklerini duyurmak ve sevdirmek,
- Yurt ve millet severlik için temel vazifesini görecek olan, yakın yurda ve halka karşı bağlılık duygu ve şuurunu uyandırıp beslemektir.

1936 programının amaçları arasında yer alan “Kuvvetli Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimci yurttaşlar yetiştirmek; Türk milletini ve Türk devletini çok önemseyecek ve önemsetecek düşünceleri bütün yurttaşlara aşlamayı kendisine görev bilecek öğrenci yetiştirmek” Hayat Bilgisi konuları arasında da vurgulanmıştır (Kültür Bakanlığı, 1937; Akbaba, 2004; Salmoni, 2006; Akt: Şahin, 2009, s.405).

1946 sonrasında, ilköğretimde öğrenci sayısının yanı sıra eğitimin niteliğinin artırılması yönünde de çaba gösterilerek 1948 İlkokul Programı uygulamaya konmuştur. 1948’de hazırlanan yeni ilkokul programı yaklaşık 20 yıl uygulamada kalmıştır. 1948 ilkokul programının temel amacının, “Milli kültürü aşlamak” olduğu belirtilmiştir. 1936 İlkokul Programıyla 1939 Köy İlkokulları Programı bütünleştirilerek oluşturulan bu programda ilkokulun amaçları, *toplumsal, kişisel, insanlık ilişkileri ve ekonomik yaşam* olmak üzere dört ana başlıkta toplanmıştır (Gültekin, 2007, s.72). 1948 ilkokul programında 1936 ilkokul programında bulunan eğitim ve öğretim ilkelerinin yanı sıra kişiliğin sağlanmasına uygun çevre, okul-aile işbirliği ve kişilik (şahsiyet) ilkeleri yer almıştır (Arslan, 2000).

1948 ilkokul programına göre Hayat Bilgisi dersi bir gözlem, yaşama, iş ve deney dersidir (Şahin, 2009, s.405). 1948 ilkokul programında Hayat Bilgisi dersinin amaçları şu biçimde belirtilmiştir (MEB, 1948, ss. 40-41; Akt: Dündar, 2002, s.14):

- Evde, okulda ve okulun bulunduğu köyde, kasabada ve şehirde ilk üç sınıf öğrencileri tarafından kavranması mümkün olan tabiat, aile, tutum ve toplumsal yaşamla ilgili gündelik hayat olaylarını çocukların gözleyip incelemelerine yardım ederken:
 - Onlara, gündelik tabiat olaylarını doğru bir şekilde yorumlamalarını sağlayacak bilgi, tabiat güzelliklerine karşı sevgi ve tabiat öğelerinin korunması için iyi alışkanlıklar kazandırmak,
 - Öğrencilerin, evde, okulda ve çevredeki insanlarla münasebetlerinde sevgi, saygı, doğruluk, işbirliği ve sorumluluk

- duygularını geliştirmek suretiyle onlarda yurda ve millete bağlılığın temelini kurmak,
- Gündelik olaylardan, her gün kullandığımız eşyadan, yakın yurdun anıtlarından, geleneklerinden ve tanınmış insanların hayatından harekete geçirerek öğrencilerde tarihsel oluş fikrini uyandırmak,
- Çocuğa çevresini ve yaşama şartlarını coğrafya bakımından gözden geçirtmek,
- Yavaş yavaş tabiat ve toplumsal yaşayışla ilgili gündelik olayların gözlenip incelenmesi sonunda varılacak genel kavramların yardımıyla, çocukları başka başka bilim dallarına uygun bir görüş ve inceleme yoluna hazırlamaktır.

1948 programının, derslerin ve işlenmesi gereken konu ve ünitelerin fazla olmasının yanı sıra öğrencilerin zihin düzeylerinin üzerinde olduğu, dersler arasında bir bağın kurulamadığı, konular için yeterli zamanın ayrılmadığı, daha çok bilgiye yönelik olduğu, beceri ve alışkanlık kazandırmak için olanak verilmediği, esnek olmadığı, bireysel farklılıklara yer verilmediği biçiminde aldığı eleştiriler sonucunda yapılan çalışmalarla oluşturulan 1962 ilkokul program taslağı, 5 yıl süre ile okullarda denenip geliştirilmek üzere kabul edilmiştir. 1968 programı, 1968 yılında son biçimi verilerek tüm ilkokullarda uygulanmaya başlanmıştır (Akbaba, 2004, s.6).

Programda geçmiş programlardan farklı olarak, VII. Millî Eğitim Şûrasında saptanan “Türk Millî Eğitiminin Hedefleri”nin yanı sıra ilköğretimin hedeflerine ve ilkokulun eğitim-öğretim ilkelerine ayrı ayrı yer verilmiştir. Programda, derslerin özel amaçlarına ve derslerin birçoğunun sınıf düzeyindeki amaçlarına yer verilmiş olması programda amaçlar hiyerarşisine önem verildiğini göstermektedir. Programla gerçekleştirilen yeniliklerden biri de toplu öğretim anlayışının 4. ve 5. sınıfta da uygulanmasının kararlaştırılmasıdır (Arslan, 2000, s.11). Bu programla birlikte Hayat Bilgisi dersinin yanı sıra Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleri de mihver dersler olarak programda yer almıştır (Binbaşıoğlu, 2003; Aktaran: Baysal, 2006, s.12).

1968 ilkokul programında Hayat Bilgisi dersi için yakın çevreyi tanıma ile ilgili yetenek ve becerilerin geliştirilmesi, vatandaşlık görevleri ve sorumluluklarının benimsetilmesi, toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkilerinin kavratılması, ekonomik yaşama düşüncesinin ve yeteneklerinin geliştirilmesi olmak üzere beş ana başlık belirlenmiştir.

Ayrıca 1968 ilkokul programında Hayat Bilgisi programının sonuna “Hayat Bilgisi Dersinin Araçları” başlığı altında yeni bir bölüm eklenmiştir (MEB, 1968; Akt: Şahin, 2009, s.406).

1968 programına göre, öğretimde yakından uzağa ilkesi önemli olduğu için öğretim, bulunulan yerden başlamalıdır. Hayat Bilgisi dersi ilkokulun üç sınıfının temelidir ve ifade ve beceri dersleri adını alan Türkçe, Matematik, Resim ve Beden Eğitimi dersleriyle Hayat Bilgisi dersi arasında bağ kurulmalıdır. 1968 ilkokul programında Hayat Bilgisi dersinde gezi ve gözleme büyük önem verilmesi ve dönemin gerektirdiği bütün eğitim araç ve gereçlerinden yararlanılması gerekliliği belirtilmiş, ulusal ve dinsel günler ile yerel kurtuluş etkinliklerinin zamanında kutlanması gereği vurgulanmıştır (MEB, 1968; Akt: Şahin, 2009, s.406).

1997 yılında kesintisiz sekiz yıllık ilköğretim uygulamasına geçilmesi ile birlikte, 1998 tarihli Hayat Bilgisi Öğretim Programı çağdaş program geliştirme anlayışına göre hazırlanmıştır. Programda genel amaçların yanı sıra, sınıf düzeyinde genel amaçlar, üniteyle ilgili özel amaçlar ve davranışsal amaçlar yer almıştır. Her sınıf düzeyine yönelik, her bir ünite için öğretme-öğrenme etkinliklerinin açıklamalarının yanı sıra yöntem tekniklerle kullanılacak araç-gereçler ve ölçme-değerlendirme başlıkları yer almıştır (Yaşar, 2007, s.93 ve Şahin, 2009, s.406).

1998 programında Hayat Bilgisi öğretim programına göre her öğrencinin gereksinimleri ilgi ve yetenekleri ve öğrenme kapasitesi kendine özgüdür. Hayat Bilgisi dersinde temel amaç, öğrencinin içinde yaşadığı toplumla uyum içinde olmasını sağlayıcı bilgi, tutum ve beceriler geliştirmektir. 1998 Hayat Bilgisi öğretim programında genel hedeflerin yanı sıra özel hedefler ve her sınıfa göre ünite planları detaylarıyla yazılmıştır (Şahin, 2009, s.407).

Türkiye’de toplumların değişen gereksinimleri, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, AB uyum süreci doğrultusunda 2004 yılında ilköğretim programı yeniden hazırlanmıştır.

1.1.4. 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programı

Türkiye’de program geliştirme çalışmaları kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2004–2005 öğretim yılında program hazırlama çalışmaları başlatılan derslerden biri de Hayat Bilgisi dersi. Hayat Bilgisi Öğretim Programı, 2004 tarih ve 2566 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak 2005–2006 öğretim yılından itibaren ülke genelinde uygulanmak üzere kabul edilmiştir (Acat ve diğerleri, 2005, s.395).

2004 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının hazırlanmasında:

- Programın bilim alanlarındaki değişmelere ve öğrenme anlayışındaki gelişmelere uyumlu hale getirilmek istenmesi,
- Eğitimde kaliteyi artırarak ekonomiye ve demokrasiye duyarlılığın sağlanması,
- Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerlerle bütünlük kazanması,
- Sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğü oluşturma isteği,
- Eğitimde niteliği artırma çabaları ve herkes için eğitim hakkının yaygınlaştırılması,
- Öğrenme etkinliklerinin günlük yaşamla bütünleştirilme gereksinimi gibi gerekçeler etkili olmuştur (Belet, 2008, s. 26).

2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programının hazırlanma gerekçelerine bakıldığında eğitimde kalitenin artırılmasının amaçlandığı söylenebilir.

2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programının vizyonu şu şekilde belirtilmiştir (Karabağ, 2006, s.53):

- Öğrenmekten keyif alan,
- Kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık,
- Kendini, ulusunu, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,
- Değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek,
- Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip,
- Mutlu bireyler yetiştirmektir.

2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programının temel vizyonu öğrenmeyi alışkanlık haline getiren, mutlu bireyler yetiştirmektir. Bu vizyonu gerçekleştirmek için de Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğretme-öğrenme süreci eğitim alanındaki yeni yaklaşımlara göre yeniden düzenlenmiştir.

Programın Temel Yaklaşımı: Geleneksel yöntemlerin öğrencileri bilginin edilgen alıcıları olarak görmesinden ve tüm öğrencilerin aynı yöntemlerle öğreneceği düşüncesini değiştirmek amacıyla hazırlanan yeni programda *yapılandırmacı yaklaşım* temel alınmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımın genel yapısı şu şekildedir (MEB, 2005, s.10):

- Öğretmeye değil, öğrenmeye önem verir.
- Öğrenen özerkliğini ve inisiyatifini destekler ve kabul eder.
- Öğrenenleri, irade ve amaç sahibi varlıklar olarak görür.
- Öğrenmeyi süreç olarak düşünür.
- Öğrenenin araştırmasını destekler.
- Öğrenmede deneyimin kritik rolünü onaylar.
- Öğrenenlerin doğal merakını destekler.
- Öğrenenlerin zihinsel modelini hesaba katar.
- Performansı ve öğreneni değerlendirirken anlayışı vurgular.
- Kendini bilişsel kuramın ilkeleri içinde görür.
- Öngör, yarat ve analiz et gibi bilişsel terminolojiden yararlanır.
- Öğrenenin “nasıl” öğrendiğini dikkate alır.
- Öğrenenin, diğer öğrenenlerle ve öğretmenle iletişim içerisinde olmasını destekler.
- Birlikte öğrenmeyi destekler.
- Öğrenenleri gerçek dünya durumlarına katar.
- Öğrenmenin gerçekleştiği bağlama önem verir.
- Öğrenenin inançları ve tutumlarını göz önünde bulundurur.
- Öğrenenlere yeni bilgi oluşturma ve gerçek deneyimlerden anlam çıkarma olanağını sağlar.

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenmeyi öğrencinin duyu organları aracılığı ile belirli bir nesne, olay, olgu ya da kavrama ilişkin zihninde kendi bilgilerini yapılandırma ya da önceki deneyimlerine dayalı olarak bilgilerini yorumlama süreci olarak tanımlanabilir. Bireyler, daha önceki yaşantılarından edinmiş olduğu anlamlı bilgileri içeren, uzun dönemli, bilişsel çerçeve ya da bilgi tabanı denilen zihinsel yapıya sahiptir. Öğrenme sırasında bireyler, karşılaştıkları yeni bilgileri daha önceden öğrendiği bilgilerle çelişmiyorsa ve zihninde belli bir şemaya yerleştiriliyorsa bilgi belleğe kaydedilir. Eğer karşılaşılan bilgi, bireylerin daha önceki öğrendiği bilgilerle çelişiyorsa birey zihninde yeni düzenlemeler yapar (Deryakulu, 2001, s.60). Yapılandırmacı anlayışta birey, bilgiyi etkin olarak yapılandırmaktadır (Yurdakul, 2005, s.41).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretim değil, öğrenme vurgulanır ve öğrencilerin en iyi biçimde nasıl öğrenecekleri dikkate alınır (Gültekin, 2004, s.35). Yapılandırmacı öğrenme ortamında öğrenciler, öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk alırlar ve daha etkin olurlar. Dolayısıyla öğrenme ortamları öğrencilerin birbirleriyle etkileşim halinde olmasını sağlayacak ve zengin öğrenme yaşantılarını geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenir (Yaşar, 1998, s.70). Hayat Bilgisi Öğretim Programında öğrenme ortamı yapılandırmacı yaklaşımın öngörülerini doğrultusunda düzenlenmiştir.

Programın Amaçları: Yeni Hayat Bilgisi Öğretim Programının amaçları ise şöyle belirlenmiştir (MEB, 2005, ss.272-273):

- Öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarını sağlamak,
- Öğrencilerin olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Öğrencilerde üst düzey becerileri geliştirmek,
- Öğrencilere temel değerleri kazandırmak,
- Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji dersleri için temel oluşturmak,
- Haklarını ve sorumluluklarını bilen iyi bir birey, etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmektir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programının temel amacı, öğrencilere temel yaşam becerileri ve olumlu kişisel nitelikler kazandırmaktır. Hayat Bilgisi Öğretim Programının bu

amaçlara ulaşması için kazanımlar oluşturulmuştur. Bu kazanımlar belirlenirken, beceriler, kişisel nitelikler, temalar, ara disiplinler ve Atatürkçülük temel alınmıştır (Belet, 2008, s. 30).

Programın Yapısı ve İçeriği: 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında *birey, toplum ve doğa* olmak üzere üç öğrenme alanı belirlenmiş ve gerçek yaşamda bu öğrenme alanlarının içerikleriyle değişimin iç içe olduğu gerçeğinden hareketle, bunlar yalnızca eğitim-öğretim amacıyla yapay olarak birbirinden ayrılmıştır. Hayat Bilgisi dersi için özellikle benimsenen toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, bu öğrenme alanlarını aynı anda kuşatabilen, ilköğretimin ilk üç sınıfında sarmal olarak konuların yer aldığı, *Okul Heyecanım, Benim Eşsiz Yuvam ve Dün, Bugün, Yarın* isimleriyle üç tema belirlenmiştir (Karabağ, 2006, ss.57–58). İlk üç sınıfta yer alan üç tema isim olarak aynı olmakla birlikte sınıf düzeyi yükseldikçe temaların içeriği de daha kapsamlı olmaktadır. Böylece Hayat Bilgisi dersinin içeriği sarmal program anlayışına göre düzenlenmiştir (Belet, 2008, s.31).

Hayat Bilgisi Öğretim Programında temalar belirlenirken kimi ölçütler temel alınmıştır. Bu ölçütler şöyledir (MEB, 2005, s.282):

- Öğrencinin ilgisini çekmesi,
- Öğrencilerde merak ve araştırma isteği uyandırması,
- Öğrencilerin yeni çalışmaları denemelerine ve beceri kazanmalarına olanak vermesi,
- Öğrencilerin doğal öğrenme yolunu izlemelerine olanak vermesi,
- Kişisel niteliklerin kazanılmasına olanak sağlaması,
- Derslerin temelini oluşturması,
- Çeşitli öğrenme yaklaşımlarına uygun olması,
- Birçok alana uygulanabilmesi,
- Diğer disiplinlerle bütünleşecek kadar genel, eğitim yoluyla ulaşabilecek kadar sınırlı olması,
- Öğrenmede derinliği ve genişliği desteklemesi.

Tematik yaklaşımının uygulanabilmesi için öğretmenlerin ve eğitimle ilgili herkesin çocukların dünyasını bir bütün olarak görmeleri gerekmektedir. Böylece öğrenciler, bir yandan temalar hakkında bilgi edinirken diğer yanda yaşam becerileri ve kişisel nitelikleri de kazanma olanağını bulacaklardır (MEB, 2005, s.282).

Yenilenen programda öğrencilerin bakış açıları temel alınmıştır. Öğrencilerin, bilgileri kendi yaşantıları ve deneyimlerine göre yapılandırmaları amaçlanmıştır. Belirlenen kazanımların çeşitli disiplinler aracılığı ile öğrencide davranışa dönüşmesi beklenmektedir (Belet, 2008, s.32).

Programda Yer Alan Beceriler: 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında, öğrencinin bir bütün olarak gelişmesini, gerçek dünyayla uyum içinde olmasını sağlayacak yaşamsal becerilere öncelik verilmiştir. Geliştirilen yeni programların tümü için belirlenen ortak beceriler şu şekildedir (MEB, 2005, s.273):

- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- Araştırma
- İletişim
- Problem çözme
- Bilgi teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma

Programda bu ortak becerilere ek olarak Hayat Bilgisi dersiyle geliştirilmesi amaçlanan diğer beceriler de şunlardır (MEB, 2005, s.273):

- Karar verme
- Kaynakları etkili kullanma
- Güvenlik ve korunmayı sağlama
- Özyönetim
- Bilimin temel kavramlarını tanıma
- Temalarla ilgili temel kavramları tanıma

Programda Yer Alan Kişisel Nitelikler: Hazırlanan programda bireylerin her yönden gelişmesi üzerinde durularak daha önce sözü edilen becerilerin yanı sıra bireylere kazandırılması amaçlanan kişisel niteliklere de yer verilmiştir. Belirlenen bu kişisel nitelikler şunlardır (Karabağ, 2006, s.62):

- Özsaygı
- Özgüven
- Toplumsallık
- Sabır
- Hoşgörü
- Sevgi
- Barış
- Yardımseverlik
- Doğruluk
- Dürüstlük
- Adalet
- Yeniliğe açıklık
- Vatanseverlik
- Kültürel değerleri koruma ve geliştirme

Programda Yer Alan Ara Disiplinler: 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programda her tema ve her sınıf altında tablolaştırılarak belirtilen, program hazırlama sürecinde göz önünde bulundurulmuş ana disiplinlerle açık ve kapsayıcı biçimde örtüşen disiplinler olarak tanımlanan ara disiplinler şunlardır (MEB, 2005, ss.273-274):

- Afet eğitimi
- Girişimcilik
- İnsan hakları ve vatandaşlık
- Kariyer bilinci geliştirme
- Özel eğitim
- Rehberlik ve psikolojik danışma
- Sağlık kültürü
- Spor kültürü ve olimpik eğitim

Programda Öğretme-Öğrenme Süreci: 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında, öğretme ve öğrenme sürecinin temalar, ara disiplinler, beceriler, kişisel nitelikler ve kazanımlar dikkate alınarak düzenlendiği belirtilmiştir. Kazanımlar, pilot uygulamalardan sonra yapılan program geliştirme çalışmaları ile yeniden düzenlenerek her kazanım daha önceki kazanımlara ön bilgi oluşturacak biçimde ve çocuğun yaşamındaki olay ve olguların oluşma sırası göz önünde bulundurularak sıralanmıştır. Kazanımların sırasının belirli gün ve haftalarla ilgili kazanımlar dışında değiştirilemeyeceği; ancak birbirini izleyen kazanımlar arasında uygun birleştirmeler yapılabileceği de programda belirtilmektedir. Öğrencilerin etkin olması üzerine temellenen programda, öğretmenlerin temel rollerinden biri, öğrencilere bu anlayışa uygun öğretme-öğrenme ortamları hazırlamak olarak belirlenmiş ve bu noktadan hareketle öğretme-öğrenme ortamları düzenlenirken öğrencilerin farklı öğrenme stillerine ve zekâ alanlarına sahip olabileceklerinin göz önünde bulundurulması üzerinde durulmuştur (MEB, 2005, s.93).

Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin derse etkin olarak katıldığı, gerektiğinde birer araştırmacı gibi hareket edebildikleri bir ortamdır. Dolayısıyla Hayat Bilgisi dersinde, öğrencilerin bir olgu ya da olay hakkında kendi etkinlikleri yoluyla uyarıcıları anlamlandırmaları ve bilgiyi yapılandırmaları gerekmektedir. Bu nedenle, Hayat Bilgisi etkinliklerinin özü ve başlangıç noktası (Belet, 2008, s.33):

- Çocuğun bir olay ya da olgu ile doğrudan karşılaşması,
- Çocuğun çevresindekilerle doğrudan etkileşmesi,
- Çocuğun kendi fiziksel ve zihinsel çabasıyla doğrudan öğrenmesi olmasıdır.

Programda Öğretmenin Rolü: 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında öğretmenin rolleri şu biçimde belirlenmiştir (MEB, 2005, s.104):

- Aile ile işbirliği yapar.
- Becerilerin ve kişisel niteliklerin kazanılmasına yardım eder.
- Kişisel, sosyal ve kültürel eğitimi kolaylaştırır.
- Etkin olarak öğrenir.
- Beceri ve kişisel niteliklerin kazanılmasında öğrenciye model olur.

- Çocukların öğrenme sürecindeki gelişimlerini ölçer ve değerlendirir.
- Sınıf içi etkinlikler düzenlenirken bireysel farklılıkları göz önünde bulundurur ve uygulamalarında bunları dikkate alır.
- Öğretimi planlar.
- Öğrencilerin sağlık ve güvenlik becerilerini kazanıncaya kadar sağlık ve güvenlik içinde olmalarını sağlar.
- Öğrencileri grup çalışmasına yönlendirir ve işbirliği içerisinde çalışmalarını sağlar.
- Öğretimi kaliteli kılabilmek için meslektaşlarıyla işbirliği yapar.
- Öğrencilerin çalışmalarına rehberlik eder.

Öğretmenin rolü, bilgi aktaran değil, öğrencilere bilgiye nasıl ulaşacağını gösteren rehberliktir. Ayrıca öğretmen, eğitim-öğretim sorumluluğunu tek başına almamakta bu sorumluluğu aile ve okul ile paylaşmaktadır.

Programda Ölçme ve Değerlendirme: 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan ölçme- değerlendirmenin genel özellikleri şu biçimdedir (Karabağ, 2006, s.65):

- Çoklu değerlendirme
- Öğrencilerin tüm becerilerinin değerlendirilmesi
- Öğrenme sürecinin gereklerine uygun araçlarla yapılması
- Sonucun yanında sürecin de değerlendirilmesi temel alınmıştır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programında ölçme-değerlendirmede, ürünün yanı sıra sürecin değerlendirilmesi de önem taşımaktadır. Hayat Bilgisi Öğretim Programı, ölçme-değerlendirmede, geleneksel yaklaşımların yanı sıra öğrencilerin öğrendikleri bilgiyi eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans değerlendirme, ürün dosyası gibi tamamlayıcı ölçme-değerlendirme yaklaşımlarını da içeren bir süreçtir.

Programda Okul ve Aile İlişkisi: Hayat Bilgisi Dersi programının amaçlarının gerçekleştirilmesinde aile katılımının önemli bir yeri bulunmaktadır. Aile katılımı; okulun ve eğitimin önemli olduğu mesajını vererek öğrencinin okula karşı olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle ailelerin okulla, öğretmenle işbirliği

yapmaları amaçlanmalıdır. Hayat Bilgisi öğretim Programı'nın başarıyla uygulanmasında öğretme-öğrenme ortamının yanı sıra aile katılımının ayrı bir yeri bulunmaktadır (MEB, 2005, s.296). Programın başarıyla uygulanması için aile ve velilerden beklenenler şunlardır (MEB, 2005, s.296):

- Program hakkında yeterli bilgiye sahip olmak,
- Öğrencilerin gereksinimlerini belirlemede öğretmene yardımcı olmak,
- Öğrencilerin gözlem formlarını doldurmak ve öğrencinin gelişimini takip etmek,
- Öğrencinin okulda öğrendiklerini yaşama geçirmesi konusunda yardımcı olmak,
- Velisi olduğu öğrenci ile okuma saatleri düzenlemek,
- Öğrencilere verimli çalışabilecekleri bir ortam hazırlamak,
- Öğrencilerin öğrendiği bilgileri ve okuduklarını kendilerine anlatmaları konusunda cesaretlendirici olmak,
- Etkinliklerin hazırlanması sürecinde öğretmene yardımcı olmak,
- Öğretmenle ve okulla tam bir işbirliği yapmak,
- Okulda düzenlenen veli eğitim seminerlerine katılmak,
- Önerilen kitapları okuyarak etrafındakilerle paylaşmak,
- Süreli yayınları temin etmek ve öğrencinin dikkatini bunlardaki bazı noktalara çekmek,
- Okulda ve okul dışında yapılan etkinliklere katılmak.

Yapılandırmacı yaklaşımı temel alan Hayat Bilgisi Öğretim Programında ailelerin, çocuklarının bilgiyi yapılandırmalarına olanak sağlama ve çocuklara destek olma bağlamında önceki programlara göre daha fazla görev ve sorumlulukları bulunmaktadır (Yaşar, 2010, s. 18). Dolayısıyla Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki amaçlara ulaşma ve okulun etkililiğini artırmada okul-aile işbirliği kapsamında aile katılımına büyük önem verilmektedir.

1.1.5. Okul-Aile İşbirliği

Öğrencilerin daha nitelikli yetiştirilmesi ve yaşama hazırlanmasını sağlamak öncelikle okulun sorumluluğunda olsa da bu konuda ailelerin de büyük sorumluluk taşıdığı unutulmamalıdır (Gökçe, 2000, s.191). Zorunlu eğitimin süresinin uzatılmasına karşın

çocuğun okulda geçirdiği zaman, ailesi ve çevresiyle geçirdiği zamana göre daha kısa olduğundan, çocuğun okulda öğrendiklerinin aile içinde de desteklenmesi gerekmektedir (Tutkun ve Köksal, 2002, s.216). Başka bir söyleyişle, çocuğun okulda öğrendikleri ile okul dışında öğrendikleri arasında tutarlılığın sağlanması, okul-aile ve okul-çevre arasındaki işbirliğini gerekli kılmaktadır (Gültekin, 2008, s.155).

Bir okulda öğretmen, sınıfındaki öğrencilerinin sayısından daha fazla insanla ilgilenmek durumundadır. Çünkü her öğrenci ana-babasının, arkadaşlarının ve komşuluk çevresinin etkilerini sınıfa yansıtmaktadır. Bu nedenle okul, eğitim ve öğretimi gerçekleştirirken ailenin çocuk üzerindeki etkilerine dayanmak ve onlardan hareket etmek durumundadır (Akyıldız, 1992, s.192). Bu da okulun aile ile işbirliği yapması anlamına gelmektedir (Küçükylmaz, 2008, s.41).

Okul-aile işbirliği eğitimde belirlenen amaçlar doğrultusunda, çocuğa gerekli davranışların kazandırılması amacıyla okul ve ailenin deneyim, yaklaşım ve bilgilerini paylaşması ve birlikte hareket etmesi olarak tanımlanabilir (Gültekin, 2008, s.155). Okul-aile işbirliğinin temel amacı ailelerin katılımı ve desteği ile öğrenci ve okul başarısını yükseltmektir (Gümüşeli, 2004, s.14). Yapılan araştırmalar okul-aile işbirliğinin tüm tür ve düzeylerdeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin başarısının artırılmasında temel anahtarlardan biri olduğunu göstermiştir (Ergin, 2007, s.34).

Çocuğun gelişiminden sorumlu olan okul ve ailenin, çocuğun daha sağlıklı, çağın gerektirdiği özelliklere sahip bireyler olarak yetişmesi için birlikte hareket etmesi zorunludur. Okul-aile işbirliğinde önemli olan çocuğun tüm yönleriyle gelişmesidir. Çocuğun tüm yönleriyle gelişmesi ise okul ve ailenin ortak sorumluluğudur.

Okulda öğrenciye kazandırılan bilgi, beceri ve davranışlar evde aileler tarafından desteklenmezse unutulmaktadır. Ayrıca okul ve evde önem verilen değerler, alışkanlıklar farklı ise çocuğa gerekli olan davranışları kazandırmak zorlaşmaktadır. Okul-aile işbirliğinin temel amacı okulda ve evde öğrenilenler arasında bütünlük

sağlamaktır. Okul-aile işbirliğinin diğer amaçları ise şöyle sıralanabilir (Eryorulmaz, 1993, s.91; Epstein, 2001, s.403; Gümüşeli, 2004, s.14; Zembat ve v.d., 2006, s.130):

- Çocukların okulda ve diğer alanlarında birey olmalarını sağlamak,
- Okul programlarını geliştirmek,
- Ailelerin okula desteğini sağlamak,
- Ailelerin becerilerini ve liderliğini artırmak,
- Okulda ve çevrede bulunan diğer ailelerle iletişim kurmak,
- Öğretmene çalışmalarında yardımcı olmak,
- Çocukta görülen olumlu değişikliklerin sürekliliğini sağlamak,
- Ailenin kendi çocuğunun yaşamında ne kadar önemli rolü olduğunu pekiştirmek,
- Aileyi destekleyerek çocuğun sahip olduğu kapasiteyi en yüksek düzeyde kullanmasını sağlamak,
- Sorunları çözmektir.

Bu amaçlar doğrultusunda okul-aile işbirliğinin yararları şöyle sıralanabilir (Saylan, 1991, s.139; Martin, Tett ve Kay, 1999, s.73; Rosenblatt ve Peled, 2002, s.349; Cömert, 2007, s.27):

- Okulun toplumun bir parçası olduğu ve birbirlerini tamamlayan unsurlar olduğu anlaşılır.
- Ailelerin ve çocukların geliştirilmesi gereken sosyal gereksinimlere sahip olduğu görülür.
- Çocukların eğitiminde aile katılımının önemli olduğu ve okul yaşamının öğrencilerin ve ailelerin bilgi ve becerilerini geliştirecek olanaklar sunduğu anlaşılır.
- İnsanların ülkede karar alma sürecine katılmalarına ve kendi yaşamlarını biçimlendirmesine olanak tanınır.
- Eğitim düzeyleri ne olursa olsun çocukların ve ailelerin kapasitelerini geliştirmesi desteklenerek çocuklara ve ailelere etkin vatandaşlık bilinci verilir.
- Çocuğun okuldaki başarısı yükseltilir.
- Anne ve babaların okulu, problemlerini, öğrenmenin nasıl oluştuğunu anlamaları ve öğretme-öğrenme sürecinde etkin rol oynamaları sağlanır.

- Öğretmenlerin çocukları, aile üyelerini ve problemlerini daha iyi anlayarak öğretme-öğrenme ortamını sağlıklı ve etkili bir biçimde düzenlemesi sağlanır.
- Ailelerin çocukla sağlıklı iletişim kurulması sağlanır.

Okul-aile işbirliğinden sözü edilen yararların sağlanması için okul-aile işbirliğinde kimi konulara dikkat etmek gerekmektedir. Bunlar da şöyle sıralanabilir (Flaxman ve Inger, 1992, s.6; Akt: Pehlivan, 1997, s.6; Berger, 2004, ss.150-153, Gümüşeli, 2004, s.4):

- Okul-aile işbirliği konusunda farklı düşüncelere sahip olan anne-babalar vardır. Bunlar, okulu problem olarak gören anne-babalar, okula gelmesi için cesaretlendirilmesi gereken anne-babalar, çağrıldığı zaman okula gelmeye hazır olan anne-babalar, okul etkinliklerine katılmaktan hoşlanan ve rahat olan anne-baba tipi ve güçlü olmayı seven fazlasıyla etkin olan anne-babalardır. Öğretmenin, bu farklı anne-baba tiplerinin tümünü dikkate alması gerekmektedir.
- Öğrencinin okul başarısında okul ve öğretmenlerin sorumluluğu olduğu kadar, ailelerin de sorumluluğu vardır.
- Okul-aile işbirliği yalnızca okul ve öğretmen çabasına bağlı değildir. Ailelerin de bu konuda çaba göstermesi gerekir.
- Okul-aile işbirliği çok amaçlı, iyi planlanmış ve uzun süreli olarak düzenlendiğinde başarılı olur.
- Okul-aile işbirliği tüm eğitim basamakları için söz konusudur.
- Ailelerin okul etkinliğine katılmaları için eğitim düzeyleri önemli bir değişken değildir.
- Okul-aile işbirliği en çok alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklara yarar sağlar.

Görüldüğü gibi, okul-aile işbirliğini gerçekleştirmek yalnızca okulun değil; ailelerin de bu konuda sorumluluk almalarını gerektirmektedir. Bu sorumluluğun karşılıklı olduğu her iki taraf tarafından kabul edilmeli; sorumluluk karşı tarafa yüklenmemelidir.

Blackwell (2008, s.87), nitelikli okul- aile işbirliğinin özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Nitelikli okul-aile işbirliği aileleri, çocukların gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgi ve beceriler edinmeye yönlendirir.
- Nitelikli okul-aile işbirliği okul içi ve okul dışı kaynakları paylaşarak aileleri destekler.
- Nitelikli okul-aile işbirliği çocuklarının büyümesi ve gelişimi için ailelerle sürekli iletişim halinde bulunur.
- Nitelikli okul-aile işbirliği anne-baba eğitimine yönelik programlar düzenler.
- Nitelikli okul-aile işbirliği ortak bir anlayış oluşturmak ve okul-aile ilişkilerini geliştirmek için ailelere ve okul personeline kültürel eğitim programları sunar.

Nitelikli okul-aile işbirliği çocuğun, okula karşı olumlu tutum geliştirmesi ve ev ile okul arasında devamlılığın sağlanması bakımından önemlidir. İlköğretim programında öngörülen ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan davranışların aile ortamında da sürdürülebilmesi için okul-aile işbirliğinin etkili bir eşgüdüm içinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle okul-aile işbirliği, Anayasa, Milli Eğitimin Temel İlkeleri ve İlköğretimin Eğitim ve Öğretim İlkeleri arasında yer almaktadır. Okul-aile işbirliğinin en temel dayanağı ise Okul-Aile Birliği Yönetmeliğidir (Gültekin, 2008, s.157).

Anayasanın 42. maddesi eğitimle ilgilidir. Buna göre “Kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz, devlet maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile kurslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar ve devlet, durumları nedeniyle özel eğitim gereksinimi olanları topluma yararlı kılacak önlemler alır.” biçimindeki hükümler, okul-aile işbirliğinin çerçevesini oluşturmaktadır (Gültekin, 2008, s.157). Milli Eğitim Temel Kanununun 16. Maddesinde “Eğitim kurumlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır. Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur.” ifadelerine yer verilmiştir (Yıldırım ve Dönmez, 2008, s.100).

Okul-aile işbirliğine yönelik uygulamaların temel yasal dayanağını oluşturan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliğinde “Okul ile aile arasında bütünleştirmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak,

eğitim-öğretimi geliştirici etkinlikleri desteklemek, maddi olanaklardan yoksun öğrencilerin zorunlu gereksinimlerini karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak amacıyla” okul-aile birliğinin kurulacağı hükmüne yer vermiştir. Son olarak öğrenci ve velinin okulun işleyişine etkin katılımlarının sağlanması, velilerin öğrencileri ile ilgili bilgilendirilmesi, öğrencilerin ve velilerin okulun performans değerlendirilmesi sürecine etkin katılımlarının sağlanması gibi amaçları gerçekeştirmek üzere 2005/29 nolu genelge ile öğrenci-veli- okul sözleşmesi yürürlüğe konulmuştur (Gültekin, 2008, s.158; Yıldırım ve Dönmez, 2008, s.100).

Okul-aile işbirliğinin en bilinen ve etkili örneği, ailelerle ilişki kurularak onların evde ve okulda çocukların eğitiminde üstlenmesi gereken rolleri öğrenmelerini ve yerine getirmelerini sağlamaktır. Diğer ve daha gelişmiş örneklere ise aileleri okul içerisine çeşitli etkinliklere ve okulla ilgili kararlara katmak, bu sürecin aile katılımı biçiminde uygulanmasıdır (Gümüşeli, 2004, s.14).

1.1.6. Aile Katılımı

Sosyolojide en küçük toplumsal kurum olarak tanımlanan aile, çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişimini sağlamakta; çocuğun yaşama ve insanlara bakışını biçimlendirmektedir (Aslanargun, 2007, s.120; şahin ve Özbey, 2007, s.8). Aile, çocuğun yaşamının her alanında ayrıcalıklı bir yere sahiptir (Aksoy ve Arabacı, 2005, s.18). Aile içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak onun özelliklerini taşımakta ve onun kültürünü yansıtmaktadır (Yörükoğlu, 1997, s.125). Aile çocuğun toplumsallaşmasını olumlu ya da olumsuz etkileyebilmesi nedeniyle eğitimin başarılı olmasında rol ve etki sahibi olan önemli bir çevredir (Kıncal, 1993, ss.63-68). Aileler yüz yüze ve içten ilişkilerin en güçlü olduğu birincil gruptandır ve bireyin kişilik oluşumunda birincil etkileşimi sağlamaktadır (Tezcan, 1991, s.142). Aile içinde çocuğa gösterilen davranışlar, onun kişilik, sosyal ve zihinsel gelişimini, yaşamının her aşamasında etkilemektedir (Öztop ve Telsiz, 1996, s.4).

Yaşadığımız yüzyılda hızla meydana gelen değişiklikler toplumun her alanında kendisini hissettirmesine karşın temelde değişmeyen gerçeğ, ailenin çocuğun yaşamının merkezinde olması, olumlu ya da olumsuz biçimde çocuğun yaşamına yön vermesi,

evdeki yaşantısının onun öğrenmedeki başarısını etkilemesidir (Saylan, 1991, s.139; Şahin ve Özbey, 2007, s.11). Eğitim sürecinin daha nitelikli olması, okul ve ev arasında köprü oluşturulması ve çocuğun eğitimdeki başarısı, okul ve ailenin eğitim sorumluluğunu paylaşmasını ve ailelerin kendilerini okulun doğal bir parçası olarak görmelerini gerekli kılmaktadır (Akkök, 2004, s.258; Pehlivan, ?, s.321; Gültekin, 2008, s.156).

Çocuk, ailede öğrendiği birtakım davranışlarla okula gelmektedir. Okulda öğrendiği davranışlarla ailede öğrenilen davranışlar birbiri ile tutarlı olmazsa çocuğa öngörülen bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak zorlaşmaktadır. Dolayısıyla çocuğun yaşamının her alanında ayrıcalıklı yere sahip olan ailenin, eğitim sürecinde de yer alması gerekmektedir (Aksoy ve Arabacı, 2005, s.18). Bu nedenle gelişmiş ülkelerde daha nitelikli eğitim-öğretim sunabilmek ve öğrencilerin okul başarısını yükseltmek için ailelerin, çocuklarının okulundaki öğretim-öğrenme sürecinde de sorumluluk almaları beklenmektedir. Çünkü öğrenci başarısı yalnızca öğretmenlerin niteliğinin yükseltilmesine, okulların fiziki koşullarının düzeltilmesine ve bilgi teknolojisine uygun olarak araç-gereçlerle donatılmasına bağlı değildir (Yiğit, 2008, s.21).

Doğum öncesi ve sonrası dönemlerde çocuğun her türlü bakım ve gereksinimlerini karşılayan ailenin görev ve sorumlulukları, çocuk okula başladığında da devam etmektedir. Aileleri, çocuklarının eğitim-öğretim sürecine katmak, okul-aile işbirliğini gerçekleştirmek aile katılımı ile gerçekleşmektedir. Aile katılımı yeni bir kavram değildir. Aileler, tarih öncesinden beri çocukların ilk eğitimcileridir. Geçmişten günümüze ev ile okul arasındaki işbirliğini tanımlayan aile katılımının ortaya çıkışı, yalnızca okulun aileler için öneminden değil; aynı zamanda okulların istenilen başarıya ulaşması için ailelerin desteğine gereksinim duymasından kaynaklanmaktadır (Berger, 1991, s.209).

Aile katılımının sağlanmadığı bir ortamda okulun etkili olmasını sağlamak olanaklı değildir. Toplumsal amaçlara ulaşmada, ailede çocuğa verilen informal eğitimle okullarda çocuğa verilen formal eğitimin birbirleri ile bütünleştirilmesi ve tutarlılık göstermesi büyük bir önem taşımaktadır (Pehlivan, ?, s.316). Çünkü çocuğun

eğitiminde okul ve ev yaşantısı arasında paralellik sağlandığında olumlu sonuçlar alınabilmektedir. Bunun da yolu aileleri okuldaki çalışmalar ve uygulamalar hakkında bilgilendirmekten geçmektedir. Anne-babalar okulda ve sınıfta ne yapılacağını, kendilerinden ve öğrencilerden ne beklenildiğini bilirlerse, evde çocuklarına daha iyi yardım edebilecekler, öğretmenin öğretim teknikleri ve davranışları ile daha uyumlu olduklarını hissedecekler ve okul ile aile işbirliği geliştirilerek çocuğun okul ile evdeki öğrenme yaşantıları bütünleşmiş olacaktır (Ludwig, 1991; Akt: Güven ve Güven, 2002, s.57). Okul ve ev ortamı arasındaki farklılıkların en aza, benzerliklerin ise en üst düzeye ulaştırılması, dolayısıyla eğitimin bütünlüğü ve devamlılığının sağlanması için okul ile ailenin işbirliği içerisinde olması gerekmektedir. Başka bir söyleyiş aile, okul dışında değil, okul içinde de yer almak durumundadır (Ceyhan, 2008, s.157).

Aile katılımı ile ilgili değişik tanımlar yapılmıştır. Buna göre aile katılımı, anne-babaların çocukların gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için düzenlenmiş etkinlikler bütünüdür (Şahin ve Ünver, 2005, s.23). Başka bir tanıma göre aile katılımı, ailelerin okul etkinliklerine katılarak ve okulun gerekliliklerini yerine getirerek öğrencilerin öğrenmelerini desteklemektir (Cotton and Wikeland, 2001, s.2).

Wolfendale'e (1983) göre aile katılımı, çocuk için yarar sağlayan aile, okul ve toplumun diğer yapıları arasındaki ilişkiyi temsil eden bir kavramdır (Olmscheid, 1999, s.9). Moles'e (1982) göre ise aile katılımı, okul içinde ve okul dışında öğretmenle iletişim halinde olma, çocuğun ödevlerine yardımcı olma, çocuğa çalışma ortamı sağlama, sınıf etkinliklerine katılma biçiminde gerçekleşen okul-aile iletişimidir.

Aile katılımı ile ilgili tanımlara bakıldığında, aile katılımının ailenin çocuğun akademik başarısı için desteğini (eg. Bloom, 1980), eğitim ve okul ile ilgili konularda ailenin çocukla iletişimini (eg.Christenson, ve diğerler, 1992, Walberg, 1986), ailenin okul etkinliklerine katılımını (e.g. Stevenson ve Baker, 1997), ailenin çocukları ile ilgili öğretmenle iletişimini (eg.Epstein, 1991) ve evde ailenin çocuklarını yönlendirmesini (eg. Keith, ve diğerleri, 1993, 1986, Marjoribanks, 1983) ifade etmektedir (Fan ve Chen, 2001, s.29).

Aile katılımı ile ilgili tanımların ortak özelliği ailelerin çocuklarının eğitim-öğretim süreci içinde yer almasıdır. Daha kapsamlı bir tanımla aile katılımı; ailelerin desteklenmesi, eğitilmesi ve eğitime katılımlarının sağlanmasına, çocukların deneyimlerinin, evleri ile eğitim kurumları arasındaki iletişimin sürekliliğinin sağlanmasına ve programların velilerin katılım ve katkıları ile zenginleştirilmesine yönelik sistemli bir yaklaşımdır (Cömert ve Güleç, ?, s.133).

Görüldüğü gibi aile katılımı, çocuğun eğitimine katkı sağlamak amacıyla ailelerin çeşitli etkinlikler yoluyla eğitim sürecine katılımıdır. Aile katılımı birçok bakımdan çocuğun gelişimine katkı sağlamaktadır.

Aile katılımının çocukların benlik algılarının ve aile-çocuk ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunduğu, ailelerin okula daha yapıcı ve olumlu baktıkları yapılan araştırmaların bulguları arasındadır (Akkök, 2004, s.258). Aynı zamanda aile katılımı, öğrencilerin okulda öğrendiklerini okuldan ev ortamına genelleştirilmesini sağlayarak okuldaki amaçlara ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Cavkaytar, 1999, s.98).

Aile katılımının sağlanmadığı durumlarda okulun etkili olmasını sağlamak olanaksızdır. Okulun belirlenen amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin içinde yaşadığı ailenin de okulda eğitim-öğretim sürecine katılması ve bu süreci desteklemesi gerekmektedir (Pehlivan, ?, s.321). Ailenin çocuklarının eğitim-öğretim sürecine katılmasının nedenleri şöyle sıralanabilir (Chan ve Chui, 1997, s.103; Akkök, 2004, s.258):

- Çocuklarıyla birlikte yoğun zaman geçiren anne-babaların gözlemlerinden ve görüşlerinden yararlanmak çocuğun gelişimi için önemlidir.
- Çocuklarının ilk öğretmenleri olmaları nedeniyle ailelerin eğitim-öğretim sürecine katılmaları bir gerekliliktir.
- Sınıf ve okul ortamı içinde ortak bir kültürün oluşması için ailelerin eğitim sürecine katılmaları gerekmektedir.
- Aileler, çocuklarının gelişimi için en iyi ve etkili yöntemleri bulmak için zorlanmaktadırlar.
- Aile katılımı okul yönetiminin demokratikleşmesi sürecinin bir parçasıdır.

Aile, çocuğu tüm yaşamında olduğu gibi onu eğitim-öğretim sürecinde de desteklemelidir. Çünkü çocuğun istenilen davranışları kazanması ve bu davranışların kalıcı olmasında aile katılımı stratejik bir öneme sahiptir. Aile katılımının değişik amaçları bulunmaktadır. Coleman ve Churcill (1997, s.145) aile katılımının amaçlarını ve içerdiği konuları şu biçimde belirtmiştir:

Çizelge 1. Aile katılımının amaçları

Konu	Amaç
Güçlendirme	Aileleri, okul-aile işbirliği konusunda bilgilendirmek.
Anne-Babalık	Aileleri, çocukları yetiştirme ve çocuklara rehberlik etme konularında desteklemek.
Aileyi Desteklemek	Ailelerin içinde buldukları problemlerin çözümünde ailelere yardımcı olmak.
Çocuk ve Kardeşler	Okul çağına gelmiş çocukları ve kardeşlerini okula hazırlamak.
Toplum Kaynakları	Ailelere, toplum kuruluşlarından yararlanmaları için gerekli olan bilgi ve beceriyi kazandırmak.
Eğitimsel Model	Ailelerin tanımlanan eğitimsel amaçlara katılmalarını sağlamak ve aileleri çocukları için öğrenme olanakları sağlamalarını desteklemek.
Aile-Öğretmen İlişkileri	Çocukların aileleri ile öğretmen arasında nitelikli iletişimi sağlamak.

Aile katılımının amaçlarına bakıldığında amaçlarının merkezinde ailenin bulunduğu ve bu amaçların aileyi destekleyici ve aileye yardımcı olduğu görülmektedir. Aileler, okul-aile işbirliği, çocuk yetiştirme ve yönlendirme, toplum kaynakları, aile-öğretmen ilişkileri konusunda bilgilendirilirseler çocuklarına daha yararlı olurlar.

Aile katılımında temel amaç, okul ile ailenin ortak noktası olan çocukların zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişmesini sağlamaktır. Bu da aile ile okulun etkileşim içinde olması ile sağlanabilir. Ancak, okul ile ailenin etkileşimi planlı ve sistemli biçimde olmalıdır.

1.1.6.1. Aile Katılımına Yönelik Modeller

Aile katılımı, çocuğun eğitiminde temel bir anahtardır. Aile katılımının gerçekleşmesi için katılımın hangi boyutta ve nasıl olacağının planlanması gerekmektedir. Çünkü aile katılımı; ailenin yapısı, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi gibi değişkenlerden

etkilenmektedir. Çocuğun eğitiminde aile katılımının nasıl olacağına yönelik aile katılım modelleri bulunmaktadır. Aile katılımına yönelik olarak Gordon, Grolnick ve Slowiaezek, Hoover-Dempsey ve Sandler, Epstein, Hill ve Taylor, aile katılımının daha iyi anlaşılmasını ve uygulanmasını amaçlayan modellerden söz etmektedir.

Gordon Modeli: Gordon'un (1979) modelinde birbiri ile etkileşim içinde olan ve çocuğun gelişimini etkileyen *aile-okul-toplum* olmak üzere üç model vardır. Aile modeli, ailelerin eğitim sisteminin bir parçası olmak istediklerini; ancak nasıl katılacaklarını ve çocuğun başarısı için çocuklarına nasıl yardım edeceklerini bilmediklerini ifade etmektedir. Okul modelinde ailelerin, gönüllü olarak okul etkinliklerine katılmasını ve bu katılımının okul ve öğretmen sistemini değiştireceğini belirtmektedir. Gordon'un üçüncü modeli olan toplum modeline göre ise toplum kaynakları okul ve ailelerin hizmetine sunulmalı ve aile-okul-toplum arasındaki ilişki güçlendirilip geliştirilmelidir. Gordon'a göre eğitimsel başarı aile-okul-toplumun işbirliği ile gerçekleşmektedir (Akt: Amaral, 2007, s.9).

Grolnick ve Slowiaezek Modeli: Aile katılımını, ailenin sahip olduğu olanak ve kaynakları çocuğuna adanması olarak tanımlayan Grolnick ve Slowiaezek, aile katılımını *davranışsal, bilişsel ve kişisel* olmak üzere üç boyutta ele almıştır. Davranışsal boyut, ailenin okula giderek okul etkinliklerine katılımını içermektedir. Eğer çocuk bu davranışı görürse, aile çocuğa okulun önemini ortaya koymuş olmaktadır. Kişisel boyutta ailenin okula yönelik tutumu, çocuğun okula karşı olumlu tutum geliştirmesi üzerinde durulur. Bilişsel boyut ise, çocuğun bilişsel gelişimini desteklemek için ailenin çocuğa uyarıcı etkinlikler, kitap vb. materyalleri sağlamasını içermektedir (Grolnick ve Slowiaezek, 1994, ss.237-238).

Hoover- Dempsey ve Sandler Modeli: Hoover-Dempsey ve Sandler (1995) aile katılımını beş düzeyde gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir (Akt: Anderson and Minke, 2007, s.313):

Çizelge 2. Hoover-Dempsey ve Sandler'in aile katılım modeli

Düzyey 5	Öğrenci çıktıları
	Bilgi ve beceriler Yeterlilikler
Düzyey 4	Değişkenler
	Ailenin uygun katılım stratejisini kullanması Ailenin katılım eylemleri ile okulun beklentileri arasında uyum
Düzyey 3	Aile katılım mekanizmaları
	Model olma Desteklemek Açıklamalar
Düzyey 2	Ailenin nasıl katılacağına karar vermesi
	Ailenin ilgi ve yetenekleri Diğer ailelerin istekleri Çevrenin istekleri Çocuğun istekleri Okulun istekleri
Düzyey 1	Ailenin aile katılımını uygulamak için karar vermesi
	Ailenin yapısı Ailenin öz-yeterliliği Aile katılımı için sunulan olanaklar, istekler

Aşağıdan yukarıya doğru okunan model şöyle açıklanabilir (Anderson ve Mike, 2007, s.312):

- Aileler, çocuğun eğitimini olumlu biçimde etkilediklerini, işbirliğinin ailenin bir görevi olduğunu anladıkları ve çocuklarla okulun onlardan katılımını istedikleri zaman katılmaya karar verirler.
- Aileler, katılmaya karar verdikleri zaman, bilgi ve becerilerine, zaman ve enerjilerine, diğer aileler, çocuk ve okuldan gelen isteklere göre uygun katılım biçimini seçerler.
- Aileler çocuklarının eğitimini, model olarak, destekleyerek, yönlendirerek etkiler.
- Aile katılımının amacı, okulda çocuğun başarılı olması için çocuğun bilgi, beceri ve özgüvenlerini etkilemektir.

Bu modele göre aile, aile katılımını gerçekleştirmek için karar verir. Bu kararı, ailenin yapısı, öz-yeterliliği etkiler. Aile, aile katılımını gerçekleştirmek için karar verdikten sonra bu katılımın nasıl olacağı konusunda tekrar bir karar verir. Aile katılımının nasıl olacağını, ailenin ilgi ve yetenekleri, okul, öğretmen ve diğer velilerden talep edilen istekler belirler. Aile, çocuğuna model olarak, çocuğun eğitimini destekleyerek yönlendirerek aile katılımını gerçekleştirir. Aile katılımı olduğu zaman çocuğun okuldaki başarısı artar.

Hill ve Taylor Modeli: Hill ve Taylor (2004, s.162), aile katılımında başarıyı yükseltmek için iki mekanizmadan söz etmektedirler. Bunlardan biri *sosyal etkileşim* diğeri ise *sosyal kontroldür*. Sosyal etkileşim, ailelerin okulun beklentilerini, çocuklara evde nasıl öğrenme ortamını düzenleyeceklerini ve ev ödevlerine nasıl yardım edeceklerini ailelerden ve okuldan öğrenmelerini ifade eder. Eğer aileler öğretmenlerle iletişim kurarsa, evde çocukların öğrenmesine, ödevlerine nasıl yardım edeceği konuları hakkında bilgi sahibi olur. Ayrıca bilgi alışverişinde bulunacakları diğer velilerle de karşılaşır. Öğretmen ile aile işbirliği içinde olursa öğretmen de ailelerin çocukları ile ilgili beklentileri hakkında bilgi sahibi olur. Sosyal kontrol ise, gerek evde gerekse okulda etkili olan davranışlar konusunda okul ve aileler ortak bir görüşe sahip oldukları zaman oluşur. Okul ile aile çocuğa verilecek davranışlar konusunda aynı ortak görüşü paylaşırlarsa davranışlar daha kolay kazandırılır.

Epsitein Aile Katılım Modeli: Epstein (2001, s.28) öğrencinin öğrenmesini ve gelişimini etkileyen üç önemli etmenin olduğunu belirtmiştir. Bu etmenler *aile-okul ve toplumdur* bunların birbirleriyle etkileşimi öğrenciyi etkilemektedir. Epstein, aile katılımını altı kategoride sınıflandırmıştır (2001, ss.43-44):

- *Anne- Babalık:* Anne ve babaların, çocuk yetiştirme, anne-babalık becerileri, çocuk ve ergen gelişimi, her yaş ve düzeyde çocukların öğrenmelerine yardımcı olmak için ev koşullarını düzenleme gibi konularda desteklenmesidir.
- *İletişim:* Aileler, okul programları ve öğrenci gelişimi ile ilgili olarak okulla iletişim içinde olmalıdır.

- *Gönüllülük:* Ailelerin öğrencileri desteklemek için gönüllü olarak eğitim etkinliklerine ve programlarına katılımını ifade eder.
- *Evde Öğrenme:* Ailelerin, çocukların ödevlerine ve diğer okul ile ilgili etkinliklere yardımcı olmasını ifade eder.
- *Karar Alma:* Ailelerin, okul yönetimine ve okul kararlarına katılmalarıdır.
- *Toplumla İşbirliği:* Aileler, öğrencilerin öğrenmelerini ve gelişimini desteklemek için toplumun diğer kurumları ile (üniversiteler, iş çevreleri) işbirliği içerisinde olmalıdır.

Anne-babalık kategorisinde aileler, çocuklarının her türlü gereksinimlerini karşılarlar. Aileler, çocuklarının barınma, beslenme, giyinme gibi gereksinimlerini karşılayarak, çocuklarına rahat ve huzurlu ev ortamı sağlar ve olumlu davranırlarsa çocuklarının başarıları artar. Ailelerin deneyimleri ve yeterlilikleri farklı olduğu için öğretmen ailelere, çocuk bakımı, çocuğuna nasıl yardımcı olacağı, çocuk psikolojisi gibi konularında yardımcı olmalıdır. Bunun için öğretmen, ailelere aile eğitimi konusunda seminerler verebilir, ailelerin birbirleriyle deneyimlerini paylaşabilecekleri ortamlar düzenleyebilir (Lim, 2003, s.139).

İletişim kategorisi, okul-aile işbirliğinin ön koşuludur. Okulun temel görevi, aileleri okul programları ve çocuklarının gelişim ve öğrenme süreci hakkında bilgilendirmektir. Ailelerin de öğretmen ile iletişim kurmaları gerekmektedir. Eğer okul ile aile arasında sağlıklı iletişim sağlanmazsa diğer kategorilerin gerçekleşmesi zorlaşır. Öğretmen, aileler ile toplantılar yapabilir, ailelere elektronik posta gönderebilir (Lim, 2003, s.140).

Gönüllülük, okul ya da öğretmen tarafından düzenlenen sınıf içi ya da sınıf dışı etkinliklere ailenin katılımını ifade eder. Gönüllülük ile aileler, öğretmenlere yardımcı olurlar ve böylece öğretmenin çocuklarla birebir ilgilenme zamanı daha fazla olur. Öğretmen ve aile arasında olumlu ilişkiler gelişir. Ailelerin bilgi ve beceri düzeyleri gelişir. Gönüllülükte aile katılımını gerçekleştirmek için ailelerin ilgi ve yeteneklerini belirlemek için anket uygulama, ailelere uygun esnek zaman düzenleme, çocuklarla

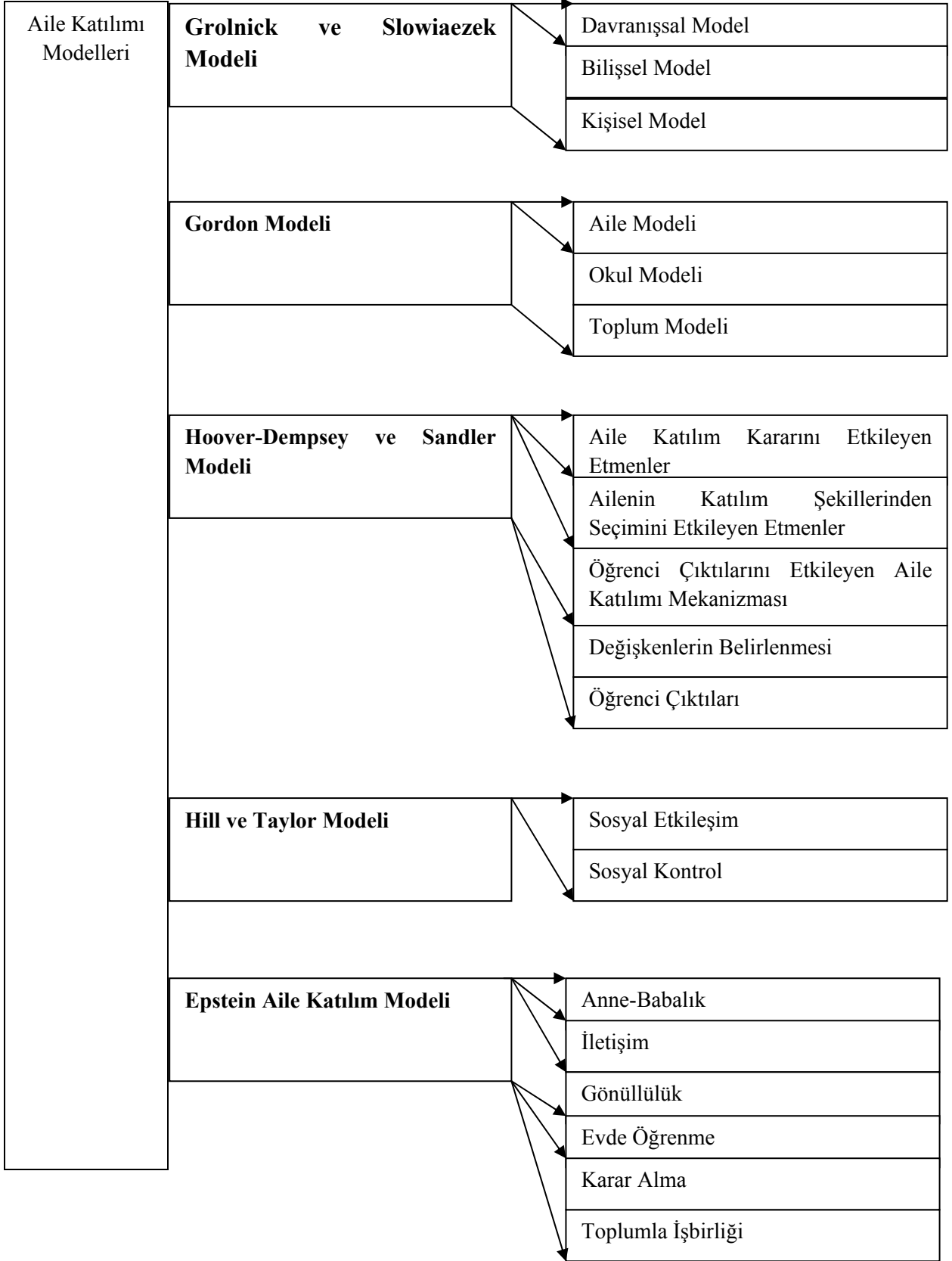
ailelerin birlikte geçireceği etkinlikler düzenleme gibi uygulamalar yapılabilir (Davis, 2000, ss.10-11).

Evde ğrenme, ailelerinin çocuklarının ev ortamında okulda öğrendiklerini pekiştirmesini, ödevlerine yardımcı olmasını ve çocuklarına uygun öğrenme ortamı düzenlemelerini ifade eder. Ailelerin, çocuklarına nasıl yardımcı olacakları konusunda bilgilendirmeleri gerekmektedir (Lim, 2003, s.150; Davis, 2000, s.15).

Karar alma kategorisi, ailelerin okulda okul politikalarına, kararlarına katılmalarını ifade eder. Aileler okul politikalarını ve amaçlarını bilirlerse okula daha fazla destek olurlar(Lim, 2003, s.150; Davis, 2000, s.15).

Toplumla işbirliği kategorisinde okul, öğrencilerini desteklemek ve gereksinimlerini karşılamak için toplumun kurumları ile işbirliği içerisinde olmalıdır (Lim, 2003, s.150; Davis, 2000, s.15).

Aile katılımı modelleri Şekil 2' de görldği gibi özetlenebilir:

Şekil 2. Aile katılım modelleri

Aile katılımı modelleri, aile katılımının nasıl ve hangi özelliklere sahip olması gerektiğini açıklayan modellerdir. Modellerin temel vurgusu, aile katılımının öğrenciyi tüm yönleriyle geliştirmesidir. Ancak aile katılımında istenilen başarıyı elde etmek için aile katılımını etkileyen etmenleri de göz önüne almak gerekmektedir.

1.1.6.2. Aile Katılımını Etkileyen Etmenler

Çocuklar, ilköğretim boyunca kimliğini oluşturmak için öğretmenleri, arkadaşları ve aileleriyle etkileşimlerinden öğrendiklerine dayanarak bilgileri sentezlemeye başlarlar. Bu nedenle aile katılımı, okulöncesinde olduğu kadar çocukların öğrenmeleri ve gelişimleri açısından ilköğretimde de önemlidir (HFRP, 2007, s.1). Çocuğun eğitimi için önemli olan aile katılımını etkileyen etmenler vardır. Bu etmenler şöyle sıralanabilir (Hill ve Taylor, 2004, s.162, Sheldon, 2002, s.303, Carlisle ve v.d., 2005, ss.156-158; Deslandes ve Bertrand, 2005, s.165,):

- *Ailenin Rol Yapısı:* Aileler, aile katılımı ile ilgili etkinlikleri gerçekleştirmenin aile olarak onların sorumluluğunda olduğuna inanırlarsa, onların aile katılım etkinliklerine katılma olasılığı daha da yükselir. Başka bir söyleyişle çocukların eğitiminde yardımcı olabilecek bilgi ve becerilere sahip olduklarını düşünen aileler (öz-yeterlilik) aile katılımına daha fazla önem verirler.
- *Sosyal Ağlar (Social Network):* Sosyal ağlar, bireyin diğer bireylerle oluşturduğu sosyal ilişkileri ve bağlantıları ifade eder. Bu sosyal ağlar ailelere, çocuğun eğitimde etkin rol oynamaları mesajını iletir ve aile katılımı ile ilgili bilgiler verir.
- *Ailenin Demografik Özellikleri:* Ailenin sosyo-ekonomik durumu, etnik kimliği, kültürel geçmişi, aile üyelerinin psikolojik özellikleri ailenin demografik özelliklerini ifade eder. Üst sosyo-ekonomik düzeyde olan ailelerde, aile katılımı yüksektir.
- *Aile Yapısı:* Araştırmalara göre birlikte yaşayan anne-babaların aile katılımı oranı ayrı yaşayanların oranına göre daha yüksektir.
- *Çalışma Programı:* Ailelerin çalışma saatleri ve etkinlikleri, aile katılımını etkiler. Tam zamanlı çalışan aile üyelerinin aile katılımı çalışmalarına/etkinliklerine katılımları diğer ailelere göre daha azdır.

- *Öğretmenin Tutumu:* Öğretmenin tutumu aile katılımını etkiler. Eğer öğretmen ailelere karşı olumlu bir tavır içinde olur ve aile katılımını sağlayacak etkinlikler düzenlerse, aileler aile katılımını yüksek düzeyde gerçekleştirirler.
- *Ailenin Eğitimle İlgili Önceki Deneyimleri:* Eğer aileler, okul ve eğitimle ilgili olumlu deneyimler yaşamışlarsa, okula karşı olumlu tutum sergiler ve okul etkinliklerine daha fazla katılırlar.
- *Okulun ve Öğretmenin Beklentileri:* Öğretmenlerin kişisel özellikleri, kültürel geçmişi, almış oldukları eğitim ve iş arkadaşları, aile katılımını etkileyen diğer etmenlerdendir. Ayrıca okul politikaları da aile katılımını etkiler.

Finders ve Lewis (1994, ss.50-54) ise aile katılımını olumsuz yönde etkileyen etmenleri şöyle özetlemektedirler:

- Ailelerin kendi okul yaşantılarında edindikleri olumsuz deneyimler,
- Ailelerin zamanlarının kısıtlı olması,
- Ailelerin ve okulun farklı kültürel düzeyde olmaları,
- Okulun ve öğretmenin aileye karşı olumsuz tutumları,
- Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması.

Görüldüğü gibi aile katılımını etkileyen etmenler çok farklı ve çok boyutludur. Aile katılımını engelleyen etmenler ortadan kaldırıldığı zaman aile katılımı, aileleri, öğrencileri ve öğretmeni olumlu yönde etkilemektedir.

1.1.6.3. Aile Katılımının Sağladığı Yararlar

Aile katılımı, öğrenci, aile ve öğretmenlere çeşitli yararlar sağlamaktadır. Aile katılımının öğrenci aile ve öğretmen açısından sağladığı yararlar şöyle açıklanabilir: (Henderson and Berla, 1995; Akt: Antunez, ?, ss.53-54; PTA, 1998; Chen, 2008; Lim 2003, ss.136-137):

1. Öğrenci Açısından

Aile katılımı ile öğrenciler:

- Ailelerinin etnik geçmişine, sosyo-ekonomik düzeyine bakılmaksızın daha başarılı olmak için çaba gösterirler.
- Okulda devamsızlık yapmaz, sınavlardan daha iyi notlar alırlar.
- Ödevlerini yaparak okula gelirler.
- Kendine güvenir, daha disiplinli olur ve olumlu davranışlara yönelirler.
- Okula karşı olumlu tutum geliştirirler.
- Okul ile ev arasındaki çok kültürlülüğü en aza indirirler.
- Okulu daha az terk ederler.
- Eğitimiyle ilgili kararlar alırlar.
- Ailenin desteğini hisseder ve sorumluluk duygusu geliştirirler.
- Kötü alışkanlıklar edinmezler.

2. Aileler Açısından

Aile katılımı ile aileler:

- Çocuğu ile etkileşim içinde olur ve çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gereksinimlerine karşı daha özenli olurlar.
- Karar verme becerilerinde ve aile rollerinde kendilerine daha fazla güvenirler.
- Çocuğun gelişimi ile ilgili bilgi sahibi olurlar, onlarla nasıl iletişim kuracaklarını bilirler ve onlara daha az ceza verirler.
- Okula karşı olumlu tutum geliştirirler ve öğretim programları hakkında bilgi sahibi olurlar.
- Çocukların neyi öğreneceklerini bilerek evde çocuklarına daha fazla yardımcı olurlar.
- Öğretmen ve okul ile işbirliği içinde çalışırlar.
- Diğer ailelerle deneyimlerini paylaşırlar.

3. Öğretmen Açısından

Aile katılımı ile öğretmenler:

- Daha verimli çalışırlar.
- Aileler hakkında bilgi edinirler.
- Ailelerden daha fazla destek alırlar.

- Aile ve okul işbirliği içinde olurlar.
- Mesleki doyum yaşarlar.

Aile katılımının sözü edilen bu yararlarının yaşama geçirilmesi için öğretmenlerin aile katılımı kapsamında çeşitli derslere özgü sınıf içi ya da sınıf dışı etkinlikleri planlayıp düzenlemesi gerekmektedir. Bu etkinlikler, sınıf içinde olabileceği gibi sınıf dışında da olabilir. Bu etkinlikler şöyle sıralanabilir (Cavkaytar, 2008, ss.82-86; Stern, 2003; PFIE, Akt: Deveci ve Sözer, 2007, ss.187-189 ; Temel, 2007, ss.103-106):

- *Toplantılar:* Toplantılar; veli toplantıları, bilimsel içerikli toplantılar, grup toplantıları olmak üzere üç gruba ayrılabilir. Veli toplantıları, okulun işleyişi ve yapısı, eğitim programlarının tanıtılması, okuldaki etkinliklerin duyurulması ve öğrencilerin durumları hakkında velileri bilgilendirmek amacıyla yapılır. Bilimsel toplantılar çocuk gelişimi, çocuk eğitimi gibi konularda aileleri bilinçlendirmek amacıyla alanlarında uzman eğitimci, akademisyen ve uzmanların katılımıyla gerçekleştirilen panel, sempozyum biçimindeki toplantılardır. Grup toplantıları ise aileleri çeşitli konularda bilinçlendirmek amacıyla aile grupları oluşturarak yapılan toplantılardır.
- *Ev ziyaretleri:* Ev ziyareti, öğretmenin çocuğun yaşadığı aile ortamını görmesine ve gözlemlemesine olanak veren bir uygulamadır. Ev ziyaretleri ile öğretmen, ailenin çocukla olan etkileşimini görür, çocuğa karşı tutum ve davranışları, çocuğu ile ilgili beklentileri hakkında bilgi sahibi olur.
- *Okul ziyaretleri:* Aileler, uygun zamanlarda okulu ziyaret edebilirler ve okul ortamını görebilirler. Anneler günü, doğum günü gibi özel günlerde de aileler okula gelebilir.
- *Haber mektupları:* Aile ile öğretmen arasında iletişim sağlayan önemli bir araçtır. Mektupların konusu okul etkinlikleri, eğitim-öğretimle ilgili yeni yasalar, evde çocukları ile yapabilecekleri etkinlikler ile ilgili olabilir.
- *Duyuru panoları:* Okul ile ilgili ya da çocukların hazırladığı etkinliklerin sunulduğu yer olan duyuru panoları, ailelerin çocuklarını aldıkları ya da getirdikleri zaman okuyabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir.

- *Kermesler, sergi ve gösteriler:* Aileler ile öğretmen arasındaki ilişkileri artırmak amacıyla kermesler ve çocukların etkinliklerinden oluşan sergiler düzenlenebilir. Böylece aileler tanışıp birbirleriyle iyi ilişkiler kurabilirler.
- *Sınıf gazeteleri ve bültenler:* Öğretmenler, özellikle toplantılara katılmayan ailelere iki üç sayfadan oluşan sınıf gazeteleri hazırlayıp ailelere verebilirler. Sınıf gazetelerinde çocukların yaptıkları etkinlikler ile ilgili bilgiler yer alabilir. Bültenler de okulda ve sınıfta yapılan etkinliklerle ilgili bilgileri içerir.
- *İşbirliği defteri:* Hayat Bilgisi dersi ile ilgili her öğrenci için derste işlenen tema kapsamında ev-okul işbirliği defteri oluşturularak o tema ile ilgili öğretmenin ve ailenin deftere bir şeyler yazması beklenir.
- *Ailelere davet:* Hayat Bilgisi dersinde aileler evdeki kurallardan söz etmek, çocukluklarını anlatmak, aile bireylerini tanıtmak gibi amaç ve görevlerle sınıfa davet edilebilir.
- *Aile materyalleri:* Aile albümleri, video kayıtları Hayat Bilgisi dersinin kazanımlarına ulaşmada iyi birer kaynaktır.
- *Aile katılımını gerektiren ödevler:* Hayat Bilgisi dersine ilişkin evde öğrenme ortamları oluşturmak üzere aile katılımı gerektiren ödevler verilmelidir.
- *Anlaşma hazırlama:* Hayat bilgisi dersinde aile, öğretmen ve öğrenci arasında sorumluluklarını tanımlayan bir anlaşma imzalanabilir.
- *Aile olayları ve kitap sohbetleri:* Aile üyeleri ayda bir kere okulda, kütüphanede bir araya gelerek bir ay boyunca yaşadıkları önemli ya da ilginç olayları, okudukları kitapları birbirleriyle paylaşır.
- *Tatillerden yararlanma:* Hayat Bilgisi dersinde öğretimle yaşamı birleştirmek için tatil dönemi boyunca yapılan etkinliklerin anekdotunu tutup fotoğrafları biriktirilerek tatil arşivi oluşturabilirler.
- *Aile toplantıları:* Aile içinde zaman zaman paylaşım ortamları düzenlenip bir araya gelinerek Hayat Bilgisi dersinin kazanımlarına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Yukarıda sözü edilen etkinliklerin yanı sıra sınıf içinde ailelerin de katılabileceği etkinlikler düzenlenebilir. Epstein (2001, s.44), sınıf içinde yapılan etkinliklere ailenin katılımını gönüllülük olarak tanımlamakta ve öğrenciyi ve öğretmeni olumlu yönde

etkilediğini ileri sürmektedir. Bu etkinlikler şöyle sıralanabilir (Wells, 1992, ss.47-48; Stern, 2003, ss.38-41):

- Öğrencilerin ailelerinde özel yeteneklere, hobilere sahip, kültürel geçmişlerini ve mesleki deneyimlerini paylaşabilecek nitelikte bireyler sınıfa davet edilebilir.
- Okulda gerek ailelerin gerekse öğrencilerin birlikte yapabileceği etkinlikler düzenlenebilir.
- Aileler, sınıfa özel görevler için davet edilebilir. Bu görevler, çocuklarını, okuma yaparken dinlemek, öğretmene sınıfta yardımcı olmak biçiminde olabilir.
- Sınıf ortamında ailelerin de katılabileceği tartışma ortamları düzenlenebilir.
- Öğrencilerin hazırladığı oyun, gösteri, dans gösterisi gibi gösterileri izlemek için aileler sınıfa davet edilebilir.

Aileler, sınıfa geldiğinde çocuklarına, onların başarıları ile ilgilendikleri mesajını verirler. Öğrenciler kendilerini daha güvende hissederler (Machen, Wilson ve Noton, 2005, s.14). Ayrıca aileler, çocuklarını sınıf ortamında gözlemleyebilirler. Sınıf ortamında nasıl çalıştıklarını, diğer arkadaşlarıyla ilişkilerinin nasıl olduğunu, çocuklarının yetenek ve becerilerini görebilirler. Çocuklar, sınıfta kendilerini özel hissederler ve ailelerini farklı bir rolde görürler (Dearest, 2007). Aileler öğretmene yardımcı oldukları için öğretmenin etkinlikleri planlamaya, yeni şeyler öğrenmeye ve çocuklarla birebir ilgilenmeye zamanları daha fazla olur (Brinton, 1999).

Aile katılımını sınıf içinde uygulayabilmek için Barrera ve Warner (2006, ss.72-75) kimi koşulların oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Bu koşullar şunlardır:

- *İklim:* Aileler, yaşamda işsizlik, evsizlik vb. sorunlarla karşı karşıya kalabilir ve sorunlar yüzünden çocuklarıyla ilgilenmeyebilir. Eğitimciler, ailelerin bu sorunlarını göz önüne alarak güvene ve işbirliğine dayalı bir okul iklimi yaratmalıdır. Eğer aileler, okula güven duyarlarsa çocukların eğitimine gönüllü eğitimci, sınıf yardımcılığı, okul etkinliklerini planlama gibi çeşitli yollarla katılabilirler.
- *İletişim:* Eğer eğitimciler ve aileler etkili iletişim kurabilirlerse çocuklara daha yararlı olurlar. Yapılan toplantılarda eğitimciler ve aileler çocuklarına nasıl yardımcı olabilecekleri ve okul etkinlikleri hakkında konuşabilirler.

- *İşbirliği:* Okul ile aile işbirliği içinde çalışmalıdır. Aile, okul sorunlarının çözümünde, okul politikalarına katılabilir ve bu konuda eğitimciler aileleri desteklemelidir.

Aile katılımı etkinlikleri, sınıf düzeyine, öğretmenin yeterliliğine, okulun bulunduğu çevreye, derse ya da konuya göre çeşitlilik gösterebilir. Aile katılımı etkinlikleri sınıf içinde uygulanacağı gibi sınıf dışında da uygulanabilir. Yaylacı (1999, s.29), genel olarak aile katılımını evde eğitime katılım ve okula katılım olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Evde eğitime katılım; çocuğa eğitsel destek, çocuğun ev ödevlerine yardımcı olma, çocuğa gerekli materyali sağlama, çocuğun gideceği okula karar vermeyi içerir. Okula katılım ise okulun yönetim sürecine, eğitim-öğretim etkinliklerine katılımı, okula maddi destek sağlamayı ve anne-baba eğitimine katılımını içerir. Yaylacı'nın (1999, s.29) öngördüğü aile katılımı türleri Çizelge 3'te görülmektedir.

Çizelge 3. Aile katılımı türleri

Okula Aile Katılımı	
Evde Eğitime Katılım	Okula Katılım
Çocuğun kişiliğinin oluşmasına yönelik eğitsel destek	Okulun yönetim sürecine katılım
Ev ödevlerine yardım	Okulun eğitim-öğretim etkinliklerine katılım
Okul için gerekli araç-gereci çocuğa sağlama	Okulun diğer etkinliklerine katılım
Çocuğun gideceği okula karar verme	Okula maddi destek
	Ana-baba eğitimine katılım

1.1.6.4. Hayat Bilgisi ve Aile Katılımı Etkinlikleri

2004 yılında ilköğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşımı temel alan değişiklikler kapsamında Hayat Bilgisi Öğretim Programında da değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden birisi de Hayat Bilgisi dersinde aile katılımına vurgu

yapılmasıdır. Bu vurgu, Hayat Bilgisi Öğretim Programının tüm boyutlarında yer almaktadır.

Hayat Bilgisi dersinin temel ilkelerden birisi çocuğun bakış açısını yansıtmasıdır. Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğretme-öğrenme süreci eğlenceli olması, bu sürece çocuğun etkin bir biçimde katılması, konular ve bilgiler onun gündelik yaşamıyla örtüşmesi ve bu konuların, bilgilerin çocuğun yaşam kalitesini artıracak biçimde ve tematik bir yaklaşımda olması Hayat Bilgisi Öğretim Programının diğer ilkeleridir (MEB, 2005, s.272). Hayat Bilgisi programında benimsenen ilkelerin uygulanması için Hayat Bilgisi dersine aile katılımını sağlamak gerekli görülmektedir. Bu ilkelerin aile katılımı bakımından açıklanması şu şekildedir (Deveci, 2009, ss.248-249):

- *Hayat bilgisi dersi çocuk merkezli olmalı, çocuğun bakış açısını yansıtmalıdır:* Hayat bilgisi dersi çocuğu ve çocuğun yaşamını temel aldığı ve aile de bu yaşamın parçası olduğu için derse aile katılımının sağlanması dersin kazanımlarına ulaşmasında etkili olabilir.
- *Öğrenci, öğretme-öğrenme sürecine etkin olarak katılmalı, kendisine sunulan bilgileri yorumlamalı ve yapılandırmalıdır:* Dersin merkezinde çocuk olduğu için çocuğun geçmiş yaşantıları, ailesi ve yaşamı, içinde bulunduğu ortam konuları anlamlandırmasında önemlidir.
- *Öğrencilere kazandırılmak istenilen temel bilgi ve beceriler, gerçek yaşamda çocuğun gereksinimleri ile örtüşmelidir:* Çocuğun okulda ve derste edindiği bilgi, beceri ve alışkanlıklar onun günlük yaşamı ile ilgili gereksinimlerini karşılamalıdır. Bu bakımdan çocuğun gereksinimlerini belirlemede ve karşılamada öğretmen ve ailenin işbirliği yapması önemlidir.
- *Bireyin yaşam kalitesini artıracak temel becerileri kazanmasına yardımcı olmalıdır:* Okul, öğrencilere bilgi kazandırmanın yanı sıra iyi ve etkili vatandaşlık bilgi, beceri ve alışkanlıklarının kazandırılmasından da sorumludur. Okulda yaşamın eğitimi verilirse yaşamın kalitesi de artacaktır. Okulda yaşam kalitesini arttırmaya yönelik bir eğitim verilmesi okul ve sınıf içi etkinliklere aile katılımının sağlanması ile olanaklı olur.

- *Hayat Bilgisi dersi çocuklar için eğlenceli ve çocukların zevkle katıldıkları bir ders olmalıdır:* Hayat Bilgisi programının uygulanmasında düzenlenecek etkinliklerde öğrenmeyi zevkli ve eğlenceli duruma getirmek için bu etkinliklerden kimilerine ailelerin katılması çocukların okulu ve dersi daha çok sevmelerine, kendilerini daha güvende hissetmelerine neden olacaktır.
- *Olaylar ve olgular yaşamın bütünlüğü içinde ele alınmalıdır:* Olay ve olguları yaşamın bütünlüğü içinde ele alırken aile de bu bütünün içinde yer almalıdır.

Görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi Öğretim Programının temel ilkelerinde çocuk ve çocuğun yaşamı merkezdedir. Dolayısıyla çocuğun yaşamıyla iç içe olan bir ders, çocuğun yaşamında büyük bir yeri olan ailenin de bu derste yer almasını gerekli kılmaktadır.

Hayat Bilgisi dersinin temel ilkelerinin yanı sıra Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki tema ve kazanımlar aile ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilidir. Dolayısıyla programda yer alan kazanımlar aile katılımını gerekli kılmaktadır. Kazanımlar, çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra, bilgi, beceri, tutum ve değerleri de içeren ifadelerdir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında kazanımlar “*Okul Heyecanım, Benim Eşsiz Yuvam ve Dün, Bugün, Yarın*” temalarında bütünleştirecek biçimde oluşturulmuştur. Programda yer alan kazanımların öğrencilerin etkin bir biçimde katılacağı etkinlikler aracılığı ile elde edilmesi söz konusudur (MEB, 2005, s.272). Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki temalar ve kazanımların aile katılımı ile ilişkisi EK 3’te gösterilmiştir.

2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında kazanımlar ve öğrenme-öğretme sürecinde yer alan etkinlikler aile katılımı ile ilgilidir. Dolayısıyla Hayat Bilgisi dersinde çocuklara kazanımların kazandırılmasında ve öğretme-öğrenme sürecinde çocukların etkin katılımını sağlamak, dikkatlerini çekmek için aile katılımı önemli görülmektedir.

Hayat Bilgisi Öğretim Programının özellikle “Benim Eşsiz Yuvam” temasındaki kazanımlar aile ile ilgilidir. Dolayısıyla aileyi vurgulayan kazanımların gerçekleşmesinde ailenin de rolü vardır. Öğretmen, bu dersin amaçlarına ulaşmasını

sağlamak ve Hayat Bilgisi Programını etkili bir biçimde uygulayabilmek için aileyi de dersin bir parçası yapmalı ve aileyi öğretme-öğrenme sürecine katmalıdır. Bunun için Hayat Bilgisi dersinde ailelerin de katabileceği etkinlikler düzenleyebilir.

Yenilenen Hayat Bilgisi Programında ölçme-değerlendirmede ürünün yanı sıra süreç de önemlidir. Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere öğrendiği bilgileri eyleme dönüştürecek biçimde ölçme-değerlendirme olanağı sunulur. Hayat Bilgisi dersinde ölçme-değerlendirmeye yönelik farklı ölçme araçları, teknikleri kullanılmaktadır. Hayat Bilgisi dersinde ölçme-değerlendirme, öğrencinin öğrendiklerini eyleme dönüştürmesi için ailenin öğrenciye rehber olarak yol göstererek Hayat Bilgisi dersinde katılımını öngörür (MEB, 2005, s.298).

Hayat Bilgisi dersinin amaç ve kapsamı, çocuğun yaşadığı çevre ve yaşantısının yanı sıra onun önemli bir parçası aileden oluştuğu için Hayat Bilgisi dersinde aile katılımı etkinlikleri büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma, aile katılımı çalışmaları konusunda ve Hayat Bilgisi dersinde aile katılımı çalışmalarına yönelik öğretmen görüşlerini belirleme gereksinimlerinden doğmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretimde Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen aile katılımı konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin aile katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kapsamında aile katılımı konusunda ne tür çalışmalar düzenlediklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarını en çok hangi sınıfta uyguladıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarının nasıl uyguladıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öğrenmelerine katkısına ilişkin görüşleri nelerdir?

6. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarının ailelere katkısına ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarının öğretmenlere katkısına ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmaları uygularken ne tür zorluklarla karşılaştıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının sağlanmasına yönelik önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim sisteminin temelini oluşturan ilköğretim, çocuklara temel yaşam bilgi ve becerileri kazandırarak onların sonraki yaşamlarında çok yönlü olarak gelişmesini sağlamaktadır. İlköğretimde çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal tüm yönleriyle gelişmesi için okulun aile ile işbirliği yapması önemli görülmektedir. Çünkü çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip olan ailenin görev ve sorumlulukları çocuk okula başladıktan sonra da devam etmektedir. Bu nedenle, okulöncesi eğitimden başlayarak ilköğretim, ortaöğretim düzeylerinde ailenin, eğitim-öğretim sürecinin bir parçası olması büyük önem taşımaktadır. İlköğretimde okullarda verilen eğitim ne kadar nitelikli olursa olsun eğer aile eğitimin bir parçası olmaz ve çocuğunu desteklemezse okulların etkililiğinin istenilen düzeyde olması olanaklı olmayacaktır. Bu nedenle, ailenin eğitim-öğretim sürecine katılmasını öngören çalışmaların düzenli ve sistemli bir şekilde düzenlenmesi biçiminde tanımlanan aile katılımı, ilköğretimde gerçekleştirilmesi gereken önemli bir yaklaşımdır.

İlköğretimde aile katılımının yoğun bir biçimde gerçekleştirildiği derslerin başında Hayat Bilgisi dersi gelmektedir. Hayat Bilgisi dersinin temel amacı, çocuklara temel yaşam becerileri kazanmalarına ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Çocuk, yalnızca kendisi değil, ailesinden getirdiği değerlerle, kültürle okula gelmektedir. Dolayısıyla Hayat Bilgisi dersinin temel amacına ulaşmasında çocuğu ailesinden ayrı olarak düşünmemek gerekmektedir. Çocuğun okulda öğrendikleri ile

evde çocuğa verilen bilgiler, değerler arasında paralellik sağlandığında, dersin amaçlanan kazanımlara ulaşması daha kolaylaşacaktır.

Hayat Bilgisi programında 1., 2. ve 3. sınıfta yer alan “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temalarındaki kazanımlar çocuğun yaşamı ile ilgilidir. Bu kazanımların istenilen biçimde gerçekleşmesi aile katılımını gerekli kılmaktadır. Çünkü Hayat Bilgisi dersi, çocuğun kendisini, ailesini ve yakın çevresini tanımasını ve yaşama uyum sağlamasını amaçlamaktadır. Bu nedenle Hayat Bilgisi programındaki temalar ve kazanımlar, aile katılımıyla gerçekleştirilmek durumundadır.

Bu araştırma İlköğretimde Hayat Bilgisi dersinde:

- Aile katılımı çalışmalarının durumunu ortaya koyması,
- Aile katılımı konusundaki sınırlı olan araştırma birikimine katkı sağlaması
- Aile katılımı çalışmalarının geliştirilmesi çabalarına destek vermesi açısından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma; 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezinde ilköğretim okullarında görevli sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen aile katılımı etkinliklerine yönelik görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Hayat Bilgisi: Öğrencilerin kendini ve çevresini tanımasını sağlayarak, çevresine uyum göstererek çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerinin temellerinin atıldığı bir ders (Çilenti, 1988, s.28).

Aile katılımı: Ailelerin, çocukların ve eğitim programının geliştirilebilmesi, eğitimde bütünlüğün ve sürekliliğin sağlanabilmesi için ailelerin desteklenmesi, eğitilmesi ve eğitime katılımlarının sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen bir etkinlikler bütünü (Dinç, 2008, s.57).

Etkinlikler: Kazanımları gerçekleştirmek amacıyla belli teknik ve yöntemlere göre düzenlenen davranışlar bütünü (MEB, 2005, s.273).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde alan yazın taraması sonucunda, araştırma konusu ile ilgili ulaşılabilen araştırmalar yurt içi ve yurt dışı olmak üzere özetlenerek verilmiştir.

2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Yılmaz ve Tarı (2010) yaptıkları çalışmada, ailelerin Fen ve Teknoloji dersinde verilen ev ödevlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 4. ve 5. sınıfta okuyan öğrenci velilerinden 10 veli katılmıştır. Araştırma verileri, velilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Fen ve Teknoloji dersinde aile katılımının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı, aile-okul-öğrenci iletişimini ve işbirliğini güçlendirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özgan ve Aydın (2010) yaptıkları çalışmada, okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri doğrultusunda var olan durumu belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 120 öğretmen, 20 yönetici katılmıştır. Öğretmen ve yöneticilere anket uygulanmıştır. Ayrıca 20 veli, 15 öğretmen ve 10 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yönetici ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin olumsuz düşüncelere sahip ve velilerin ilgisizliğinden şikayetçi oldukları, okul-aile işbirliğini etkileyen etmenlerden birisinin maddi sorunlar olduğu ve velilerin okula yalnızca sorun olduğunda geldikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Balkar (2009) yaptığı çalışmada, okul-aile işbirliğine ilişkin veli ve öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, çocuğu ilköğretim 6-8. sınıflarında öğrenim gören 25 veli ve 25 öğretmen olmak üzere toplam 50 kişi katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında, standartlaştırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenler, okul-aile işbirliğinin, veli toplantılarının ve velilerin ilgisinin yetersiz olduğunu ve velilerin okula yalnızca çocuklarının başarı durumunu öğrenmek için geldiğini belirtmişlerdir. Veliler ise öğretmenlerin görüşmeleri şikâyet amaçlı kullandığını, etkili okul-aile işbirliğinin olabilmesi için öğretmenlerin ve okul müdürlerinin velileri telefonla arayarak bilgilendirmesi, öğretmenlerin ev ziyareti yapması, toplantılara daha fazla önem verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Erdem ve Şimşek (2009) yaptıkları çalışmada ilköğretim okulu ve yöneticilerinin eğitim-öğretime katkı sağlaması açısından okul uygulamaları ve veli katılımında öğrenci velilerini okula çekme başarısı hakkında ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 315 öğretmen ve 385 veli katılmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan “Öğrenci velilerini okula çekme başarısı envanteri” adlı ölçekle toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin görüşlerine göre ilköğretim okulu yöneticilerinin eğitim-öğretime katkı sağlaması açısından öğrenci velilerini okula çekme başarıları, okul uygulamaları ve veli katılımı kategorilerinde orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sabancı (2009), araştırmasında yöneticilerin, öğretmenlerin ve ailelerin okul ile aile arasında daha etkili bir işbirliği oluşturmaya yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 277 öğretmen ve 840 veli katılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilmiş ölçek ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre yönetici, öğretmen ve velilerin etkili okul- aile işbirliğine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir (2009) yaptığı çalışmada, ilköğretim okullarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının durumunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, Ankara’da ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin 501 velisine uygulanmak üzere “Okul-aile işbirliği çalışmaları” adlı anket kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul-aile işbirliği kapsamında okul dışında en çok yürütülen etkinliğin ailelerin çocukları ile birlikte ödev yapması olduğu, ailelerin zaman problemlerinden dolayı aile katılımı etkinliklerine katılmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Can (2008), yeni ilköğretim programının uygulandığı ilköğretim 1-7. sınıflarda öğrencisi bulunan velilerin programa katılım düzeyleri ile okula karşı tutumlarına ilişkin öğretmen-veli görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan araştırmasında, Ankara’nın merkez ilçelerinden ilköğretim okulları arasından 1-7. sınıflarda öğrenim gören 3691 öğrenciye ve 471 öğretmene ayrı ayrı uygulanmak üzere

araştırmacı tarafından hazırlanan, okula ilişkin tutum, veli katılım ve öğretmen görüşlerini içeren anketler kullanılmıştır. Tarama modeli ile gerçekteştirilen araştırmada anketlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgulara göre, ailede kişi başına düşen gelir düzeyi arttıka velilerin okulla ve evde çocuklarıyla etkileşimlerinin azaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, elde edilen bulgulara göre çocuğun sınıf düzeyi yükseldikçe velilerinin okulla olan etkileşiminin azaldığı, sınıf öğretmenlerinin velilerinin branş öğretmenlerinin velilerine göre daha fazla katılım gösterdikleri, velilerin evdeki çocuklar, ekonomik zorlukların yanı sıra kendilerine güvenlerinin olmaması, okul yönetiminden ve öğretmenlerden çekince-korku taşımaları, kendilerine iyi davranılmaması gibi gerekçelerden dolayı okul programlarına katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Sadık ve Doğanay (2008) yaptıkları çalışmada öğrencilerin problem davranışlarıyla baş etme sürecinde öğretmen, öğrenci ve velilerin birbirlerinden beklentilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Adana'nın alt-sosyo ekonomik düzeydeki ilköğretim okulunda görev yapan dördüncü ve beşinci sınıfları okutan toplam 5 sınıf öğretmeni, bu öğretmenlerin okuttukları sınıflarında toplam 172 öğrenci ve 20 veli katılmışlardır. Araştırmanın verileri, öğrencilerden yazılı doküman ile öğretmen ve velilerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre veli-öğretmen görüşmelerinin işlevsel olmadığı, velilerin öğretmenden derslerinde çocuğa yardım etmesini, ev ziyaretleri yaparak velilerle tanışmasını, kendilerine yol göstermesini, çocukları üzmemesini ve eve olumlu mesajlar göndermesini bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler de öğrencilerin problemleriyle baş etme sürecinde yöneticilerin sorumluluklarına dikkat çekip velilerin okul kuralları hakkında bilgilendirilmesi, okulda güvenlik önlemlerinin alınması, sosyo-ekonomik açıdan çok kötü olan öğrencilere yardım edilmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yıldırım ve Dönmez (2008) yaptıkları araştırmada, okul-aile işbirliğine ilişkin öğretmen ve veli görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Eskişehir il merkezindeki bir ilköğretim

okulunun her sınıf düzeyinde bir sınıf öğretmeni, okulun rehber öğretmeni ve her sınıfın veli temsilcisi olmak üzere toplam 17 kişi katılmıştır. Araştırma verileri, öğretmen ve velilerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak toplanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesi içerik analizi tekniği ile yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre çocuğun eğitiminde aile desteğine gereksinim olduğu, öğretmen-veli iletişimde en çok kullanılan yöntem ve tekniğin bireysel görüşmeler olduğu, okul-aile işbirliği ile öğrenci başarısının arttığı; ancak okul-aile işbirliğini sınırlayan velilerin yeterince okula uğramamaları, okulun para isteyeceği kaygısı, bazı öğretmenlerin velilere karşı, sert ve resmi tutumları gibi etmenlerin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Akkaya (2007), okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesini amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Bu amaçla Eskişehir il merkezinde bulunan 10 bağımsız anaokulunda görev yapan 25 okulöncesi eğitim öğretmeni ve çocuklarını bu bağımsız anaokullarına gönderen 25 veli olmak üzere toplam 50 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin, aile katılımına yönelik olarak çeşitli çalışmalar düzenledikleri, çalışmalarını düzenlerken çocukların gelişim ve yaş düzeylerine dikkat ettikleri, ailelerin istenilen düzeyde katılım sağlamadığı için çalışmaları amacına ulaştırmada güçlük çektikleri, aile katılımı çalışmalarının çocukların yanı sıra anne babalar üzerinde de olumlu etkileri olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının anne-babası ayrı olan çocuklar üzerinde kimi zaman olumsuz etkileri olduğunu, anne-babaların aile katılımı çalışmalarına katılma durumları konusunda babaların pek katılmak istemediğini, katılan ailenin çok az olduğunu ifade etmişlerdir. Veliler ise okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programla ilgili bilgi sahibi olduklarını ve aile katılımı çalışmalarının yararlı olduğunu; ancak bazı öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarında ailelerin sınıfta olmasından rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Aydoğan (2007) yaptığı araştırmada, okul etkinliklerine aile katılımını engelleyen etmenlerin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya ilköğretim okullarında 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin velileri katılmıştır. Araştırmada 150 veliden veri toplanmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket yolu ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre ailelerin okul etkinliklerine katılımını engelleyen etmenlerin zaman problemi, ailenin okul etkinliklerinin kapsamı hakkında bilgisiz olması, ekonomik problemler, ders ve konu alanlarında yeterli bilgiye sahip olmamaları olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gül (2007) yaptığı araştırmada, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin başarı ve başarısızlık durumları ile bağlantılı olarak aile ve okul arasındaki işbirliğinin önemini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 100 öğretmen ve 100 veli katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen ve veli görüşleri anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, okulda verilen eğitimi destekleyici tutum içinde olan ve okul ile sürekli iletişim içinde olan, öğrenci sorunlarını paylaşan, öğretmenle sürekli iletişim içinde olan velilerin çocuklarının daha başarılı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Günkan'ın (2007) ailenin ilköğretim öğrencilerinin eğitimi üzerindeki etki düzeyinin belirlenmesini amaçlayan araştırmasında, Elazığ il merkezindeki ilköğretim okullarından birinci basamakta öğrenim gören öğrencilerin velilerinden toplam 1000 veliye "Ailenin ilköğretim öğrencilerinin eğitimi üzerindeki etki düzeyini belirlemeye yönelik anket" formu kullanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ailelerin okul-aile işbirliğine önem verdikleri ve okul-aile işbirliğinin gerekli olduğunu düşündükleri, eğitim durumu yüksek olan ailelerin çocuklarıyla daha rahat iletişim kurdukları ve çocuklarına daha fazla yön gösterdikleri ve aile içerisindeki iletişimin kuvvetli olmasının çocukların başarıları üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, araştırma bulgularına göre ekonomik sıkıntılar ve eğitim düzeyinin düşük olmasının dört ve daha fazla çocuk sahibi olan aileleri olumsuz etkilediği ve bu ailelerin eğitime katılım düzeyini düşürdüğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Işık (2007) okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesini amaçlayan araştırmasında, Eskişehir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 20 ilköğretim okulunun bünyesindeki anasınıfında çocukları eğitim gören 480 anne-babaya anket uygulamıştır. Elde edilen bulgulara göre okul tarafından en sık yapılan okul-aile işbirliği çalışmalarının yüz yüze görüşmeler olduğu; telefon görüşmeleri, konferans, seminerler, ev ziyaretleri, tanışma ve kaynaşma toplantılarının yapılmadığı, okul-aile işbirliğini sağlamak amacıyla aileler tarafından pek fazla çalışmanın yapılmadığı, anne-babaların okul-aile işbirliği kapsamında düzenlenen çalışmalara genelde katıldıkları sonuçları elde edilmiştir. Ayrıca anne-babaları, öğretmenlerin yaklaşımına ilişkin olarak ilişkilerin karşılıklı saygı, güven, hoşgörü ve anlayışa dayalı olduğu öğretmenlerin aileleri her zaman güler yüzle karşıladığı ve öğretmenlerin ailelerle görüşmek için yeterli zaman ayırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Karaman (2007) araştırmasında, 2004 Sosyal Bilgiler öğretim programı uygulamalarında okul-aile işbirliğinin gerçekleşme düzeyini ve yaşanan sorunları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Tokat ili merkez ilçede yaşayan ilköğretim 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden 230'unun velisine anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin aile işbirliği ve veli desteğini kısmen sağladığı, velilere öğrenci ürün dosyasını gösterme, ürün sergisine davet etme ve çocuklarının bireysel yeteneklerini geliştirme olanağı tanıma gibi etkinliklerde yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Velilerin ise çocuklarına bireysel yeteneklerini geliştirme olanağı tanıma, onları sosyal etkinliklere götürme, olayları sorgulamaya ve problem çözmeye yönelik becerilerini destekleme ve ürün sergilerine katılma gibi etkinliklerde yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kaya (2007) yaptığı araştırmada, okulöncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik tutumunu bazı değişkenlere göre (okulöncesi öğretmenlerin çalıştığı okul türüne, mezun olduğu program türüne, deneyim, aylık kazancına, okuttuğu öğrencin yaş grubuna, aile katılımı ile ilgili kurs alıp almadıklarına) belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Ankara'da resmi ve özel okullarda görev yapan 290 öğretmen katılmıştır. Araştırma

verilerini toplamak için öğretmenlere anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin aile katılımına yönelik tutumlarında değişkenlere göre fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kuzu (2006) araştırmasında, daha önce aile katılım çalışmaları uygulanmamış, 5-6 yaş grubu çocukların devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunda, annelere uygulanacak aile katılım çalışmalarının anne davranışları ve annelerin okulöncesi eğitime yönelik görüşleri üzerindeki etkilerini ve annelerin okulöncesi eğitim kurumunun yönetimine yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 45 çocuk ve annesi deney grubu, benzer sosyo-ekonomik ve kültürel çevrede bulunan bir okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 45 çocuk ve annesi kontrol grubu olmak üzere toplam 90 anne katılmıştır. Araştırmanın verileri anket formu ile annelerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Ayrıca annelerin çocuklarına karşı davranışlarını belirlemek için “Hamel Anne Tutum Testi” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre aile katılımı çalışmaları uygulandıktan sonra annelerin anaokulundaki program hakkında bilgilerinin arttığı, çocuklarını daha iyi tanıdıkları ve çocuklarını daha iyi bilgilendirdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Doğru (2005) okul, öğretmen ve aile işbirliğinin sınıf yönetimine olan etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmasında, Zonguldak ili Ereğli İlçesi merkez ilköğretim okullarında görev yapan 200 yönetici, birinci kademe öğretmenleri ve 396 veliye ayrı ayrı uygulanmak üzere Saraçoğlu tarafından geliştirilen “Etkin Sınıf Yönetimi ve Öğretmen-Öğrenci-Veli Üçgeninin Sınıf Yönetimine Etkisi” adlı anket kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre velilerin okulla iletişim, çocuklarına ilgileri, çocuklarına rehberlik etmelerine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine, öğrenim durumlarına, yaşlarına, gelir durumlarına, sahip oldukları çocuk sayısına, mesleklerine ve eşlerinin mesleklerine göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Ayrıca cinsiyetin yönetici ve öğretmenlerin katılımcılıkla ilgili görüşlerini etkilemediği, görev sürelerinin yönetici ve öğretmenlerin veliye yaklaşım konusundaki görüşlerini değiştirmedeği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özmen ve Kolay (2004) yaptıkları araştırmada, ailelerin okuldaki çocuklarının eğitimiyle ilgilenme durumlarını okuldaki öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine dayalı olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya öğretmen ve okul yöneticisi olmak üzere 100 eğitimci katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanılmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre etkili eğitimin gerçekleştirilmesini sağlayabilmede okul-aile işbirliğinin yeterince etkili olmadığı ve ailelerin okuldaki öğrencilerinin başarı ve sosyal davranışlarıyla ilgilenme durumunun orta düzeyde gerçekleştiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sünbül ve Yavuz (2004) yaptıkları çalışmada, öğretmen ve velilerin beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma durumunu karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Konya merkez ilçelerdeki ilköğretim okullarında görev yapan 250 öğretmen ve 250 veli katılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından öğretmenlere ve velilere ayrı ayrı uygulanmak üzere hazırlanmış iki anket formu yoluyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen ile velilerin veli toplantılarında öğrencilerin başarı durumlarının konuşulduğu, veli toplantılarının beklentileri karşıladığı ve öğretmen ile veli arasında iletişim problemi olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çelenk (2003) yaptığı araştırmada, ilköğretim okulları birinci sınıf öğrencilerinde, okul-aile yardımlaşmasının okuduğunu anlama başarısıyla ilişkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 233 ilköğretim okulu birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre okulla işbirliği içerisinde olan ailelerin çocuklarının okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelenk (2002) yaptığı çalışmada, ilkokuma-yazma öğretim programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 103 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanılmasında anket ve yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin; velilerin öğretmen ile işbirliği içerisinde olması

gerektiğini, velisinin ilgisini ve desteğini gören öğrencinin daha başarılı olduğunu vurguladıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Kaya (2002), ailelerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgi ve katılımları ile okulöncesi eğitim kurumlarının ailelerin eğitimine katkısı konusunda anne ve baba görüşlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, Eskişehir’de 1’i özel 4’ü Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı anaokulu biri Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, biri de Üniversiteye bağlı yuva olmak üzere altı okulöncesi eğitim kurumuna çocuklarını gönderen 18 anne, 6 baba olmak üzere toplam 24 veli katılmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmış, bulgular niceliksel olarak sunulmuştur. Araştırma bulgularına göre okulöncesi eğitim kurumlarında anne ve babaların eğitimine yönelik çalışmaların yapılmadığı; ancak bu konuda ailelerin istekli ve işbirliğine hazır oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Demirbulak (2000) yaptığı araştırmada, veli-öğretmen görüşmelerini değerlendirmiştir. Araştırmaya farklı sosyo-ekonomik düzeyde farklı üç liseden öğretmen, öğrenci, müdür olmak üzere toplam 24 kişi katılmıştır. Araştırma verileri görüşme ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre veli-öğretmen görüşmelerinin sağlıklı ve işlevsel olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yaylacı (1999) yaptığı araştırmada, ilköğretim okullarındaki ailenin okula katılım düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya toplam 343 yönetici ve öğretmen, 336 veli katılmıştır. Araştırma verileri anket aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre ailelerin okulda düzenlenen bayram, anma, törenleri, toplantı gibi sosyal etkinliklere nadiren katıldıkları ve okullarında ailelere yönelik eğitim programlarını nadiren düzenledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca ailelerin veli toplantılarına zaman zaman katıldıkları, aile katılımının en önemli engellerinin zaman yokluğu ve ekonomik durum olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gökçe (2000) yaptığı araştırmada, ilköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenci velilerinin beklenti ve önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya ilköğretim okullarında görev yapan 16 okul yöneticisi ve 80 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri anket formu ile elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin tamamına yakınının sürekli etkileşimin ve işbirliğinin sağlanması gerektiği konusunda görüş birliği içerisinde olduğu; ancak okul yöneticileri ve öğretmenlerin, velilerden öncelikle okula ve kendilerine yardımcı olmalarını, okul etkinliklerine, toplantılara katılmalarını isterken, veliler ise okul yönetimine etkin olarak katılmayı, eğitimin niteliğinin ve sosyal etkinliklerin artırılmasına yönelik talep ve isteklerinin okul yönetimi tarafından dikkate alınmasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Stephens (2010) yaptığı araştırmada, aile katılımının öğrenci başarısındaki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 67 veli katılmıştır. Araştırma verileri anket yolu ile elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre veliler, aile katılımının önemli olduğunu ve öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Hill (2009) yaptığı araştırmada, ilköğretim okullarında aile katılımının engellerine ilişkin öğretmen ve velilerin algılarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya katılan 100 öğretmenle görüşme yapılmış, 150 veliye anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aileler ile öğretmenlerin aile katılımının engelleri konusundaki algıları arasında çelişki olduğu ortaya çıkmıştır. Aileler okulun aile katılımı konusunda destekleyici olduğunu belirtirken, öğretmenler sınıf içinde aile katılımının düşük olduğunu, ailelerin aile katılımının çocuklarının eğitimi için önemli olduğunu bilmediklerini belirtmişlerdir.

Stout (2009) yaptığı araştırmada, kırsal bölgede yaşayan ailelerin ve görev yapan öğretmenlerin aile katılımına yönelik algılarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Nicel verileri toplamak için ailelere ve öğretmenlere anket uygulanmıştır. Nitel verileri toplamak için de veli ve öğretmenlerle

odak grup görüşmesi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen ve ailelerin aile katılımına yönelik algıları arasında farklar olduğu, ailelerin çocukların ödevlerini kontrol ettikleri; ancak okula seyrek olarak gittikleri ve öğretmenlerin ailelerle işbirliğini geliştirmek için aile katılım etkinliklerini denedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Amaral (2007) yaptığı araştırmada, aile katılımı ile ilgili modelleri açıklayıp ailelerin algılarına göre yeni bir model önerisini getirmeyi amaçlamıştır. Araştırma grounded teoriye göre desenlenmiştir. Araştırmaya 15 veli katılmıştır. Araştırma sonunda velilerin görüşlerine göre çocuğun eğitimini planlama, çocuğun ortamını düzenleme, çocuğun bağımsızlığını güçlendirme ve çocuğun öğrenmelerini destekleme biçiminde alt başlıklara ayrılan bir model geliştirilmiştir.

Jacobs'un (2007) yaptığı araştırma, aile katılımı kapsamında ailelerin öğretmenlerle işbirliği içerisinde sınıf içinde yer almasını ve öğretmenlerin de aileleri sınıf içinde öğretme-öğrenme sürecini etkilemeden aile katılımı çalışmalarını nasıl düzenleyebileceklerine yönelik rehber niteliğindedir. Araştırmada aile dosyası diye adlandırılan ve ailelere yönelik sınıf içi etkinliklerin, ailelerin görevleri, tarihlerin planların ve bilgilerin yer aldığı dosya, öğretmenlere yardımcı olmaktadır. Jacobs'a göre öğretmenlerin öngörülen dosyayı kullandıklarında zaman kaybetmeden aileleri sınıf içi etkinliklere katabilirler ve bu katılım öğrencilere olumlu yönde yansiyabilir.

Barnard (2004) yaptığı araştırmada, ilköğretim yıllarında yapılan aile katılımı etkinlikleriyle öğrencilerin lise başarısındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 165 öğrenci ve veli katılmıştır. Araştırma verileri anket yolu ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre ilköğretimde gerçekleştirilen aile katılımı çalışmalarının lisede öğrencilere olumlu etkiler sağladığını göstermiş ve aile katılımının uzun dönemli etkisinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Barge ve Loges (2003) yaptıkları çalışmada, aile katılımı ile ilgili aile, öğretmen ve öğrenci algıları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 80 veli, 128 öğrenci ve 114 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlere anket, aile

ve öğrencilere açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre aile katılımının önemli olduğu ve öğrenci başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu konusunda velilerin, öğretmenlerin ve ailelerin görüş birliği içerisinde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Graue ve Brown (2003) yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının aileler ve okullaşmaya ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya lisans programına yeni kabul edilmiş 130 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma verileri anket yolu ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının okul ile ailenin işbirliği içinde olması gerektiğinin bilincinde oldukları ve aldıkları eğitimin okul-aile işbirliğinin gerçekleşmesini sağlayacak etkinlikleri içermesi gerektiği görüşünde oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Jeynes (2003) yaptığı meta-analiz çalışmasında, azınlık çocuklarının başarısı üzerindeki aile katılımının etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. 21 çalışmayı kapsayan araştırmada aile katılımının azınlık çocuklarının başarısı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Fan ve Chen (2001) yaptıkları meta-analiz çalışmalarında, aile katılımı ve öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi açıklayan yapılmış çalışmaları incelemişlerdir. Başarı, aile katılımı, akademik başarı kavramlarını kullanarak veri tabanlarını tarayarak ilgili araştırmalara ulaşmışlardır. Ulaştıkları çalışmaları sınıflandırarak çalışmaları kodlamışlardır. Araştırma bulgularına göre aile katılımı ile öğrenci başarısındaki ilişkinin olumlu olduğu, ailelerin çocukların eğitimsel başarıları için beklentileri ile öğrenci başarısı arasında güçlü bir ilişkinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Epstein ve Dauber (1991) yaptıkları çalışmada, ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki aile katılımı ile ilgili okul programlarının öğretmen tutum ve aile katılımı ile ilgili uygulamaları arasındaki ilişkiyi açıklamayı amaçlamışlardır. Araştırmaya 8 ilköğretim ve ortaöğretim okulundan 171 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri anket yolu ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin aile katılımına ilişkin olumlu

tutum gösterdikleri; ancak aile katılımı boyutlarında çeşitli sınıf ortamlarına, okul türlerine göre farklılıklar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Epstein ve Becker (1982) yaptıkları araştırmada, ailelerin aile katılımı ile ilgili öğretmen uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 1269 aile katılmıştır. Araştırma verileri anket yolu ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre ailelerin okula ve öğretmenlere karşı olumlu tutum içinde oldukları; ancak öğretmenlerin kendilerini çocuklarına evde nasıl yardımcı olacakları konusunda bilgilendirmediklerini, okul etkinliklerine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Hoover-Dempsey, Bassler ve Brissie (1987), aile katılımının öğretmen öz yeterliliklerine, okulun sosyo-ekonomik durumuna ve diğer okul özelliklerine katkısını araştırdıkları araştırmaya, 66 okul yöneticisi ve 1003 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri, anket yolu ile elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre aile katılımı yöntemlerinin (gönüllük, evde derslere yardımcı olma, toplantılara katılma) öğretmenlerin öz-yeterliliklerine, sosyo-ekonomik durumuna ve diğer okul özelliklerine olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile katılımına yönelik ulaşılabilen yerli ve yabancı araştırmalara bakıldığında, aile katılımının eğitimin tüm basamaklarında çocuğun eğitimi ve öğretimi için önemli ve etkili olduğunu göstermektedir. Öte yandan yurtdışında aile katılımına yönelik yapılan araştırmaların yetersiz olduğu; araştırmaların daha çok okul-aile işbirliğinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bir dersle ilişkilendirilen aile katılımı çalışmalarının ise sınırlı olduğu ve sınıf içi etkinliklerde aile katılımının nasıl olması gerektiği üzerinde durulmadığı da gözlenmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen aile katılımı konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelinde nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir.

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne herhangi bir şekilde etkileme çabası gösterilmeden kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005, s.77). Araştırma kapsamında, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen aile katılımı çalışmaları sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda betimlenmeye çalışılmıştır.

Nitel araştırma, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanabilir. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.18). Bu çalışmada veriler, nitel araştırma tekniklerinden görüşme ile toplanmıştır.

Görüşme önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlamaya dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlanmıştır (Stewart ve Cash, 1985, s.7; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.92). Genel olarak görüşmenin işbirliğini sağlamak ya da sürdürmek, sağaltım (tedavi ile kendine güveni arttırma) ile araştırma verisi toplamak üzere üç temel amacı vardır (Karasar, 2005, s.166).

Görüşme tekniği, uygulanan kuralların katılığına göre, yapılandırılmış, (formal) yarı yapılandırılmış (yarı formal) ve yapılandırılmamış görüşme (informal, serbest) olmak üzere üçe ayrılabilir. Yapılandırılmış görüşme, daha çok önceden yapılan ve ne tür soruların ne şekilde sorulup hangi verilerin toplanacağını en ayrıntılı biçimde belirleyen görüşmedir. Yapılandırılmamış görüşme ise görüşmeciye büyük hareket ve esneklik

veren görüşme şeklidir. Görüşmelerin bu iki uç arasında bir ortam yapılı ki bunlara da yarı yapılandırılmış görüşmeler denilmektedir (Karasar, 2005, s.169).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği diğer görüşme tekniklerine göre biraz daha esnektir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı görüşme kılavuzu olarak adlandırılan konu ile ilgili soruların yer aldığı bir listeye sahiptir. Araştırmacı, görüşmeciye görüşme kılavuzunda yer alan soruları sırayla sorar. Ancak görüşmecinin verdiği yanıtlar doğrultusunda görüşmeciye ek sorular sorabilir. Eğer görüşmeci belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı belli bir esnekliğe sahip olduğu için görüşme sorularının hangi sırayla, nasıl sorulacağı konusunda rahattır (Türnüklü, 2000, s.547).

3.2. Çalışma grubu

Nitel araştırmalarda örneklem belirleme ve örneklemin büyüklüğünde kurallar yoktur. Ancak; çeşitli etmenlerden dolayı nitel araştırmada örneklem seçiminin gerekliliği gündeme gelmiştir. Bu etmenlerden ilki, günümüzün modern toplumlarının daha karmaşık olması ve kendi içinde kendine özgü özellikleri olan alt katmanların ortaya çıkmasıdır. İkincisi, nicel araştırmanın yanı sıra ikinci bir araştırma yöntemi olarak ortaya çıkan nitel araştırmalarda sonuçların belirli oranlarda ve sınırlandırılmış bir biçimde yalnızca ilgili durumlara genellenmesi gereksiniminin hissedilmesidir. Son olarak da nicel araştırma yapan araştırmacıların, nitel araştırmanın kendine özgü güçlü yanlarını yansıtmak amacıyla nicel araştırma kapsamındaki kimi örneklem tekniklerini nitel araştırmada kullanmak istemeleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.103).

Örneklem sayısı, araştırmacının ne öğrenmek istediğine, araştırmacının amacına, neyin güvenilir ve kullanışlı olduğuna ve sahip olunan zaman ve kaynaklarla neler yapılabileceğine bağlıdır (Patton, 2001, s.244). Bu araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vererek pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı

olmaktadır. Ölçüt örneklemedeki anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların çalışılmasıdır. Ölçüt örneklemede ölçütler, araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi hazırlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.107). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme doğrultusunda öğretmenler ve aileler için iki ölçüt belirlenmiştir. Belirlenen bu ölçütler şunlardır:

1. Araştırmaya katılacak öğretmenlerin resmi ilköğretim okullarında sınıf öğretmeni olarak görev yapıyor olması ve bundan önceki yıllarda ilk üç sınıfı okutmuş ya da bu yıl ilk üç sınıfı okutuyor olması.
2. Araştırmaya katılacak öğretmenlerin aile katılımı çalışmalarını uyguluyor ve gönüllü olması.

Yukarıdaki ölçütlere göre araştırmada, Eskişehir il merkezinde bulunan farklı sosyo-ekonomik düzeydeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan 35 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır.

3.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

Amaçlı örnekleme doğrultusunda öncelikle araştırmanın gerçekleştirileceği okullar belirlenmiştir. Bu amaçla, ilk aşama olarak Eskişehir il merkezindeki farklı sosyo-ekonomik düzeyindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan okul müdürleri ve sınıf öğretmenleri ile önceden randevu alınarak görüşme yapılmıştır. Görüşme sırasında araştırmacı kendisini tanıtmış, araştırmanın konusu, amacı, çalışma yöntemi hakkında açıklamalar yapılmıştır. Okul Müdürünün desteği alınarak araştırmaya katılmak isteyen sınıf öğretmenleri belirlenmiştir. Belirlenen sınıf öğretmenleriyle ayrıca konuşularak görüşme için randevu alınmış ve belirlenen tarihlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çizelge 4'te araştırmanın gerçekleştiği okullarla araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ve okuttukları sınıflar gösterilmiştir.

Çizelge 4. Araştırmanın gerçekleştirildiği okullar, öğretmenler ve okuttukları sınıf

Okul ismi	Sınıf öğretmeni	Okutulan sınıf
Adalet İlköğretim Okulu	Ö1	1.sınıf
	Ö2	4.sınıf
	Ö3	5.sınıf
Ahmet Sezer İlköğretim Okulu	Ö4	1. sınıf
	Ö5	2. sınıf
	Ö6	3.sınıf
	Ö7	4. sınıf
	Ö8	5.sınıf
Atatürk İlköğretim Okulu	Ö9	2.sınıf
	Ö10	3.sınıf
Battalgazi İlköğretim Okulu	Ö11	1.sınıf
	Ö12	2.sınıf
	Ö13	3.sınıf
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	Ö14	2.sınıf
	Ö15	3.sınıf
Emine Cahide Karaali İlköğretim Okulu	Ö16	2.sınıf
	Ö17	4.sınıf
	Ö18	5.sınıf
Halil Yasin İlköğretim Okulu	Ö19	1.sınıf
	Ö20	2.sınıf
	Ö21	3.sınıf
	Ö22	4.sınıf
	Ö23	5.sınıf
Malhatun İlköğretim Okulu	Ö24	3.sınıf
Melahat Ünügör İlköğretim Okulu	Ö25	1.sınıf
	Ö26	1.sınıf
	Ö27	2.sınıf
	Ö28	3.sınıf
Porsuk İlköğretim Okulu	Ö29	2.sınıf
	Ö30	3.sınıf
	Ö31	4.sınıf
Reşat Benli İlköğretim Okulu	Ö32	4.sınıf
Yunus Emre İlköğretim Okulu	Ö33	1.sınıf
	Ö34	3.sınıf
23 Nisan İlköğretim Okulu	Ö35	1.sınıf

Çizelge 4'te görüldüğü gibi araştırmaya farklı sosyo-ekonomik düzeyde 13 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 35 sınıf öğretmeni katılmıştır. Ayrıca Çizelge 5'te sınıf sayısı da gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya, 1.sınıfları okutan 8 öğretmen, 2.sınıfları okutan 8 öğretmen, 3. sınıfları okutan 9 öğretmen, 4. sınıfları okutan 6 öğretmen, 5. sınıfları okutan 4 öğretmen olmak üzere toplam 35 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın konusu gereği, sınıf öğretmenlerinden yalnızca ilk üç sınıfı okutan öğretmenlerin yanı

sıra daha önceki yıllarda ilk üç sınıf okutan ve Hayat Bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları gerçekleştirmiş 4. ve 5. sınıf öğretmenleri de araştırmaya dahil edilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma probleminin çözümü için öğretmenlerin görüşlerinin alınmasında kullanılmak üzere görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunda, öğretmenlerin aile katılımına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik yarı yapılandırılmış görüşme sorularına yer verilmiştir.

3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırmacı görüşme formunu hazırlarken kimi ilkeleri göz önünde bulundurmuştur. Bu ilkeler şöyle sıralanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, ss.113-118):

- Kolay anlaşılacak sorular yazma, deneyimlerle ilişkilendirilen odaklı sorular hazırlama
- Açık uçlu ve yönlendirmeyen sorular hazırlama
- Yanıtı çok boyutlu olabilecek sorular sormaktan kaçınma
- Alternatif sorular ve sondalar hazırlama
- Farklı türden sorular yazma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme

Görüşme formunu geliştirilme aşamasında uzman görüşleri alınarak görüşme formunun araştırma amaçlarına uygun olmasına çalışılmıştır. Ayrıca, geliştirilen görüşme formunun ön deneme çalışması için 5 öğretmen ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Ön deneme amacıyla gerçekleştirilen görüşmeler, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Görüşme sonucunda ön görüşme yapılan öğretmenlerin her bir soruya verdiği yanıtlar çözümlenmiş ve görüşme sorularının anlaşılır ve açık olup olmadığı sınıanmıştır. Çözümleme sonucunda anlaşılmayan bir soru olmadığı belirlenmiştir. Buna görüşme formunda yer alan sorular şöyledir:

1. Aile katılımı deyince ne anlıyorsunuz?
2. Hayat Bilgisi dersi kapsamında aile katılımı ile ilgili çalışmalar yapıyor musunuz? Yapıyorsanız en çok hangi sınıfta yapıyorsunuz?
3. Aile katılımı çalışmalarını nasıl uyguluyorsunuz? Aşama aşama anlatabilir misiniz?

4. Aile katılımı çalışmalarının öğrencilerinizin öğrenmelerine ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?
5. Aile katılımı çalışmalarının, ailelere ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?
6. Aile katılımı çalışmalarının, size öğretmen olarak ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?
7. Aile katılımı çalışmalarını uygularken ne tür zorluklarla karşılaşıyorsunuz?
8. Aile katılımı çalışmalarından istenilen başarının elde edilmesi için neler yapılmalıdır?

3.3.2. Görüşme İlkeleri

Görüşme formundaki görüşme soruları kesinleştikten sonra görüşmenin amaçlarına uygun olarak sıraya konulmuş ve soruların görüşme yapılacak her öğretmene aynı sırayla sorulması kararlaştırılmıştır. Ancak, görüşmeler sırasında öğretmenlerin bir soruya verdiği yanıt, aynı zamanda bir sonraki sorunun yanıtını da kapsıyorsa o sorunun yeniden sorulmamasına karar verilmiştir. Araştırmacının, sorduğu sorunun anlaşılmadığını hissetmesi durumunda hazırladığı sondalardan yararlanması ve sorunun anlaşılır bir biçime getirilmesini sağlaması kararlaştırılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin açıklama yapılmasını istedikleri sorular olduğunda, onları yönlendirmeden gerekli açıklamaların yapılması uygun görülmüştür.

Araştırmacı, görüşmeleri gerçekleştirmek için önce görüşme yöntemine ilişkin kaynakları incelemiş, ön deneme amacıyla bir görüşmeyi izlemiş ve kendisi bir görüşme gerçekleştirmiştir. Böylece araştırmacı görüşme sürecine yönelik gerekli deneyimi kazanmaya çalışmıştır.

3.3.3. Görüşmelerin Yapılması

Araştırmacı, görüşmenin yürütüleceği okulların yöneticileri ile görüşmüş, gerekli izin yazılarını sunmuş, öğretmenlerden randevu almış ve belirttiği gün ve saatlerde okullara giderek görüşme yapmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler 12.11.2009-01.01.2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, görüşme yapılan öğretmenin bilgisi doğrultusunda önceden kararlaştırılan yer ve zamanda gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler, öğretmenlerin görev yaptığı ilköğretim okullarında gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin 20'si öğretmenler odasında, 6'sı sınıfta, 5'i müdür odasında, 4'ü bireysel görüşmelerin yapıldığı odalarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde görüşme yapılan yerde görüşme yapılan öğretmen dışında kimse bulunmamıştır.

Görüşmelerin tümü araştırmacı tarafından ve birebir gerçekleştirilmiştir. Her bir öğretmen görüşme yönergesini okuduktan sonra, görüşmelere başlanmıştır. Görüşme soruları görüşme formunda belirlenen sırada sorulmuştur. Görüşmeler sırasında öğretmenlerden ses kaydı yapılmasına yönelik yazılı ve sözlü izin alınarak onlara 8'er soru yöneltilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı, 2.sorudan itibaren her sorunun başına "Hayat Bilgisi dersi kapsamında" ifadesini kullanarak öğretmenlere sorularını sormuştur. Görüşmeler yaklaşık 10-45 dakika arasında sürmüştür.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin çözümlemesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.224). Araştırmada, her bir soruya verilen yanıtların dökümü yapılmıştır. Elde edilen bulgular sayısallaştırılmış, daha sonra yorumlanmıştır. Betimsel analiz dört aşamada gerçekleştirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.226):

1. *Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma:* Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden, görüşme ya da gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için çerçeve oluşturulur ve bu çerçeveye göre de verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir.
2. *Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi:* Bu aşamada, veriler okunup düzenlenir. Verilerin düzenlemesinde, veriler tanımlama amacıyla seçilmeli, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirilmelidir.

3. *Bulguların tanımlanması*: Bu aşamada düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir. Verilerin kolay anlaşılır ve okunabilir bir dille tanımlanması ve gereksiz tekrarlardan kaçınılması gerekmektedir.
4. *Bulguların yorumlanması*: Bu aşamada tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması yapılır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkilerinin açıklanması, karşılaştırma yapılması yapılan yorumları daha nitelikli hale getirir.

Bu araştırmada, verilerin dökümünden sonra, veri analiz çerçevesi olarak görüşme sorularının kullanılmasına karar verilmiştir. Görüşme sorularına paralel olarak temalar oluşturulmuştur. Her bir görüşme sorusuna ait öğretmenlerin yanıtları, oluşturulan temaların altına yazılıp görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Görüşme kodlama anahtarında, görüşme yapılan öğretmenlerin tümünün görüşlerini yansıtan temaların ilgili sorular altında seçenek olarak sıralanmasından sonra yanıt seçeneklerinin güvenilirliğini belirlemek için üçer adet öğretmen görüşme dökümü yansız atama yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen üç adet öğretmen görüşme kodlama anahtarı çoğaltılarak alandan bir uzmana verilmiştir. Araştırmacı ve uzman, birbirlerinden bağımsız olarak görüşme döküm formlarını ve görüşme kodlama anahtarının işaretlenmesi, görüşme yapılan öğretmen görüşüne uygun bulunan seçeneğin ilgili görüşme kodlama anahtarına işaretlenmesi biçiminde yapılmıştır.

Araştırmacı ve uzmanın görüşme kodlama anahtarlarına yaptıkları işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek amacıyla her sorunun yanıtı tek tek kontrol edilerek uzmanlar arası “Görüş birliği” ya da “Görüş Ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı ve uzman ilgili soruda aynı yanıt seçeneğini işaretlemişse uzmanlar arası “Görüş Birliği” kabul edilmiştir. Araştırmacı ve uzman ilgili soruda farklı yanıt seçenekleri işaretlemişlerse bu durum “Görüş Ayrılığı” olarak kabul edilmiş ve araştırmacının işaretlediği seçenek temel alınmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmanın güvenilirlik hesaplaması Türnüklü'nün (2000), Robson (1993, s.222), Bakeman ve Gottman'dan (1997, s.60) aktardığı “Uyuşum Yüzdesi Formülü (Agreement Percentage)” kullanılarak yapılmıştır.

$$P = \frac{Na}{Na + Nd} \times 100$$

P: Uyuşum Yüzdesi

Na: Uyum Miktarı

Nd: Uyuşmazlık Miktarı

Çizelge 5’te görüşme kodlama anahtarlarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri güvenilirliği en yüksek sorudan güvenilirliği en düşük olan soruya doğru sıralı olarak verilmiştir.

Çizelge 5. Öğretmen görüşme kodlama anahtarında yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 2	100,00
Soru 3	100,00
Soru 6	100,00
Soru 7	100,00
Soru 8	100,00
Soru 9	100,00
Soru 1	83,33
Soru 4	83,33
Soru 5	83,33

Çizelge 5’te görüldüğü gibi, görüşme kodlama anahtarının güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik, 2., 3., 6., 7., 8., 9. soruda %100, 1., 4. ve 5. sorularda %83,33 olarak hesaplanmıştır. Tüm soruların güvenilirlik ortalaması %91,17 olarak hesaplanmıştır.

Bulguların tanımlanması aşamasında, veriler anlaşılır ve kolay okunabilir duruma getirilmiştir. Nitel veriler sayılarla ifade edilmiş; verilerin sayısal analizinde frekans kullanılmıştır.

Nitel verilerin sayısal olarak ifade edilmesindeki amaç, güvenilirliği artırmak, yanlılığı azaltmak, tema ya da kategoriler arasında karşılaştırma yapmak ve yapılan küçük ölçekli bir araştırmanın ya da durum çalışması sonuçlarının daha sonra nicel araştırmalarla yeniden sınanmasına olanak verebilmektir. Bu nedenle nitel araştırmalarda frekans hesaplanmasında; nicel araştırmalarda olduğu gibi istatistiksel genelleme ve değişkenler arasında ilişki kurma amacı yoktur (Yıldırım ve Şimşek, 2000, ss.177-178). Bulguların yorumlanmasında, elde edilen bulgular açıklanmış, görüşme yapılan öğretmenlerin bulgulara yönelik görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Deyince Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere birinci soru olarak “Aile katılımı deyince ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 6’ da gösterilmiştir.

Çizelge 6. Öğretmenlerin “Aile katılımı deyince ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Deyince Ne Anlıyorsunuz?	f
a. Ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması	15
b. Ailenin çocuğuna destek olması	14
c. Ailenin okul içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılması	5
d. Ailenin okul ile işbirliği içinde olması	4
e. Ailenin çocuğunu izlemesi	2
f. Ailenin çocuğu ile ilgilenmesi ve zaman geçirmesi	1
g. Ailenin okulda öğrenilen konuları yaşama geçirmesi	1
h. Ailenin eğitimin bir boyutunu oluşturması	1
i. Ailenin topluma hizmet etmesi	1
Görüşler Toplamı	44

Çizelge 6’ da görüldüğü gibi aile katılımını, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 15’i “Ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması”, 14’ü “Ailenin çocuğuna destek olması”, 5’i “Ailenin okul içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılması”, 4’ü “Ailenin okul ile işbirliği içinde olması” ve 2’si “Ailenin çocuğunu izlemesi” biçiminde tanımlamışlardır. Bunun yanı sıra öğretmenlerden 1’i aile katılımını “Ailenin, çocuğu ile ilgilenmesi ve zaman geçirmesi”, 1’i “Ailenin, okulda öğrenilen konuları yaşama

geçirmesi”, 1’i “Eğitiminin bir boyutunu oluşturması” ve 1’i de “ Ailenin topluma hizmet etmesi” olarak tanımlamıştır.

Aile katılımı konusunda öğretmenlerden Ö1, “*Zaten okuldaki eğitim-öğretimin en büyük ağırlığını aile oluşturuyor. Yaptığımız bütün çalışmalarda derslerde olsun, çocukların ev hayatlarında, çalışmalarında olsun aile katılımının olması gerektiğini düşünüyorum. Ailenin pasif ya da aktif çocuğun eğitim hayatında olmasını diye açıklayabilirim.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö30, “*Ben aile katılımı denilince eğitim-öğretim etkinliklerine öğretmenin yanında ailenin de ortak olduğu yani hep birlikte öğrenme süreci olarak düşünüyorum.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması olarak tanımlamışlardır.

Öğretmenlerden Ö3 “*Aile katılımı, zaten müfredatta verilen çalışmalar mutlaka ailenin destek olması, çocuğun araştırma yaparken olsun, birtakım verileri hazırlarken olsun hepsinde evde yardımcı olması gerektiğini söylüyor program ve biz bunu uyguluyoruz halen de.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö24 “*Aile katılımı derken çalışmalara ailenin katkısı, çocukları yönlendirmesi materyal sağlaması, kaynak sağlaması olarak anlıyorum.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailenin çocuğun ödevlerini ya da araştırmalarını yaparken onu yönlendirmesi ya da materyal ve kaynak sağlayarak çocuğa destek olması biçiminde tanımlamışlardır.

Öğretmenlerden Ö23 “*Ben aile katılımı deyince çocukların yaptığı etkinliklerde ailelerin birebir rol alması, üstlenmesi, çalışmalarda onlara katılması, sınıf ortamında bulunması veya okul dışı etkinliklerinde, gezilerde birlikte bunları anlıyorum.*” biçiminde görüş bildirirken, Ö29 “*Aile katılımı deyince okul içerisinde veya okul dışında organize edilmiş faaliyetlere veli katılımı, aile bireylerin katılımını anlıyorum.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailelerin okul içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılımı olarak tanımlamışlardır.

Öğretmenlerden Ö12 “*Ailelerin, öğretmenle yakından iletişim kurmalarını, anlıyorum.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö22 “*Aile katılımı, şimdi aile-öğretmen,*

öğretmen ve aile işbirliği olarak görüyorum.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailenin okul ile işbirliği içinde olması olarak tanımlamışlardır.

Öğretmenlerden Ö29 *“Aile katılımı deyince, ee ailenin sınıfta, sınıfa değil de öğrenciye evde yardımcı olması kontrol etmesi ve çocuğunu takip etmesini o şekilde anlıyorum.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailenin çocuğunu izlemesi olarak tanımlamıştır.

Öğretmenlerden Ö7 *“Ben, aile katılımıyla öğrencinin-çocuğun ne diyeyim ailenin çocuğa daha fazla ilgilenmesi, onla beraber zaman geçirmesi anlamında değerlendiriyorum.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailenin çocuğu ile ilgilenmesi onunla birlikte zaman geçirmesi olarak tanımlamıştır.

Öğretmenlerden Ö19 *“Aile katılımı deyince ders konularının yaşantıya aktarımında ailenin rolü aklıma geliyor. Yani işlenen konuların yeri ve zamanı geldikçe aile tarafından uygulanması örneğin alış-verişe giderken yapılması gerekenleri gittiğinde çocuğuna örneklerle gösterilmesi ya da çevre temizliği konusunda kendisinin de örnek davranışlar sergilemesi herhangi bir çöpünü falan yere atmadan çöp kutusuna atması bunu da çocuğuna aktarabilmesini aile katılımı olarak adlandırabilir.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, çocuğun okulda öğrendiklerini ailenin yaşama geçirmesi olarak tanımlamıştır.

Öğretmenlerden, Ö25 *“Eğitim üç boyutludur. Aile, okul ve çevre ilişkisi açısından ...”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımını eğitimin bir boyutu olarak tanımlarken, öğretmenlerden Ö14 *“Hayat Bilgisi dersinde özellikle şimdiye kadar aile katılımı çalışmalarını biz topluma hizmet olarak adlandırıyoruz onu ailelerin de katıldığı tüm toplumu etkileyecek çalışmalar olarak düşünüp.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımını, ailenin topluma hizmet etmesi olarak tanımlamıştır.

Çizelge 6 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu aile katılımını, ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması, çocuğuna destek

olması ve okul içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılımı olarak açıklamışlardır. Yine, öğretmenler aile katılımını, ailenin okul ile işbirliği içinde olması, çocuğunu izlemesi, çocuğu ile ilgilenmesi ve zaman geçirmesi, okulda öğrenilen konuları yaşama geçirmesi olarak düşünmektedirler. Ayrıca, öğretmenler aile katılımının eğitimin bir boyutu ve ailenin topluma hizmet etmesi olarak görmektedirler.

4.2. Öğretmenlerin “Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Aile Katılımı İle İlgili Olarak Ne Tür Çalışmalar Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere ikinci soru olarak “Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Aile Katılımı İle İlgili Ne Tür Çalışmalar Yapıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin “Hayat Bilgisi dersi kapsamında aile katılımı ile ilgili olarak ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Aile Katılımı İle İlgili Olarak Ne Tür Çalışmalar Yapıyorsunuz?	f
a. Aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet etme ve gerektiğinde yardım alma	19
b. Aileleri sınıf etkinliklerine katma	17
c. Çocuğa, ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verme	14
d. Aileleri bilgilendirmek amacı ile toplantılar yapma	6
e. Aile ziyaretleri gerçekleştirme	2
f. Ailelere anket uygulama	1
Görüşler Toplamı	59

Çizelge 7’de görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi dersi kapsamında aile katılımı ile ilgili yapılan çalışmalar/etkinlikler konusunda kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 19’u “Aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet etme ve gerektiğinde yardım alma”, 17’si “Aileleri sınıf etkinliklerine katma” ve 14’ü “Çocuğa ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verme” biçiminde görüş bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenlerden 6’sı “Aileleri bilgilendirmek amacı ile toplantılar yapma”, 2’si “Aile ziyaretleri gerçekleştirme” ve 1’i ise “Ailelere anket uygulama” biçiminde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö16 “*Velilerle şöyle biz sınıf gezisi yaptığımız zaman velilerimizle uygun olan velimiz bizimle gelebiliyorlar. Yıl sonunda pikniklerimiz oluyor. Birlikte pikniklere katılabiliyoruz.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö13 “*23 Nisan etkinliklerinde sosyal faaliyetlerimizde, yıl sonu gösterileri yaptım, onlarda velilerin desteğini aldım ben.*”, öğretmenlerden Ö33 “*Bu sene örneğin çevre ile ilgili etkinliklerde aile katılımını sağladık. İşte okulun bahçesinin temizlenmesi, okulu güzelleştirmek adına çiçek dikimi yaptık. Okulun bahçesine yeni gül fideleri aldık. Onları diktik. Bir de zaman zaman velilerle fidan dikimi etkinliği olursa katılıyoruz öğrencilerle birlikte destek olarak bütün veliler.*” ve öğretmenlerden Ö14 “*İlk beş sene önce başladığımız zaman yaklaşık 2004 senesinde ailelerle birlikte biz Pazar satışı yapmıştık, gerçekleştirmiştik amacımız, sınıfımıza bir projeksiyon makinesi kazandırabilmektir. Ailelerle ne yapabiliriz diye toplantı yaparak, görüş alış-verişi, beyin fırtınası yaptık. Eğer hazırladıkları işte el ürünü malzemeleri ürünleri satabileceklerini söylediler. Bunun için en uygun ortamın neresi olduğuna karar verdik. Mahallemizin her hafta yaptığı bir pazar var. Oraya çıkarak satışımızı gerçekleştirdik. Bunun sonucunda da toplanan para ile istediğimiz projeksiyon makinemizi sınıfımıza kazandırdık.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışması olarak, aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet ettiklerini ve gerektiğinde yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö29 “*Bir işte kutlamada belirli gün ve haftalarda kutlamalarında bir yeteneği olan velimiz varsa işte bir folklor bilgisi, bir tiyatro bilgisi olan velimiz varsa bir enstrüman çalıyor ona onun katkısını sağlıyoruz. Çok da verimli oldu. Sınıf içi etkinliklerde sağlık konusunda bir doktor velimizden yardım aldık. O kendisi virüs ve bakterilerle ilgili işte bistiyeerler kullandığı şeyleri getirdi, mikroskop getirdi.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö26 “*Birinci sınıftan bu yana verdiğimiz proje ve performans ödevlerini ailelerin katılımıyla sunduruyoruz. Yani çocuk çıkıyor, o göreve hem çocuk katılıyor hem aile katılıyor. Aile o proje ve performans görevlerini de gelip dinliyor. Hatta biz bunların fotoğrafını çekiyoruz, internete veriyoruz. Burada aile katılımını sağlıyoruz.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışması olarak, aileleri sınıf etkinliklerine kattıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö3 “Örneğin en son ailede birisinin çocukluğunun araştırılmasıydı. Aile bireylerinden birisinin çocukluğu ile ilgili çocuklar anlattırdılar, yazmışlar, getirdiler. Okulda sunumlarını yaptılar. Sonra mesela sağlığımızla ilgili bir konu işlerken birbirimizin kalbini dinleme vardır. Stetoskop çalışması yaptılar, çocuklar evde hazırladılar, geldiler okulda da onları kullandılar.” biçiminde görüş bildirirken, yine öğretmenlerden Ö11 “Mesela bir yumurta deneyimiz vardı dişlere zarar veren içecekler. Suda bekletiyoruz kabuğunu işte kahvede bekletiyoruz, sirkede bekletiyoruz işte kolada bekletiyoruz. Bunu mesela deney olarak eve verdim. Dedim ki anneniz yardımcı olsun, size bardaklar hazırlasın içine içecekleri koysun bir yardımcı olsun, size bardaklar hazırlasın içine içecekleri koysun. Birkaç saat. Birkaç gün bekletin deney sonuçlarını bize yazın hatta pano da da sergiledik deney sonucunu aileyi kattık.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaları olarak, çocuklara ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö12 “Önce yeni programı velilere tanıtmak amacıyla toplantılar yaptım. İçeriğinin geçmiş yıllardaki yapılan programla karşılaştırılmasını ee ve bu yıl yapılacak olan Hayat Bilgisindeki ünitelerin temaların tanıtılmasında onlara nasıl yardımcı olacakları açısından ipucu verdim.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö27 “Her ay toplantılar yapıyoruz. Her ay yaptığımız toplantıda öğrencilerin hangi konuda daha çok desteği olduğu hangi konuda velilerin öğrencilere sorumluluk yüklemeleri gerektiğini bu konuda bilgilendiriyoruz ve çalışmaları paralel sürdürüyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışması olarak, aileleri bilgilendirmek amacıyla toplantılar düzenlediklerini belirtirken, öğretmenlerden Ö5 “Onla ilgili mesela ben geçen senelerde aile ziyaretleri yaptım. Özellikle ailelerle gidip gördüm. Çocuklarının durumlarına baktım. Ona göre yeni her çocuğu aynı yaklaşımla yaklaşmadım.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışması olarak, aile ziyaretleri yaptığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö6 “Anketler, uyguluyoruz ailenin katılımı ile ilgili. İşte öğrenciyi tanıma, öğrenci üzerindeki işte ailenin etkisi, ayrıca onlara rehberlikle ilgili ailenin işte annenin bir mektubudur babanın mektubudur buna benzer çalışmalarımız oluyor.”

biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışması olarak, ailelere anket uyguladığını belirtmiştir.

Çizelge 7 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını; aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet etme ve gerektiğinde yardım alma, sınıf etkinliklerine katma, çocuğa ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verme olarak açıklamışlardır. Yine, öğretmenler düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını aileleri bilgilendirmek amacı ile toplantılar yapma, aile ziyaretleri gerçekleştirme ve ailelere anket uygulama biçiminde açıkladıkları görülmektedir.

4.3. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarını En Çok Hangi Sınıfta Uyguluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere üçüncü soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarını En Çok Hangi Sınıfta Uyguluyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 8’de gösterilmiştir.

Çizelge 8. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarını en çok hangi sınıfta uyguluyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarını En Çok Hangi Sınıfta Uyguluyorsunuz?	f
a. 1. sınıfta daha yoğun olması	13
b. 2. ve 3. sınıfta daha yoğun olması	9
c. Her sınıf düzeyinde olması	9
d. Öğretmene bağlı olması	2
Görüşler Toplamı	33

Çizelge 8’de görüldüğü gibi aile katılımı çalışmalarını, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 13’ü “1. sınıfta daha yoğun olması”, 9’u “2. ve 3. sınıfta daha yoğun olması”, 9’u “Her sınıf düzeyinde olması”, 2’si “Öğretmene bağlı olması” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö6 “Bizde 1.Sınıfta velilerimiz çok ilgili olurlar ama 2, 3, 4, 5’ e geldikçe bu ilgi azalır.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö34 “Daha çok birinci sınıflarda aile katılımı daha yoğun oluyor. Çünkü çocuk ilk defa aileden kopup okula başladığı için çocuğun birtakım sıkıntıları ve problemleri oluyor bu konularda velileri daha çok bilgilendirmek zorunda kalıyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının 1. sınıfta daha yoğun olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö4 “1.sınıf olduğumuz için, I. dönemde Hayat Bilgisi dersine fazla ağırlık veremiyoruz. II. dönemden itibaren Hayat Bilgisi dersine daha fazla önem vermemiz gerektiğinin bilincindeyiz. Bunlara. I. dönemde çünkü okuma-yazma çalışmaları ağırlık bastığı için Hayat Bilgisi biraz geri itiliyor. 2 ve 3. sınıfta daha yoğun oluyor aile katılımı çalışmaları.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, 1. sınıfta okuma-yazmaya ağırlık verildiği için 2. ve 3. sınıflarda daha yoğun olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö7 “Yani aile katılımının bizim her aşamasında bizim hani bu sadece ilköğretimin anasınıfından başlayıp 5. sınıfa kadar olabilecek bir anlamda değerlendirebilecek bir olgu olduğunu düşünüyorum. Çocuğun eğitim-öğretim hayatı boyunca ailenin sürekli katılımı ile çocuğun daha iyi destekleneceğini daha başarılı olacağına inanıyorum ve ben o faaliyetleri her zaman desteklerim.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının her sınıf düzeyinde olabileceğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö21 “Şimdi en çok hangi sınıflarda derken ben şunu şöyle söyleyeyim öncelikle hangi öğretmenler uyguluyor bunun üstüne düşmek gerekiyor. Eğer ki öğretmen arkadaş aile katılımına önem veriyorsa 1den 5’e kadar aile katılımı aktiftir. Ama yok eğer öğretmen arkadaş bu konuda biraz tereddütte ise ya da yok ben kendi işimi yaparım aile, aile gibi yerinde dursun işime karışmasın düşüncesi varsa o zaman zaten birde de katamazsın, beşte de katamazsın.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö14 “Şimdi bu öğretmene bağlı diye düşünüyorum ben. Eğer öğretmen isterse her sınıfta bu ortamı yaratabilir. Öğretmenin çabası gerekli. İlk üç sınıfta da demeden bütün hayatın içinde olabileceğini hatta altıncı yedinci sınıflarda gençlere bile

velisi, aileleri gelip derse katılsalar başarıyı daha çok arttıracacağını düşünüyorum.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarını sınıf düzeyinde uygulamasının öğretmene bağlı olduğunu, öğretmen isterse aile katılımı çalışmalarının her sınıf düzeyinde uygulanabileceğini belirtmiştir.

Çizelge 8 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının birinci sınıfta daha yoğun olmak üzere 2. ve 3. sınıflarda da uygulandığını belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler aile katılımı çalışmalarının her sınıf düzeyinde olabileceğini belirtirken, kimi öğretmenler de bunun öğretmene bağlı olduğunu belirtmişlerdir.

4.4. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarını Nasıl Uyguluyorsunuz? Aşama Aşama Anlatılabilir misiniz? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere dördüncü soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarını Nasıl Uyguluyorsunuz? Aşama Aşama Anlatılabilir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarını nasıl uyguluyorsunuz? Aşama aşama anlatılabilir misiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarını Nasıl Uyguluyorsunuz? Aşama Aşama Anlatılabilir misiniz?	f
a. Planlama yapma, aileleri bilgilendirme, uygulama	15
b. Aileleri bilgilendirme, planlama yapma, gönüllü aileleri belirleme, iş bölümü yapma, uygulama	14
c. Yıllık planda aile katılımı çalışmalarını belirtme, resmi izin alma	2
d. Planlama yapma, velileri ikna etme süreci, uygulama ve değerlendirme aşaması	1
Görüşler Toplamı	32

Çizelge 9’da görüldüğü gibi aile katılımı çalışmalarını uygularken kendisi ile görüşülen öğretmenlerden, 15’i “Planlama yapma, velileri bilgilendirme, uygulama”, 14’ü “Aileleri bilgilendirme, planlama yapma, gönüllü aileleri belirleme, iş bölümü yapma, uygulama”, 2’si “Yıllık planda aile katılımı çalışmalarını belirtme, resmi izin alma” ve

1'i "Planlama yapma, velileri ikna etme süreci, uygulama ve değerlendirme aşaması" biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö15 "*Önce konunun ne olduğu eğer sınıfta aile katılımı yapacaksak konunun önce neler yapılması gerektiğini planını çıkarıyorum. Çağıracağım velinin ve ailelerin bundan haberdar olmasını sağlıyorum. Onun da tabii ki iznini alıyorum. Sınıfa geleceği günü belirliyorum. Sınıfta nasıl bir ortamda nasıl ders işleyeceği konusunda ya da katılımında bulunacağı konusunda bilgi alış-verişinde bulunuyorum. Sınıfta da birlikte bu katılımı gerçekleştiriyoruz.*" biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö19 "*Yeri ve zamanı geldikçe konularla ilgili etkinlikleri hazırlıkları önceden söylenir sınıfta yapılıyor ama veli davet edilecekse bu da yine bildiriliyor. Bir gün önceden neler gelmesi gerekiyorsa hazırlıklarımız var. Yani etkinlik öncesi hazırlıklar. Onlar çocuklara söyleniyor ona göre. Tabii ki velilerin çalışmaları da dikkate alınarak. Bunlar haftanın mesela etkinlik esnasında olmasa da haftanın bir günü ayarlanabiliyor ona göre de derslerin yerlerini değişiklikler yapılarak da gerçekleştirebiliyoruz.*" biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarını uygularken önce planlama yaptıklarını, aileleri ilgili konuda bilgilendirdiklerini ve uygulamayı gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö6 "*Bunu ilk önce bir toplantı yapıp velilerle görüşüyoruz. Velilere bu işin yapılmasını yararlarını anlatıyoruz. Katılmayacak olanlar diye şey yapıyoruz ama genelde bunu çoğunluk kabul ediyor. Ondan sonra planlama ve iş bölümü yapıyoruz. İş bölümü yaptıktan sonra da bu işler yapılıyor.*" biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö29 "*Yani, nasıl olduğunu önceden belirliyoruz, malzemeleri. Önceden veli ile görüşmelerimiz oluyor. Çünkü konuları bilmeyebilir veli. Mesela az önce bahsetmiştim. Doktor velimizi çağırmıştık. Hangi seviyeye anlatacağını tam kestiremeyebiliyor. Biz ona hangi ölçülerde anlatacağımızı, ne tarz bir çalışma olduğunu, konusu hakkında bilgi veriyoruz. Neler gösterebileceği hakkında bilgi veriyoruz. Önce ön görüşme oluyor velimizle ondan sonra sınıfa uyguluyoruz.*" biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarını uygularken önce aileleri bilgilendirdiklerini,

gönüllü aileleri belirlediklerini, planlama yaptıklarını, gönüllü aileleri belirlediklerini ve iş bölümü yaptıklarını sonra da uygulamayı gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö21 *“Yıllık plana bunu yıllık planda bunu mutlaka aktif bir şekilde yazıyoruz. Öncelikle, yani şu ünite de işte gezi yapılacak, bu ünite de mesela sağlık kurumlarında u gezi yapılacak ya da hemen oraya bir parantez açıyoruz bir şey yapıyoruz yıllık plana yansıtırken diyoruz ki, hasta olan bir arkadaşımızı ziyaret edeceğiz. Ee doğal olarak bunu yaptığımızda hasta olan arkadaş hemen o ara bir önceki ya da bir sonraki ünite de o hani boşluğu doldurmak planımızda zaten var diğer gezilerde olsun işte bu meslekler çalışmalarında olsun küme gibi anlatımlarında olsun velileri sınıfa davet ederken o haftanın yoğunluğuna bakarak ya da o şeyin ünitenin önemine bakarak o mutlaka plana dahil edilir. Plan içerisinde zaten bize MEB’in bize gönderdiği kitaplarda buna benzer çalışmalar mutlaka oluyor. Bunu da yapıyoruz biz biraz öncelikli tutmaya çalışıyoruz. Planlarda yer ediyoruz. Kendi çünkü çalışmalarımızda nasıl ki bir geziyi düzenlerken oraya onu mutlaka yazarak yola çıkıyorsak resmi iznimizi öyle alıyorsak bu tür çalışmalarda da aynı çalışmayı yapıyoruz yani.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarını yıllık planda belirttiğini ve resmi izin aldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 *“Mutlaka planlamanın olmasını savunan kişilerden biriyim ben. Planlama olmadığı zaman ne zaman ne yapacağını veli de onu anlayamaz. Öğrenciler de ona göre hazırlığını yapamaz. İlk önce bu böyle bir çalışmayı vermeden önce hangi ayda hangi aşamalara gelmesi gerektiğini eğer uzun vadeli bir çalışmaya demin bahsettiğim gibi bir tasarrufla konu veya okuma etkinliği ise ama kısa çalışmaların çocukların sunum yapacağı zamanlarda hangi aşamaların olacağını, neler istediğimi belirten süresini belirten bir planlama mutlaka yapıyoruz. O ilk aşama planlama aşaması, ikinci aşamada velilerle birlikte tüm velileri toplayarak onları ikna etme, sürecin içerisinde yer almaları için süreci onlara açıklama ve onlardan evet biz bu işte varız diye ikna sürecinin olması. Bundan sonra uygulama aşaması geliyor. Uygulama aşamasında da her ay mesela ben çocuklara sorarım ne aşamadasınız. Çünkü bazıları unuttur, hiç başlamayan olabilir, bazı aile der ki bunu son bir hafta yapsam da olur*

kafalarda şey olur. Ama böyle sık sık uygulama aşamasında ne aşamada olduklarını sorduğumuz zaman kendilerine çeki düzen verme oluyor. Uygulama aşamasından sonra da belirlediğimiz mayıs ayı oluyor genellikle bizim. Değerlendirme aşamamız var. Değerlendiriyoruz velilerle birlikte. Herkes sunumunu yapıyor. Neler yaptığını anlatıyor. En son olarak da sonuç nedir, onu hep beraber değerlendirdikten sonra onu ben evlere, ödevlerin kenarlarına not düşerek geri dönüt olarak ulaştırıyorum. Gayet güzel olduğunu düşünüyorum böyle aşamaları gerçekleştiriyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarını planlama, ikna etme, uygulama ve değerlendirme aşamaları ile uyguladığını belirtmiştir.

Çizelge 9 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu aile katılımı çalışmalarını uygularken planlama yaptıklarını, aileleri bilgilendirdiklerini ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Yine öğretmenler aileleri bilgilendirerek gönüllü aileleri belirlediklerini, planlama ve iş bölümü yaptıklarını ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan öğretmenler aile katılımı çalışmalarını yıllık planda belirttiklerini ve resmi izin aldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca planlama yaparak aileleri ikna ettiklerini, uyguladıklarını ve aile katılımı çalışmalarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

4.5. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Öğrencilerinizin Öğrenmelerine Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz? Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere beşinci soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Öğrencilerinizin Öğrenmelerine Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 10’da gösterilmiştir.

Çizelge 10’da görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öğrenmelerine katkıları konusunda kendisi ile görüşülen öğretmenlerden, 12’si “Öğrenmelerini olumlu yönde etkilemesi”, 11’i “Başarısının artması”, 8’si “Derse karşı ilgilerinin artması”, 7’si “Öz güveninin artması” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 6’sı “Ailesiyle birlikte bir şeyler yapmaktan mutlu olması”, 4’ü

“Ailelerinin yanında kendilerini daha güvende hissetmesi” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 3’ü “Öğrencilerde sorumluluk bilinci gelişmesi”, 3’ü “Sınıf içinde daha etkin olması”, 3’ü “Motivasyonunu arttırması”, 3’ü “Eğitime bakış açısını olumlu yönde etkilemesi”, biçiminde görüş bildirmiştir. Ayrıca kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 2’si “Aile arası iletişimi arttırması”, 2’si “Sosyal becerilerini geliştirmesi”, 1’i “Öz değerlendirme yapabilmesi” biçiminde görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmenlerden 1’i “Aile ve okul arasındaki ilişkiyi görmesini sağlaması”, 1’i “Ailesiyle kaliteli zaman geçirmesi”, 1’i “Yaptığı ödevlerin niteliğinin artması” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 1’i “Kaynaklara daha kolay ulaşması” 1’i “Okulda öğrendikleri ile evde öğrendikleri arasında paralellik olması”, 1’i “Derse hazırlıklı gelmesi” biçiminde görüş bildirmiştir.

Çizelge 10. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarının öğrencilerinizin öğrenmelerine ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Öğrencilerinizin Öğrenmelerine Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?	f
a. Öğrenmelerini olumlu yönde etkilemesi	12
b. Başarısının artması	11
c. Derse karşı ilgilerinin artması	8
d. Öz güvenin artması	7
e. Ailesiyle birlikte bir şeyler yapmaktan mutlu olması	6
f. Ailelerinin yanında kendilerini daha güvende hissetmesi	4
g. Öğrencilerde sorumluluk bilinci gelişmesi	3
h. Sınıf içinde daha etkin olması	3
i. Motivasyonunu arttırması	3
j. Eğitime bakış açısını olumlu yönde etkilemesi	3
k. Sosyal becerilerini geliştirmesi	2
l. Aile arası iletişimi arttırması	2
m. Öz değerlendirme yapabilmesi	1
n. Aile ve okul arasındaki ilişkiyi görmesini sağlaması	1
o. Ailesiyle kaliteli zaman geçirmesi	1
ö. Yaptığı ödevlerin niteliğinin artması	1
p. Kaynaklara daha kolay ulaşması	1
r. Öğrendikleri ile evde öğrendikleri arasında paralellik olması	1
s. Derse hazırlıklı gelmesi	1
Görüşler Toplamı	71

Öğretmenlerden Ö11 “ Şimdi hani denir ya gördüğümü unutturup, işte işittiğimi unutup ama uyguladığım şeyi unutmam diye annesiyle, babasıyla çalıştığı bir etkinliği çocuk gerçekten unutmuyor. Çocuk görerek yaşayarak yaptığı için unutmuyor, kalıcı oluyor.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö5 “Aileler daha dikkatli davrandıkları için çocuklar da öğrenme biraz daha fazlalaşiyor.” ve öğretmenlerden Ö31 “Sınıfa bir o meslekle ilgili ya da canlı değişik etkinlikler getirdiğiniz zaman çocukların ilgisini daha rahat çekiyorsunuz. Öğretmenin dışında bir kişiden bilgi aldığı zaman çocuğa daha ilginç geliyor. Daha değişik geliyor. Öğrenmesi kolaylaşıyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö1, “Bunu kendimden pay biçerek konuşursam ailenin arkasında olduğunu hissetmesi güvenin artması demek ee işte ailemde benim arkamda eğitimimi destekliyor diye düşünerek başarıyı arttırdığını düşünüyorum.” ve öğretmenlerden Ö34 “Ailenin eğitime katılımıyla öğrencilerin başarısı otomatikman artıyor. En azından veliler çocuklarıyla ilgileniyor. İlgilendikleri zaman evde yaptıkları okuma- yazma ve her türlü etkinlik çalışmalarında aileleri kontrol ettikleri için bu öğrencilerin başarıları artıyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin başarılarını arttırdığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö25 “Tabii şimdi aile katılımı çalışmaları ilgiyi arttırıyor. Öğrencinin derse karşı ilgisi artıyor.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö21 “Şimdi aile katılımına destek veren velilerde o çocuklarda şunu gözlemliyoruz: benim annem babam bu olaya destek veriyor öğretmenimizin fikirlerine destek veriyor benim yapmaya çalıştığım olaylara destek veriyor diyor ve o düşüncede de olduğu için derslerine mecburen önem gösteriyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin derslerine önem vererek derse karşı ilgilerini arttırdığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö6 “Bir defa öz güven kazandırıyor onlara da yani ailesinin yanında olması öğrenci için her dönemde önemlidir. Yani çocuktan çocuk için önemli bu öz

güvenini geliştiriyor. Yapamadığı şeylerde mutlaka ailenin yardımının gerekli olduğunu biliyor. Öz güven yani en başta öz güven.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö10 “Öz güven özellikle öz güven diye düşünüyorum. Çünkü onlar evet öğretmene kendini ispat etme arkadaşına kendini ispat etme duygularını birden beşinci sınıfa kadar yaşasalar da en büyük kendini ispat etme alanı aile, anne-baba ‘Ben sınıfta söyleyim.’ Çünkü çocuk aileden kopup da onlardan ayrı yaşadığı yaşantıyı onlara bir şekilde sunmak, anlatımlarla evet ama bazı çocuk anlatamıyor. Bunu bir şekilde sınıfta ailesine göstermek hoşuna gider ve öz güvenini arttırdığını düşünüyorum ben.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öz güvenini arttırdığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö19 “Bayram kutlamaları gibi ya da dediğim gibi anneler günü gibi veya başka başka etkinlikler çocuklar ailelerini yanında gördükleri zaman çocuklar psikolojik yönden de mutlu oluyorlar.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö8 “Çocuk, ailesiyle birlikte bir şeyler yapmış olmaktan daha mutlu oluyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında, öğrencilerin, aileleriyle birlikte bir şeyler yapmaktan mutlu olduklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö4 “İşte davet ettiğim zaman anne-babalarını onlar daha kendilerini güvende hissediyorlar. Anne-babanın varlığını arkada olduğu zaman kendilerini daha güvende hissediyorlar.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö35 “Kendilerini çok daha iyi hissediyorlar ailelerin yanında, güvende hissediyorlar.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin ailelerin yanında kendilerini daha güvende hissetmelerini sağladığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö28 “Öğrencilerimize aile tarafından çocuk kontrol edildiğini anlarsa takip edildiğini anlarsa verilen görevleri daha iyi daha düzenli bir şekilde yapıyor. Aile kontrolü olmadığı zaman çocuk ee çok fazla verilen görevleri yerine getirmiyor. O nedenle bu konuda bayağı çocuklar kendi sorumluluğunu üstlenme açısından da ‘Benim ailem beni kontrol ediyor, sürekli beni denetliyor o nedenle ben görevimi tam olarak yerine getireyim.’ diye sorumluluk duygusu da geliyor çocukta.” biçiminde

görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö12 *“Aile katılımı olan velilerin çocukları sınıf içinde daha aktif oluyorlar.”* biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö22 *“Hazırlıklı gelen, aile desteğini gören çocuklar sınıf içerisinde daha aktif oluyorlar, derse daha çok katılıyorlar.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin derste daha etkin olmalarını sağladığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö14 *“Çocuk orda herhangi bir etkinlik yaparken ailesinin de yanında olduğunu görmek çocuğa çok güzel motive ediyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö20 *“Öğrencilere en büyük etkisi şu ailenin işin içinde olduğu, öğretimin bağımsız bir iş olmadığını, hayatın içinden olduğunu ve aile ile öğretmenin bu işe çok önem verdiğini dolayısıyla çocuğun gözündeki özellikle birinci kademedeki çocuğun gözündeki en önemli faktörler onları örnek aldığı, rol aldığı faktör olan öğretmen ve ailesi bir arada olduğu için eğitime çocuğun bakış açısı daha farklı oluyor, daha benimsiyor, daha kanıksıyor. Özellikle bu çağ çocuklarında yani daha kişiliğini ispatlamaya çalışan çocuklarda eğitimin ne kadar önemli olduğunu, eğitimin takipsiz bir iş olmadığını, onların dünyasındaki en önemli iki insanın öğretmen ve anne ya da öğretmen ve baba aile yani her ikisinin de eğitime verdiği önemi çocuk gördüğü zaman o çocukta rol aldığı kişilerin eğitimin bakış açısını onu da örnek alıyor onu da taklit ederek eğitim öğretime daha fazla önem veriyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin eğitime bakış açısını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö30 *“Çocukların sosyal becerilerin, iletişim becerilerin geliştiğini düşünüyorum. Çünkü sorular soruyorlar.”* biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö33 *“Kendilerine daha güzel ifade ettiklerini düşünüyorum. Çünkü yaşayarak öğreniyorlar birçok şeyi yaşayarak öğreniyorlar ve bunları da ders etkinliklerinde*

kendilerine ifade etmede kolaylık sağladığını düşünüyorum. Daha güzel ifade ediyorlar kendilerini artı kendilerine bunu yaşam biçimi olarak benimsiyorlar.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö16 *“İletişim kurdukları için konuşarak iyi bir şey. İlişkiler çok sıcak bu da çok önemli bir şey, aile katılımı çalışmalarında aile ile çocuk iletişim kurduklarından aile ilişkilerini geliştiriyor. Eğer biraz bilinçli anne-baba varsa aslında bu ödevleri yaparken çocuğunla günlük hayattaki ipuçlarını alabilir.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, aile arası iletişimi arttırdığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö3 *“Kendi duygularını değerlendirmeyi biliyorlar. Karşısındaki anlayabiliyor. Ailenin okulun ne demek olduğunu arasındaki ilişkiyi kavramasını sağlıyor, görüyor o açıdan.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin öz değerlendirme yapabilmelerini ve okul ve aile arasındaki ilişkiyi görmelerini sağladığını belirtirken, öğretmenlerden Ö7 *“... performans çalışmalarımız var bizim bu kadar performans çalışmaların büyük çoğunluğu veya proje çalışmalarında öğrenci ee normalde bizim aile yapımızda çocuklar anne-babaları ile birlikte zaman geçirmezler. Birlikte bir şeyleri paylaşmazlar. Ee bu ders vasıtasıyla bizim verdiğimiz bunlardan hangisinden alırsan al aile katılımı çalışmalarının vasıtasıyla çocuk ee annesiyle-babasıyla mutlu olabileceği yani hani diyorlar ya yani iyi dakikaları, iyi saatler yani değerlendirilmiş güzel dakikaları, saatleri geçirerek paylaşabilecekleri bir şeyler meydana çıkarıyorlar.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin ailesiyle birlikte kaliteli zaman geçirmelerini sağladığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö9 *“Yaptıkları ödevler daha tatmin edici oluyor çünkü aksayan yönleri onlar tamamlıyorlar. Arkadaşlar içinde mesela çocuk ödevini tam ve güzel yapamazsa sınıfta sunum ortamında sunmayı bile istemiyorlar. Eğer ödevi güzel olmamışsa ben sunmayacağım diyor parmak kaldırmayı tercih etmiyor mesela. Ama öyle bir çalışma yapmış güzel konu alınca sunmakta istekli oluyor ve güzel de çalışma oluyor.”*

biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilerin yaptığı ödevlerin niteliğinin artmasını sağladığını belirtirken, öğretmenlerden Ö24 *“Aile katılımı çalışmaları kaynaklara ulaşmada daha bilinçli davrandıklarını internet kullanımında özellikle çok işe yarıyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, öğrencilere kaynaklara ulaşmada bilinçli davranmalarını sağladığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö18 *“Ya bir kere aile katılımı derken çalışma sadece okulla sınırlı olmuyor. Okulda belli bir süre durabiliyorsunuz. Çocuk hayatının büyük kısmını evde yaşıyor. Ya ne bileyim en basitinden ödevini falan yaparken bir yanlış yaptığında aile bunu destekliyorsa yanlışını daha çabuk düzeltir doğal olarak hani çocuk hatasını anlar bir iki üçten sonra daha dikkatli olmaya başlar. Ama öbür türlü mesela hiç desteklemezse aile, yanlış şekilde öğreniyor sırf okulda düzeltildiğinde şey yapıyor ya da ne bileyim aileler evde davranışlarına, hareketlerine dikkat ederlerse yine çocuğun davranışlarında faydası olacağını düşünüyorum. Yani bir yerde mesela öğretmenin yanlış dediğine aile yanlış demiyorsa onda da bir fesatlık oluşuyor. Çocuğun burada da kafası karışıyor öğretmenin dediğini bazen çok dikkate almayabiliyor. Bakıyor, hayatın çoğunluğu evinde geçiyor yapılan doğrudur herhalde diye düşünebiliyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin okulda öğrendikleri ile evde öğrendikleri arasında paralellik olmasını sağladığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö27 *“Dediğim gibi derse hazırlanma, konuyu pekiştirme, ee evde davranışı o evde konuyu davranış hale getirme konusunda çok fazla yardımcı oluyor. Derse hazırlıklı geliyorlar. Böyle olunca öğrenciler, dersler daha rahat işleniyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaları öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağladığını belirtmiştir.

Çizelge 10 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının; öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini, başarılarını, derse karşı ilgilerini ve öz güvenlerini arttırdığını, öğrencilerin ailesiyle birlikte bir şeyler yapmaktan mutlu olmalarını ve ailelerinin yanında kendilerini daha güvende hissetmelerini sağladığını açıklamışlardır. Yine öğretmenler,

aile katılımı çalışmalarının öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirdiğini, öğrencilerin derste daha etkin olmalarını sağladığını, öğrencileri motivasyonunu arttırdığını, eğitime bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğini, aile arası iletişimi arttırdığını açıklamışlardır. Ayrıca öğretmenler aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öz değerlendirme yapabilmelerini, aile ve okul arasındaki ilişkiyi görmelerini, annesi ve babasıyla kaliteli zaman geçirmelerini, yaptığı ödevlerin niteliğinin artmasını, öğrencilerin kaynaklara daha kolay ulaşmalarını sağladığını açıklamışlardır. Bu katkıların yanı sıra öğretmenler aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin okulda öğrendikleri ile evde öğrendikleri arasında paralellik olmasını ve derse hazırlıklı gelmelerini sağladığını belirtmektedirler.

4.6. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Size Öğretmen Olarak Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere altıncı soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Size Öğretmen Olarak Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 11’de gösterilmiştir.

Çizelge 11. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarının/etkinliklerinin size öğretmen olarak ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Size Öğretmen Olarak Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?	f
a. İşlerini kolaylaştırması	17
b. Öğrencinin ailesini tanınması	8
c. Öğrencisini daha iyi tanınması	3
d. Öğretmen ile aile arasında iletişimi geliştirme	3
e. Mutlu olması	2
f. Öğretmene destek sağlanması	2
g. Öğretmen-aile-okul işbirliğini güçlendirmesi	1
h. Çalışmalarının denetlenmesini sağlanması	1
Görüşler Toplamı	37

Çizelge 11’de görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmaların öğretmenlere katkıları konusunda kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 17’si “İşlerini kolaylaştırması”, 8’si

“Öğrencinin ailesini tanması”, 3’ü “Öğrencisini daha iyi tanması”, 3’ü “Öğretmen ile aile arasında iletişimi geliştirmesi”, 2’si “Öğretmenler için ders işlemenin daha kolay olması”, 2’si “Mutlu olması” ve 2’si “Öğretmene destek sağlaması” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine, kendisiyle görüşülen öğretmenlerden, 1’i “Öğretmen-aile-okul işbirliğini güçlendirmesi” ve 1’i de “Çalışmalarının denetlenmesinin sağlanması” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö6 “*Öncelikle bizim işimizi kolaylaştırıyorlar. Yani işimizi kolaylaştırıyor derken bizim yaptığımız işi değil yani istediğimiz başarıyı, istediğimiz e düzeyi elde edebiliyoruz aile katılımı ile. Ama aile katılımı olmazsa bu kez e işte çocukla birebir uğraşıyorsun, malzeme yetersizliği oluyor, ne bileyim işte araç-gereç eksikliği oluyor bu da çocuğun hem başarısını, hem de sınıf içi durumunu etkiliyor. Ama öbür türlü hem sınıf başarımız artıyor hem de işlerimiz daha kolay oluyor.*” ve öğretmenlerden Ö19 “*Tabii bizim işimizi kolaylaştırıyor. Çünkü aile desteği olduğunda çocuktaki olumsuzlukları birlikte görerek hareket edersek çözüm yolları da üretmiş oluyor. Kolaylaştırıyor yani işimizi bir bakıma.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaların öğretmenlerin işlerini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö10 “*Çocuğu aile açısından da daha iyi tanımamızı sağlıyor. Aile ile olan ilişkimizi daha iyi tanımamızı sağlıyor. Dolayısıyla çocuğa görelilik, uyguladığımız her derste her alanda bize açıklık kazandırıyor yani daha rahat davranabiliyoruz daha çabuk tanıdığımız için.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö4 “*Aileleri daha yakından tanıyorsunuz, çocuklar nasıl sosyal yapıdan geliyor onları izleyebiliyorsunuz ve çocuğa nasıl yaklaşmamız gerektiği hakkında size ipuçları veriyor.*” ve öğretmenlerden Ö21 de “*Aile ziyaretleri yapıyorum, bir gidiyorum ki çocuğa yaklaşımları çok farklı, hani bize yansıttığı gibi değil. Çocuğu küçümsemeler, işte ne bileyim oda olayı, odası yok, hiçbir imkân yok, farklı bir şekilde yani hem duyuşsal olarak yani duygularını küçümseyici hem de maddi olarak çok farklı bir şekilde yansıtıyorlar ya da bir veli maddi olarak benim hiçbir şeyim yok diyor ama evine bir gidiyorsun bende olmayan eşya var.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı

çalışmalarının öğretmenlere, öğrencileri ve öğrencilerin ailelerini tanıma olanağı verdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö22 “*Öğretmen olarak bana çocukları daha iyi tanımamı sağlıyor.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaların öğretmene öğrencileri daha iyi tanınmasını sağladığını belirtirken, öğretmenlerden Ö33 “*Velilerle çok güzel iletişim kurmamı sağlıyor. Yani şuanda sınıftaki her veliyle güzel bir iletişim var. Ve istediğim mesela eğitim açısından çocuk, sınıf, araç gereç açısından istediğim her şeyi kolaylıkla elde etme imkânı buldum böylelikle velilerle iletişim güzel olduğu için.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaların öğretmenle aile arasında iletişimi geliştirdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 “*Ben, bir öğretmen olarak velilerimin yanında olması her zaman, velilerden güç almak her zaman benim ilk felsefem olmuştur. Beni mutlu ediyor. Olayın içinde yer alması, ailenin çocuğu için bir şeyler yaptığını hissettirebilmek öğretmen olarak bizleri mutlu ediyor.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının öğretmeni mutlu ettiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö1 “*Yani destektir. Yani tek başına bu işin dönmediği belli. Öğrenci ile öğretmen arasında geçen bir şey değil eğitim-öğretim, aileyi yanımıza almamız gerekiyor. Ne kadar destek ve yardım alırsak her konuda bir iyileşme sağlayacağımızı düşünüyorum.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaların öğretmenlere destek sağladığını belirtirken, öğretmenlerden Ö11 “*Öğretmenlere, okul-aile, öğretmen-veli işbirliğini güçlendiriyor.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının okul-aile-öğretmen işbirliğini güçlendirdiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerden Ö34 “*Öğretmenlerin çalışmalarını bir nevi veli öğretmen işbirliği içerisinde denetlenmiş oluyor bir üçgen yani oto kontrol sistemini otomatikman sağlamış oluyoruz.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının öğretmenlerin çalışmalarını denetleme olanağı verdiğini belirtmiştir.

Çizelge 11 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının öğretmenlere işlerini kolaylaştırdığını, öğrencinin ailesini ve öğrenciyi tanınmasını, öğretmenlerle aile arasında iletişim olmasını sağladığını açıklamışlardır. Yine öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğretmenleri mutlu ettiğini, öğretmenlere destek sağladığını, öğretmen-aile-okul işbirliğini güçlendirdiğini, öğretmenlerin çalışmalarını denetlenmesine olanak verdiğini belirtmektedirler.

4.7.Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarının Ailelere Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere yedinci soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarının Ailelere Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 12’de gösterilmiştir.

Çizelge 12. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarının ailelere ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarının Ailelere Ne Gibi Katkılar Sağladığını Düşünüyorsunuz?	f
a. Çocuklarını sınıf içinde gözlemleyebilmesi	12
b. Mutlu olması	7
c. Okulda/sınıfta yapılan çalışmalara yönelik bilgi sahibi olması	7
d. Çocuklarını tanınması	7
e. Çocuğun eğitimi konusunda bilinçlenmesi	6
f. Çocuklarının eğitim-öğretimindeki önemlerini anlaması	3
g. Aileler arası iletişim kurulması	2
h. Çocukları ile zaman geçirmesi	2
i. Sınav kaygısından kurtulması	2
j. Öğrenmede bireysel farklılıkları fark etme	1
k. Yeni programlar hakkında bilgi sahibi olması	1
l. Öğretmenle iletişim halinde olması	1
m. Öğretmene olumlu tutum geliştirmesi	1
n. Öğretmeni değerlendirebilmesi	1
Görüşler Toplamı	53

Çizelge 12’de görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmaların ailelere katkıları konusunda kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 12’si “Çocuklarını sınıf içinde gözlemleyebilmesi”, 7’si “Mutlu olması”, 7’si “Okulda/sınıfta yapılan çalışmalar hakkında bilgi sahibi olması”, 6’sı “Çocuklarını tanıması” ve 6’sı “Çocuğun eğitimi konusunda bilinçlenmesi” biçiminde görüş bildirmişlerdir. Yine öğretmenlerden 3’ü “Çocuklarının eğitim-öğretimindeki önemlerini anlaması”, 2’si “Aileler arası iletişim kurması”, 2’si “Çocukları ile zaman geçirmesi”, 2’si “Sınav kaygısından kurtulması” ve 1’i “Öğrenmede bireysel farklılıkları fark etme” biçiminde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 1’i “Yeni programlar hakkında bilgi sahibi olması”, 1’i “Öğretmenle iletişim halinde olması”, 1’i “Öğretmene olumlu tutum geliştirmesi” ve 1’i “Öğretmeni değerlendirebilmesi” biçiminde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö21 *“Eski küme sisteminin değişik bir versiyonu şimdi ben bunu aynı şekilde sınıfa yansıtıyorum. Yansıttığım zaman yansıttığım olay da şu: bu gün kim A grubu anlatacak. A grubundan beş tane çocuk. O beş tane veliyi sınıfa davet ediyorum. Daha önceden velinin görüşü şu: Hocam çok çalıştı. Tamam, ne güzel gel seyret. Çocuk çıkıyor, ağzından tek bir kelime çıkmıyor. İkinci ders matematiğe giriyoruz. Çocuk aynı şekilde hiç konuşma yok hiçbir şey yok. Probleme katılmıyor derse katılmıyor ki onların çocukların önceliği. Veli arkadan seyrediyor bizi. Geliyoruz işte Türkçeye okuma yapıyoruz, herkes dakikada 150 kelime okurken 125 kelime okurken bu okuyor 80. Dördüncü ders çocukları ödevlendiriyoruz üçüncü sınıfta ya da bir arkadaşına rica ediyoruz. Ondan sonra velilerle öğretmenler odasında ya da müsait bir yerde diyorum ki diyorum ki, buyurun çocuklarınız hakkındaki yorumları sizden alayım. Hocam ben çalıştığımı zannediyorum. Veli çocuğunun farkında oluyor artık.”* biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö29 *“Kendi çocuğunu gözlemleyebiliyor sınıf ortamında aile. Yani diğer arkadaşlarıyla ilişkilerini gözlemliyor veya başka bir yetişkinle ilişkisini, ders ortamındaki tutumunu gözlemliyor. Buna göre de kendi çocuğundaki eksiklikleri görüp bunu düzeltme yoluna da gidebiliyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmaların, ailelere çocuklarını sınıf ortamında gözleme olanağı verdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö1 “*Bence veliler mutlu oluyordur. Eğitim-öğretim içerisinde olduğunu bilmek, çocuğunun yanında olduğunu bilmek, öğretmenle omuz omuza olduğunu bilmek, yanında olduğunu bilmek, işe yaradığını bilmek çocuğuna fayda sağladığını bilmek mutluluk verir yani.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö34 “*Veli çocuğunun mutlu olmasını istiyor. Eğer şimdi çocuğunun mutlu ve başarılı olan her veli çocuğu için çalışıyor. En büyük varlığımız bizim çocuklarımız. Çocuklarımızı ne kadar başarılı ve mutlu görürsek veli de o derecede başarılı, mutlu ve sorunsuz oluyor.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelerin mutlu olmasını sağladığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö15 “*Ders işlenişi hakkında bilgi sahibi oluyor.*” biçiminde görüş bildirirken öğretmenlerden Ö31 “*Ailenin de okulda ne yapıldığından haberi oluyor. Onlarda neyin eksik kaldığını, çocuğuna ne şekilde yardım edebileceğini, çocuğun eksikliğini görebiliyor. Ailenin de okulda yapılan etkinliklerden, bilgilerden bilgisi oluyor.*” biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmalarının, ailelerin okulda/sınıfta yapılan çalışmalara yönelik bilgi sahibi olmasını sağladığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö19 “*Aile çocuğunu tanıma fırsatı buluyor her şeyden önce. Çocuğunun olumlu, olumsuz, eksik yönlerini ya da hani başarıları konusunda çocuğunu daha iyi tanımaya tanıma imkânı buluyor. Çocuğunu tanıdığı için anlatmaya kalktığımızda çocuğunu tanıyan aile daha bilinçli yaklaşıyor. Bence aile çocuğuna hangi konuda daha yetenekli olup olmadığına bilirse ek desteklerle sağlayabilir. Yani çocuğun sportif yönü olabilir, müzik alanında olabilir başka başka etkinliklere katılımı yönünden.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö29 “*Velilerimize en kazançlı yönü çocuğunu tanıyor. Çocuğunun yeteneklerini görüyor. Neyi yapıp neyi yapamadığını gayet güzel görüyor. Çocuğunu kabul ediyor. Bazı aileler var ki çocuğunun çeşitli sorunları var. Ama bunu kabul etmek istemiyor, kabul etmiyor da. Ama bu eğitime, okuldaki şeye katıldığı zaman çocuğunun eksiklerini, açıklarını gayet net bir şekilde görüyor diye düşünüyorum.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelere çocuklarını daha iyi tanıma olanağı verdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö27 “Çocuğunun ne öğrendiğini çocuğunun hangi konularda yetiştirildiğini biliyor ve hangi konularda çocuğuna yardımcı olabileceğini fikrine varıyor. Artı o anlamda da rehberliği geliyor. Neler yapılabileceği nasıl daha yardımcı olabileceği konusunda kendisini geliştiriyor.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö5 “Veliler de biraz daha bilinçleniyor. Buraya geliş-gidişleri bile değişiyor. Nasıl davranması gerektiğini öğreniyorlar yani buraya bazen terlikle bile gelen veliler oluyor. Okula, kuruma geliyorlar. Yani pijama ile terlikle gelmesi uygun değil. Ona göre davranarak daha bilgili daha iyi yaklaşımlar sunuyorlar.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, aileleri çocuğun eğitimi konusunda bilinçlendirdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö2 “Bir kere, ‘Ben okula gönderiyorum. Her şeyi okulda öğrenip geliyor, gelmesi lazım.’ düşüncesinden kurtuluyor veli. Ya okulda öğretmenin 30 öğrenciye birden inemeyeceğini, evde mutlaka, bireysel kendisinin uğraşması gerektiğini, takipçisi olmasını gerektiğini, eksiklerini fark etmesi gerektiğini anlıyor.” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö3 “Genelde bu çevrede her şey öğretmene emanetti eskiden. Ama şimdi velinin katılımı olmadan başarının olmayacağını çok güzel kavradılar. Çocuğunun başarılı olması için kendisinin de katılımının şart olduğunu çok güzel anladılar.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelerin çocuklarının eğitim-öğretimindeki önemini anlamasına olanak verdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö6 “Onlar arasında da aileler arasındaki iletişimi, birbirlerini tanımalarını, onların iyi ilişkiler kurmalarını sağlıyor.” biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmalarının, aileler arası iletişim kurulmasını sağladığını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö23 “Onlarla birebir iletişim kurmaları olumlu yönden etkiliyor diye düşünüyorum. Başka, yine en azından günün bir saati olsa bile onlarla birlikte vakit geçirmiş oluyorlar, onları daha iyi anlayabileceklerini düşünüyorum. Ben aile katılımının önemli olduğunu düşünüyorum.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelere çocuklarıyla zaman geçirme olanağı verdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö30 “*Sınıf ortamında var olduğu zaman bir bireyin farklı öğrenme zamanları olduğunu, hereksin farklı öğrendiği o yüzden hani gereksiz psikolojik travmalar yaratmamak için gereksiz baskılar içerisinde olmamak gerektiğini ben algıladıklarını düşünüyorum sınıf ortamında. Yani aslında hani onlar empoze edilen sınav kaygısı gibi durumları ortadan kaldırdığını düşünüyorum ben.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelere sınav kaygısından kurtulma ve öğrenmede bireysel farklılıkları fark etme olanağını verdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö20 “*Yeni programlar hakkında bilgi sahibi oluyorlar. Onlar da günün çağlarına göre kendi öğrencilik dönemlerindeki öğretim sistemlerine göre bi de yeni yöntem ve teknikler hakkında bilgi sahibi oluyor. Önceden onların zamanında biliyorsunuz öğretmen merkezli bir öğretim vardı. Şimdi öğrenci merkezli olduğu için burada kendileri de bocalıyorlar. Programın felsefesi ve genel görüşü hakkında bilgi sahibi oluyorlar.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelere yeni programlar hakkında bilgi sahibi olma olanağı verdiğini belirtirken, öğretmenlerden Ö26, “*Bir kere öğretmenle iletişimleri, diyalogları oluyor. Öğretmenle diyalogları olduğu için çocukların durumlarını daha iyi takip edebiliyorlar, rahatlıyorlar.*” biçiminde görüş bildirerek, aile katılımı çalışmaların, ailelere öğretmenle iletişim kurmalarına olanak verdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö32 “*Öğretmenine güven saygı kazanabilir çünkü çocuğuna derste nasıl davrandığını öğretmenin görür ve ona göre de öğretmenine karşı güveni de artar saygısı da artar.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının/etkinliklerinin, ailelerin öğretmene olumlu tutum geliştirmesini sağladığını belirtirken, öğretmenlerden Ö35 “*... öğretmeni de eleştirebilme şansları da yüksek oluyor ki ben de bundan yanayım. Veliye, beni rahatlıkla eleştirebilme fırsatı veriyor.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarının, ailelere öğretmeni değerlendirebilme olanağı verdiğini belirtmiştir.

Çizelge 12 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarının ailelere katkıları konusunda, ailelerin çocuklarını

sınıf içinde gözlemleyebildiklerini, mutlu olduklarını, okulda/sınıfta yapılan çalışmalara yönelik bilgi sahibi olduklarını, çocuklarını tanıdıklarını, çocuğun eğitimi konusunda bilinçlendiklerini, çocuklarının eğitim-öğretimindeki önemlerini anlamasını sağladığını, diğer ailelerle iletişim kurduklarını, çocukları ile zaman geçirdiklerini ve sınav kaygısından kurtulmalarına olanak sağladığını belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler aile katılımı çalışmalarının ailelere; öğrenmede bireysel farklılıkları fark etme, yeni programlar hakkında bilgi sahibi ve öğretmenle iletişim halinde olmalarına, öğretmene olumlu tutum geliştirmelerine, öğretmeni değerlendirebilmelerine olanak verdiğini açıkladıkları görülmektedir.

4.8. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında Ne Tür Zorluklarla Karşılaştınız?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere sekizinci soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarında Ne Tür Zorluklarla Karşılaştınız?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 13’te gösterilmiştir.

Çizelge 13. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarında ne tür zorluklarla karşılaşıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarında Ne Tür Zorluklarla Karşılaşıyorsunuz?	f
a. Ailelerin aile katılımı çalışmalarına katılmak istememesi	17
b. Öğrencilere verilen ödevlerin aileler tarafından yapılması	7
c. Ailelerin, çalışmaları nedeniyle aile katılımı çalışmalarına zaman ayıramaması	5
d. Ailelerin ekonomik bakımdan olanaklarının yetersiz olması	3
e. Okulun fiziki ortamının uygun olmaması	3
f. Ailelerin öğretmene olumsuz tutumu	2
g. Öğrencinin sınıfta ailesini görünce olumsuz davranışlar sergilemesi	2
h. Anne-babanın eğitim düzeylerinin düşük olması	2
i. Ailelerin aşırı ilgili olması	2
j. Aile katılımı çalışmalarının öğretmeni yorması	1
k. Ailelerin çocuklarının okuldaki öğrenmelerini evde desteklememesi	1
l. Öğrenci sayısının fazla olması	1
m. Ailenin sorumluluğu öğretmene bırakması	1
n. Parçalanmış ailelerin olması	1
Görüşler Toplamı	48

Çizelge 13'te görüldüğü gibi aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluklar konusunda, kendisi ile görüşülen öğretmenlerden 17'si "Ailelerin aile katılımı çalışmalarına katılmak istememesi", 7'si "Öğrencilere verilen ödevlerin aileler tarafından yapılması", 5'i "Ailelerin, çalışmaları nedeniyle aile katılımı çalışmalarına zaman ayıramaması", 3'ü "Ailelerin ekonomik bakımdan olanakların yetersiz olması", 3'ü "Okulun fiziki ortamının uygun olmaması" biçiminde görüş belirtmiştir. Yine, kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 2'si "Ailelerin öğretmene yönelik olumsuz tutumu", 2'si "Öğrencinin sınıfta ailesini görünce olumsuz davranışlar sergilemesi", 2'si "Anne-babanın eğitim düzeylerinin düşük olması", 2'si "Ailelerin aşırı ilgili olması" biçiminde aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluklara ilişkin görüş bildirmiştir. Ayrıca, kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 1'i "Aile katılımı çalışmalarının öğretmeni yorması", 1'i "Ailelerin çocuklarının okuldaki öğrenmelerine evde desteklememesi", 1'i "Öğrenci sayısının fazla olması", 1'i "Ailelerin sorumluluğu öğretmene bırakması" ve 1'i de "Parçalanmış ailelerin olması" biçiminde aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluklara ilişkin görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö10 "Bizimle irtibat kurmak istemeyen aileler oluyor. Çocuğunu kabul etmeyen aileler oluyor. Yani benim çocuğum o şekilde değil diye onlarla sorun yaşıyoruz. Görüşmek istemiyor. Davet ediyoruz, çocuğun hakkında konuşacağız ya da çocuğun ile şöyle bir çalışma yapacağız senin katılımını istiyoruz, yok hayır itiraz ediyor. Katılım göstermiyor." biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö21 "Uyumsuz ailelerle karşılaştık. Yani mesela bazı aileler, dediğim gibi gerek sene başında bir görürüz ki toplantı zor bela görürüz bi de işte belki görmemişimdir bile daha. Karneleri alırız yok, bilmem ne yaparız. Gene görüşmek isterim, ailece görüşmek isterim, davet ederim. Ne gelir ne kabul eder, farklı bir dünyası vardır." biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin bu tür çalışmalara katılmak istememelerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö24 "İşte karşılaştığımız en büyük zorluk çalışmanın velinin ailenin çocuğun yerine alıp yapması karşılaştığımız en büyük zorluk o." biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak öğrencilere verilen

ödevlerin aileler tarafından yapılması olduğunu belirtirken, öğretmenlerden Ö11 “Şimdi çalışan ailelere ulaşmak biraz zor oluyor açıkçası. Zamanlama konusunda bazen sıkıntılarımız olmuş olabiliyor. Yani o an için mesela iş yerinden izin alamayabiliyor o konuda.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin çalışmaları nedeniyle bu tür etkinliklere zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö18 “Daha çok kendi hayat şartlarına şey yapmışlar, kaptırmışlar. Çocuklara tamam ne diyorlar mesela otur çalış. Yanında oturtup çalıştırmak başka bi de şey de var. Biraz tabii ekonomik şeylerde etkiliyor. Mesela benim geçen sene çalıştığım köyde internet daha geçen sene gelmişti ve her bir veli bilgisayar alabilecek durumda değil mesela günümüzde şuan internet çok yaygın bir bilgiye en çok onla ulaşılabilir. O tarz imkânları kısıtlıydı. Araştır dediğim zaman ansiklopedi araştırma şeyleri. Bi de ben de birinci, ikinci sınıflar vardı gene bende. Anca belli başlı kaynak da azdı bundan kaynaklanıyor. Velinin ekonomik durumu Tabii bunda çok büyük etkisi var. Kimisi mesela çok iyi durumda olan mesela birisi çocuğa her türlü imkân sunabiliyor. Ama maddi sıkıntı yaşayan ya da geliri çok değilse almıyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin ekonomik bakımdan olanaklarının yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö30 “Ya bizim o tür konulardaki zorluklarımız aslında ailelerle ilgili falan değil. Daha çok okullarımızın fiziki yapılarından kaynaklanan olumsuzluklardan dolayı yaşıyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak okulların fiziki ortamının uygun olmaması olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö1 “Olumsuz şeyler yaşanabilir, yanlış değerlendirme yapılabilir bu kişiye göre kişilere göre değişebilir. Olumsuz özelliklere sahip bir veli yanlış değerlendirmeler yapabiliyor. Niye beni değil onu seçti veya beni niye seçmedi bana az görev verdi gibi olumsuz düşüncelere sahip olabiliyor. Buna halk dilinde dedikodu diyoruz. Böyle olumsuzluklar yaşanabiliyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı

çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin öğretmene olumsuz tutum içinde olmasını belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö29 *“Ama en önemli negatifliği bizim için daha rahat yani sınıf kurallarını bile çiğneyebiliyor ailesinden destek almış oluyor annesinin yanında. Normalde sınıf ortamında yapmadığı davranışı annesinden babasından destek alarak daha rahat bir şekilde yapabiliyor. Oluyor. Bunun olumsuzluklarını yaşadık yani.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak öğrencilerin sınıfta ailelerin yanında olumsuz davranışlar sergilemesi olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö2 *“Biraz değil aslında tek zorluk eee bu okulun çevresinde anne, babanın ailenin biraz daha eğitimin az olması.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak anne-babanın eğitim düzeyinin düşük olması olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö16 *“İşte zorluklar oluyor. Nasıl zorluk şimdi veli bilgili her şeyi ile ilgili yani o zaman sınıftan şöyle bir örnek vereyim: her şeyi ile ilgilenir. Mesela çok yaramaz, çok üzücü, kırıcı, kırdı ama hiçbir kere veliyi ben çağırmamışumdur yani sizin oğlunuz şu arkadaşını rahatsız etmiş diye. Şöyle bir şey oldu bu oğlumu başka sınıftan biri rahatsız ettiği zaman beni hemen müdüre şikayete geldi. Şimdi arada farkı anlayabiliyor musun? Aslında kendi oğlundaki bazı davranışları düzeltmeye çalışıyoruz. Yani ben bunu düzeltirken evet hoca hanım işiniz zor ben çocuğumu biliyorum bu iş zordur bunu el birliği ile yapalım dememiştir. Ama bin şikayetle gelip masum çocuğu şikayet etmiştir. İlginin böylesi çok zor bir şeydir. Yani fazla ilginin zorluğu bence.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin aşırı ilgili olması olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 *“Bunun yanında zorlukları da var tabii ki. Bir planlama yapmak öğretmenin bir şekilde fedakârlık yapmasını gerektiriyor. Hazırlık yapmak bunun sonuçlarını değerlendirmek, geri velilere vermek şu çalışmadan şu sonuçları elde ettik*

diye bahsetmek bunlar öğretmeni yorucu şeyler.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak aile katılımı çalışmalarının öğretmeni yorması olduğunu belirtirken, öğretmenlerden Ö20 “Karşılaşılan zorluklar şu, aileler bildiği kendi doğrular yönünde çocuğu yönlendiriyor birincisi. Bir yandan çocuk arada kalıyor. Yani kendi doğru bildiği ile annesinin doğru bildiği arasında sıkışıp arada kalıyor ve öğretmenin gözünün içine bakıyor. Öğretmenim şimdi ben bunu yaptım dercesine. Bu sıkıntılarla da karşılaşıyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin çocuklarının okuldaki öğrenmelerini evde desteklememesi olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö26 “Öğrenci sayıları problem, öğrenci sayılarının sürekli artması bu tür etkinliklerin tam olarak yerine ulaşmasını engelliyor.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak öğrenci sayısının fazla olması olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö27, “Eğitim, kültür seviyesi çok farklı, sosyo -ekonomik durumu çok farklı çevremizdeki ailelerin. Herkes eğitime aynı ölçüde bakmıyor, eğitim konusunda fikirleri farklı tamamen okula, öğretmene bırakan veliler var öyle olunca da onlardan, o çocuklardan çok fazla gelişme sağlayamıyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak ailelerin sorumluluğu öğretmene bırakması olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö34 “Parçalanmış ailelerde zorluk çekiyoruz. En büyük sıkıntımız bizim parçalanmış ailelerde sıkıntı yaşıyoruz ayrıca ekonomik güçlüğü olan ailelerde sıkıntı yaşıyoruz.” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorluk olarak anne-babanın ayrı olması olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 13 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorlukları; ailelerin aile katılımı çalışmalarına katılmak istememesi, öğrencilere verilen ödevlerin aileler tarafından yapılması, ailelerin çalışmaları nedeniyle zaman ayıramaması, ekonomik bakımdan

olanaklarının yetersiz olması ve okulun fiziki ortamının uygun olmaması biçiminde belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler, aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorlukları; ailelerin öğretmene olumsuz tutumu, öğrencinin sınıfta ailesini görünce olumsuz davranışlar sergilemesi, anne-babanın eğitim düzeylerinin düşük olması, ailelerin aşırı ilgili olması, aile katılımı çalışmalarını öğretmeni yorması, ailelerin çocuklarının okuldaki öğrenmelerini evde desteklememesi, öğrenci sayısının fazla olması, ailelerin sorumluluğu öğretmene bırakması ve parçalanmış ailelerin olması biçiminde açıkladıkları görülmektedir.

4.9. Öğretmenlerin “Aile Katılımı Çalışmalarında İstenilen Başarının Elde Edilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında öğretmenlere dokuzuncu soru olarak “Aile Katılımı Çalışmalarında istenilen Başarının Elde Edilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar Çizelge 14’te gösterilmiştir.

Çizelge 14. Öğretmenlerin “Aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için neler yapılmalıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları

Aile Katılımı Çalışmalarında İstenilen Başarının Elde Edilmesi İçin Neler Yapılmalıdır?	f
a. Paydaşlara konferans ve seminerler düzenlenmeli	14
b. Öğretmen, veli toplantılarında aile katılımının önemini anlatmalı	5
c. Öğretmen, okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapmalı	5
d. Öğretmen aile katılımı çalışmalarına/etkinliklerine daha fazla yer vermeli	5
e. Öğretmen kılavuz kitaplarında aile katılımı çalışmalarına/etkinliklerine yer verilmeli	4
f. Öğretmen aile ile sağlıklı iletişim kurmalı	2
g. Aile katılımı etkinlikleri planlanmalı	2
h. Okul yöneticileri ve MEB aile katılımı çalışmalarına/etkinliklerine destek vermeli	1
i. Okulların fiziki alt yapısı iyileştirilmeli	1
j. Aile katılımı etkinliklerine yönelik ailelere dönüt verilmeli	1
k. Öğretmen aile katılımı konusunda donanımlı olmalı	1
l. Cumartesi günleri aile katılımı çalışmaları yapılmalı	1
Görüşlerin Toplamı	42

Çizelge 14'te görüldüğü gibi, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için yapılması gerekenler konusunda kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 14'ü “Paydaşlara konferans ve seminerler düzenlenmeli”, 5'i “Öğretmen, veli toplantılarında aile katılımının önemini anlatmalı”, 5'i “Öğretmen, okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapmalı”, 5'i “Öğretmen, aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermeli”, 2'si “Öğretmen aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermeli” ve 4'ü “Öğretmen kılavuz kitaplarında aile katılımı çalışmalarına yer verilmeli” biçiminde görüş bildirmiştir. Yine, kendisiyle görüşülen öğretmenlerden 2'si “Öğretmen, aile ile sağlıklı iletişim kurmalı”, 2'si “Aile katılımı etkinlikleri planlanmalı”, 1'i “Okul yöneticileri ve MEB aile katılımı çalışmalarına destek vermeli”, 1'i “Okulların fiziki alt yapısı iyileştirilmeli”, 1'i “Aile katılımı etkinliklerine yönelik ailelere dönüt verilmeli”, 1'i “Öğretmen aile katılımı konusunda donanımlı olmalı” ve 1'i de “Cumartesi günleri aile katılımı çalışmaları yapılmalı” biçiminde aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için yapılması gerekenler konusunda görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerden Ö2 “ *Yani o kadar çok şey ki, anne, babalara seminer verilmeli, ondan sonra mesela ilköğretime başladıkları ilk yıllarda akademik başarının değil de davranışın önemli olduğunu anlamaları lazım, kesinlikle arkadaşlarıyla kıyas yapmamaları lazım, kesinlikle yani bu şekilde anne-babaların bilgilendirilmesi lazım.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö6 “ *Yani onları mutlaka almak gerekir, onlara eğitimler vermek gerekir. İşte az önce işte ailenin eğitimdeki önemi üzerine mutlaka sık sık işte çocukların zihinsel, fiziksel, duygusal özellikleri konusunda eğitimler verilirse aileler daha çok okulu sever, okula daha çok gelirler, eğitimin kalitesi artar yani kesinlikle buna inanıyoruz. Ailelerin, eğitimi çocukla ilgili olmalıdır.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö30 “ *Öğretmenlerin de aile katılımı konusunda belirli seminerlere tabii tutulması gerektiğini düşünüyorum uzman kişiler tarafından.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için paydaşlara konferans ve seminerler düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö21, “*Bunun için neler yapılmalıdır? Öncelikle toplantılarda rehberlik servislerinden ana sınıftan başlayarak şimdi anaokulları da aslında o şekilde düşünebiliriz daha fazla bir şekilde veliyi yönlendirmeli öncelikle ilkokula ya da ikinci kademeye hazırlayacak şekilde yönlendirmeli ve yönlendirdiği takdirde biz birtakım şeyler elde edebiliriz. Biz zaten diyorum ya ilk toplantıya girdiğim zaman birinci sınıfa alıp da ilk toplantıya girdiğim zaman o veliye, tüm velime biz arkadaş işte şu kadar kişilik bir aileyiz, bundan sonra şu çalışmalarını yapamaz. Buna hazır mısınız o şeyi desteği almam gerekiyor. Bunu öncelikle veliye kabul ettirmek gerekiyor o şekilde yaklaşıyorum olaya.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için veli toplantılarında öğretmenin bu konunun önemini ailelere anlatması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö4 “*Bu sırf öğretmenle değil okul müdürü, müdür yardımcısı, diğer yöneticilerle beraber daha iyi ön hazırlık yapılması gerekir düşüncesindeyim.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö5 “*Şimdi sadece bir öğretmen değil bütün okul olarak ortak bir şekilde bunu herkesin yapması lazım. Şimdi, bu konu eğer gerçekten düzenli bir şekilde işlenirse, yapılırsa başarıyı daha çok arttıracığına inanıyorum.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için öğretmen, okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö11 “*Yani istenilen başarıyı elde etmek için bu çalışmalara son derece yer vermemiz gerekir. Yani acaba çağırırsam gelir mi anlatır mı anlatabilir mi? Çocuk anlar mı? Yani öğretmen bunları artık düşünmemesi lazım. Yani eğer o konuda çocuk için faydalı olabileceğini inaniyorsa veli boyutunu çok fazla düşünmeyecek, bence veli ile işbirliği içerisine girmekten çekinmeyecek. Veliyi davet edecek veli gelecek o konu da ile ilgili bilgilerini aktaracak çocuklara zaten öğretmen sınıfın içerisinde olduğu için rehberliğini yapacaktır. Yani konular yeri geldikçe, ihtiyaç duyuldukça mutlaka katmalı.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için öğretmenin aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermesi gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 “*Kitaplarımızda mesela bunu öğretmenlere aile katılımı ile birlikte yapılacak diye mesela kısa kısa oraya şeyler düşseler mesela diğer öğretmenler de şey yapabilir köyde çalışan öğretmenler mesela. Bizler burda çoğu şeye sahibiz projeksiyon makinemiz var. Her türlü şey elimizin altında. Ama o yoğunluk içerisinde belki çoğu öğretmen düşünmeyebilir ailenin okulun içerisinde yer almasını bu planlarda veya kılavuz kitaplarında bu konu üzerine çizgi atılırsa çizilirse daha iyi olacağını düşünüyorum.*” biçiminde görüş bildirirken, öğretmenlerden Ö22 “*Ayrıca özel aile katılımı ile ilgili etkinlikler kılavuz kitaplarında yer alabilir.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için kılavuz kitaplarında aile katılımı çalışmaları belirtilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden Ö33 “*Şimdi istenilen başarıyı sağlamak için öncelikle veliyle iletişim iyi diyorum ama sınırı aradaki sınırı da bırakıyorum her zaman. Samimiyimdir ama samimiyette hiçbir zaman ileriye gitmem, gidilmesine de izin vermem. En başında kesin kurallarımı da koymuşumdur mesela. Velilerin ilk veli toplantısında ya da ikinci veli toplantısında sınıfta uyulması gereken kuralları, velilerin uyması gereken kuralları açık açık söylüyorum. Bunlar yapılırsa mutlak güzel bir iletişim kurulur.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için öğretmenin aile ile iletişim kurması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö14 “*En birinci olarak planlama yapılmalıdır.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için öğretmenin planlama yapması gerektiğini belirtirken, öğretmenlerden Ö26 “*Tabii bunda velilerin sorumlu olduğu kadar en önemli sorumluluk okul- öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı bunlara destek olması gerekir. Okullarımız fiziki yeterliliklerin artırılması gerekiyor.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için okul yöneticilerin ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu tür çalışmaları desteklemesi ve okulların fiziki yapılarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö30 “*Katıldı, velilere onure edici, mutlu edici geri dönütlerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum ben.*” biçiminde görüş bildirerek aile katılımı

çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için aile katılımı çalışmalarına katılan ailelere dönüt verilmesi gerektiğini belirtirken, öğretmenlerden Ö34 *“İstenilen başarıyı kazanmak için önce öğretmenin çok iyi donanımlı olması gerekiyor, veliyi nasıl yönlendireceğini iyi bilmesi gerekiyor, öğrenciyi nasıl yaklaşması gerektiğini iyi bilmesi gerekiyor, her veliye iyi yön vermek gerekiyor, velilerin sosyal ve psikolojik durumlarını çok iyi tanıyarak onları yönlendirmekte öğretmenlere çok büyük görevler düşmekte, öğretmen çok iyi bir planlama yapmakta, velileri çok iyi yönlendirmek zorunda, öğrencileri çok iyi yönlendirmek zorunda ve iyi bir çalışma sonucunda da istenilen başarı sağlanmış oluyor.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için öğretmenin bu konuda donanımlı olması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden Ö35 *“Bir defa çalışan veliler bizim için büyük bir sorun. Onların gelmesini de çok istiyoruz. Cumartesi günleri bu tür çalışmaları okulda yapabilirsek, onlar da katılabilirler.”* biçiminde görüş bildirerek aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için cumartesi günleri okulda bu tür etkinliklerin yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Çizelge 14 bir bütün olarak incelendiğinde, kendileriyle görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için paydaşlara aile katılımı bağlamında gereksinim duydukları konularda konferans ve seminerler düzenlenmesi, öğretmenin veli toplantılarında aile katılımının önemini ailelere anlatması, öğretmenin, okul müdürü ve diğer yöneticilerle birlikte işbirliği yapması, öğretmenin aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermesi, öğretmen kılavuz kitaplarında aile katılımı çalışmalarına yer verilmesi biçiminde görüş bildirerek öneriler belirtmişlerdir. Yine, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi konusuna ilişkin olarak öğretmenin aile ile iletişim kurması, aile katılımı etkinliklerin planlanması, okul yöneticilerin ve MEB'in aile katılımı çalışmalarına destek vermesi, okulların fiziki alt yapısının iyileştirilmesi, ailelere katılımlarından dolayı dönüt verilmesi, cumartesi günleri aile katılımı çalışmaları yapılması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya konulan sonuçlara, sonuçların alanyazındaki araştırma bulgularıyla tartışılmasına ve gerek gerçekleştirilen araştırmaya gerekse ileride yapılabilecek benzer nitelikteki araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Öğretmenlerin, aile katılımı ve Hayat Bilgisi dersi kapsamında uyguladıkları aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular ve bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- Öğretmenler, aile katılımını öncelikle ailenin çocuğun eğitim sürecine katılımı olarak tanımlamışlardır. Ayrıca öğretmenler aile katılımını; ailenin çocuğuna destek olması, ailenin okul içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılımı, ailenin okul ile işbirliği içinde olması, ailenin çocuğunu izlemesi, ailenin çocuğu ile ilgilenmesi ve zaman geçirmesi, ailenin okulda öğrenilen konuları yaşama geçirmesi, eğitimin bir boyutunu oluşturması ve topluma hizmet olarak tanımlamışlardır.
- Öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kapsamında düzenledikleri aile katılımı çalışmaları olarak öncelikle aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet ettiklerini ve gerektiğinde yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra aileleri sınıf etkinliklerine kattıklarını, çocuğa ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verdiklerini, aileleri bilgilendirmek amacı ile toplantılar yaptıklarını, aile ziyaretleri gerçekleştirdiklerini ve ailelere anket uyguladıklarını belirtmişlerdir.
- Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının 1. sınıfta daha yoğun olmak üzere 2. ve 3. sınıflarda da uyguladıklarını belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler aile katılımı çalışmalarının her sınıf düzeyinde olabileceğini, ayrıca aile katılımının öğretmene de bağlı olduğunu ifade etmişlerdir.

- Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarını uygularken planlama yaptıklarını, aileleri bilgilendirdiklerini ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Kimi öğretmenler aileleri bilgilendirerek gönüllü aileleri belirlediklerini, planlama ve iş bölümü yaptıklarını ve uyguladıklarını belirtirken, kimi öğretmenler de aile katılımı çalışmalarını yıllık planda belirttiklerini ve resmi izin aldıklarını ifade etmişlerdir. Kimi öğretmenler, ise planlama yaparak aileleri ikna ettiklerini, uyguladıklarını ve aile katılımı çalışmalarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenler aile katılımı çalışmalarının; öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini, başarılarını, derse karşı ilgilerini ve öz güvenlerini arttırdığını, öğrencilerin ailesiyle birlikte bir şeyler yapmaktan mutlu olmalarını ve ailelerinin yanında kendilerini daha güvende hissetmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler aile katılımı çalışmalarının öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirdiğini, öğrencilerin derste daha etkin olmalarını sağladığını, öğrencilerin motivasyonunu arttırdığını, eğitime bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğini, aile arası iletişimi arttırdığını, açıklamışlardır. Ayrıca, öğretmenler aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin öz değerlendirme yapabilmelerini, aile ve okul arasındaki ilişkiyi görmelerini, ailesiyle birlikte kaliteli zaman geçirmelerini, yaptığı ödevlerin niteliğinin artmasını, öğrencilerin kaynaklara daha kolay ulaşmalarını sağladığını açıklamışlardır. Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin okulda öğrendikleri ile evde öğrendikleri arasında paralellik kurmasını ve derse hazırlıklı gelmelerini sağladığını da ifade etmişlerdir.
- Öğretmenler, öncelikle aile katılımı çalışmalarının öğretmenlerin işlerini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, aile katılımı çalışmalarının öğretmenlerin öğrencinin ailesini ve öğrenciyi tanımasını, öğretmenlerle aile arasında iletişimi geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Yine öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğretmenleri mutlu ettiğini, öğretmenlere destek sağladığını, öğretmen-aile-okul işbirliğini güçlendirdiğini, öğretmenlerin çalışmalarını denetlenmesine olanak verdiğini belirtmişlerdir.

- Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının ailelere katkıları konusunda, ailelerin çocuklarını sınıf içinde gözlemleyebildiklerini, mutlu olduklarını, okulda/sınıfta yapılan çalışmalara yönelik bilgi sahibi olduklarını, çocuklarını tanıdıklarını, çocuğun eğitimi konusunda bilinçlendiklerini, çocuklarının eğitim-öğretimindeki önemini anlamalarını sağladığını, diğer ailelerle iletişim kurduklarını ve çocukları ile zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler aile katılımı çalışmalarının ailelerin; sınav kaygısından kurtulmalarına, öğrenmede bireysel farklılıkları fark etmelerine, yeni programlar hakkında bilgi sahibi olmalarına öğretmenle iletişim halinde olmalarına, öğretmene yönelik olumlu tutum geliştirmelerine ve öğretmeni değerlendirebilmelerine olanak verdiğini ifade etmişlerdir.
- Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarında karşılaşılan zorlukları; ailelerin aile katılımı çalışmalarına katılmak istememesi, öğrencilere verilen ödevlerin aileler tarafından yapılması, ailelerin çalışmaları nedeniyle zaman ayıramaması, ekonomik bakımdan olanaklarının yetersiz olması biçiminde belirtmişlerdir. Yine, okulun fiziki ortamının uygun olmaması, ailelerin öğretmene yönelik olumsuz tutum sergilemesi, öğrencinin sınıfta ailesini görünce olumsuz davranışlar sergilemesi, anne-babanın eğitim düzeylerinin düşük olması, ailelerin aşırı ilgili olması, aile katılımı çalışmalarının öğretmeni yorması, ailelerin çocuklarının okuldaki öğrenmelerini evde desteklememesi, öğrenci sayısının fazla olması, ailelerin sorumluluğu öğretmene bırakması ve parçalanmış ailelerin olması biçiminde açıklamışlardır.
- Öğretmenlerin, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için paydaşlara aile katılımı bağlamında gereksinim duydukları konularda konferans ve seminerler düzenlenmesi, öğretmenin veli toplantılarında aile katılımının önemini ailelere anlatması, öğretmenin, okul müdürü ve diğer yöneticilerle birlikte işbirliği yapması, öğretmenin aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermesi, öğretmen kılavuz kitaplarında aile katılımı çalışmalarına yer verilmesi biçiminde öneriler de bulunmuşlardır. Yine, aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi

konusuna ilişkin olarak öğretmenlerin aile ile iletişim kurması, aile katılımı etkinliklerinin planlanması, okul yöneticilerinin ve MEB'in aile katılımı çalışmalarına destek vermesi, okulların fiziki alt yapısının iyileştirilmesi, ailelere katılımlarından dolayı ailelere dönüt verilmesi, cumartesi günleri aile katılımı çalışmaları yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

5.2. Tartışma

Araştırma sonucunda öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kapsamında aile katılımına yönelik çeşitli çalışmalar düzenledikleri belirlenmiştir. Bu etkinliklerin başında öğretmenlerin öğrencilere ailesi ile birlikte yapacağı ödevler vermesi gelmektedir. Nitekim Özdemir'in (2009) yaptığı çalışmada, aileler aile katılımına yönelik en çok yürütülen etkinliğin ailelerin çocukları ile birlikte ödev yapması olduğunu belirtmişlerdir. Bu, Akkaya'nın (2007) ve Işık'ın (2007) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin okulöncesi kurumlarda da aile katılımına ilişkin çeşitli etkinlikler düzenledikleri bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırmada öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının birinci sınıfta yoğun olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Can'ın (2008) yaptığı çalışmada çocuğun sınıf düzeyi yükseldikçe velilerin okulla etkileşiminin azaldığı bulgusuyla ilişkilendirilebilir.

Araştırmada öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin başarılarını arttırdığını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Dönmez ve Yıldırım'ın (2008), Gül (2007), Çelenk (2003), Çelenk (2002), Barnard (2004), Fan ve Chen (2001) ve Jeynes (2003) yaptıkları çalışmalarda aile katılımı çalışmalarının öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırmada öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının ailelere çocuklarını tanımasını, yeni program hakkında bilgi sahibi olmasını ve öğretmenle iletişim kurmasını sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulguları ile Barge ve Loges'in (2003) yaptıkları çalışmada aile katılımı çalışmaları ile öğretmen ile aile arasında olumlu

iletişim kurulduğu bulgusu ve Kuzu'nun (2006) yaptığı araştırmada aile katılımı çalışmaların ailelerin anaokulu programı hakkında bilgi sahibi olmasını, çocuklarını daha iyi tanımlarına sağladığı bulgularıyla örtüşmektedir.

Araştırmada öğretmenler, aile katılımı çalışmalarının öğretmenlere öğrencilerin ailesini tanıma olanağı verdiğini ve kendilerini mutlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Akkaya'nın (2007) yaptığı araştırmada aile katılımı çalışmaların öğretmenlerin ve ailelerin aile katılımı çalışmalarına katılmaktan dolayı mutlu oldukları bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırmada öğretmenler, aile katılımı çalışmalarını uygularken; ailelerin etkinliklere katılmak istememesi, ailelerin etkinliklere zaman ayıramaması, ailelerin ekonomik bakımdan olanaklarının yetersiz olması, eğitim düzeyinin düşük olması ve parçalanmış ailelerin olması gibi zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Nitekim, Özdemir'in (2009) yaptığı araştırmada ailelerin zaman sorunundan dolayı aile katılımı çalışmalarına katılmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Yine, Aydoğan (2007) ve Yaylacı'nın (1999) yaptıkları araştırmada aile katılımını engelleyen etmenler arasında zaman problemi ve ekonomik problemlerden söz edilmektedir. Günkan (2007), yaptığı araştırmada velilerin görüşleri doğrultusunda ekonomik sıkıntılar ve ailenin eğitim düzeyinin düşük olmasının ailelerin eğitime katılım düzeyini düşürdüğü bulgusuna ulaşmıştır. Akkaya (2007) ise yaptığı araştırmada öğretmenlerin, anne-babası ayrı olan çocukların aile katılımı çalışmalarını olumsuz etkilediğini belirttikleri bulgusunu ortaya koymuştur.

Araştırmada, öğretmenler aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için ailelere seminerler verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, Doğanay ve Sadık'ın (2008) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiğini düşündükleri bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırmada, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin aile katılımını öncelikle ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması olarak tanımladıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenler aile katılımını; ailenin çocuğuna destek olması, ailenin okulda

içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılması, ailenin okul ile işbirliği içinde olması, ailenin çocuğunu izlemesi, ailenin çocuğu ile ilgilenmesi ve zaman geçirmesi, okul ile işbirliği içinde olması, ailenin okulda öğrenilen konuları yaşama geçirmesi, eğitimin bir boyutunu oluşturması ve topluma hizmet olarak tanımlamışlardır. Aynı zamanda öğretmenler, aile katılımı çalışmalarını uygularken planlama yaptıklarını, aileleri bilgilendirdiklerini ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretmenler aileleri bilgilendirerek gönüllü aileleri belirlediklerini, planlama ve iş bölümü yaptıklarını ve uyguladıklarını belirtmişlerdir. Yine, öğretmenler aile katılımı çalışmalarını yıllık planda belirttiklerini ve resmi izin aldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, planlama yaparak aileleri ikna ettiklerini, uyguladıklarını ve aile katılımı çalışmalarını değerlendirdiklerini de belirtmişlerdir.

5.3. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir.

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Aile katılımı çalışmaları konusunda paydaşlara konferans ve seminerler düzenlenmelidir.
- Öğretmenlerin aile katılımı çalışmaların uygulayabilmesi için Hayat Bilgisi dersi öğretim programında aile katılımı çalışmalarına ayrı bir bölüm olarak yer verilmelidir.
- Öğretmenler, veli toplantılarında ailelere aile katılımının önemini anlatmalıdır.
- Öğretmenler aile katılımı konusunda okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapmalıdır.
- Öğretmenler, aile katılımı çalışmalarını düzenlerken planlama yapmalıdır.
- Okul yöneticileri, öğretmenleri aile katılımı çalışmaları konusunda desteklemelidir.
- Okullarda aile katılımı çalışmalarının uygulanabileceği donanımlı sınıflar oluşturulmalıdır.
- Aile katılımı çalışmalarına katılan ailelere dönüt verilmelidir.

- İlköğretim okullarında cumartesi günleri de aile katılımı çalışmaları düzenlenmelidir.
- Öğretmenler ve aileler, aile katılımı çalışmalarına özendirilmelidir.
- Öğretmenler, düzenledikleri aile katılımı çalışmalarını diğer meslektaşlarıyla paylaşmalıdır.

5.3.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Aile katılımı çalışmalarının diğer derslerdeki uygulamalarına yönelik de çalışmalar yapılabilir.
- Aile katılımı çalışmalarının öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Aile katılımı çalışmalarının öğretmenler ve veliler üzerindeki etkisini incelemek için deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Aile katılımı çalışmalarına yönelik eylem araştırmaları yapılabilir.

EKLER

1. Araştırma İzin Belgesi.....	115
2. Öğretmen Görüşme Formu.....	116
3. Hayat Bilgisi Dersinde Aile Katılımı İle İlgili Kazanımlar.....	117
4. Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarı.....	126

EK I. ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.26.00.02.310 ()/
Konu : Araştırma İzni

07.12.2009 20690

A.Ş. Soyadı : Zeynep KILIÇ
Kurumu / Unvanı : VALİLİK MAKAMINA
Araştırma yapılacak il/ilçe : Eskişehir

İlgi : a) Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliği'nin 10.11.2009 tarihli ve B.30.2.ANA.0.70.00.00.-500 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynep KILIÇ'ın "Hayat Bilgisi Dersinde Aile Katılımı" konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede isimleri belirtilen ilköğretim okullarının birinci, ikinci, üçüncü sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenleri, öğrencileri ve öğrenci velilerine araştırma uygulama izni talebi incelenmiştir.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen veri toplama aracının, ekli listede isimleri sunulmuş olan ilköğretim okullarının birinci, ikinci, üçüncü sınıf öğrencileri, sınıf öğretmenleri, öğrencileri ve öğrenci velilerine 2009-2010 eğitim-öğretim yılında (04-22 Ocak 2010 tarihleri arası hariç) bir ders saatini geçmeyecek şekilde uygulanması ilgi (b) Yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Ekler :
Ek-1 Liste (1 Sayfa)

Hasan YOLDAŞ
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
7./12/2009

Ekrem BALELİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EGİTİM Adres: Büyükdere Mh. Atatürk Bulvarı No:247 ESKİŞEHİR Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat: G.YAKAROĞLU
%100 Telefon : 0 222 239 72 00/ 359 Faks : 0 222 239 39 22
DESTEK E-Posta Adresi: eskisehirmem@meb.gov.tr İnternet Adresi : http://eskisehir.meb.gov.tr

EGİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecekt!

EK II. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

GÖRÜŞME FORMU

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü 'ne bağlı Sınıf Öğretmenliği programında Yüksek Lisans öğrencisiyim ve Yüksek Lisans tezimin uygulaması için görüşme yapıyorum.

Tezimin konusu "Hayat Bilgisi' Dersinde Aile Katılımı"dır. Bu görüşme formu, öğretmenlerin aile katılımına yönelik görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır.

SORULAR

1. Aile katılımı deyince ne anlıyorsunuz?
2. Hayat Bilgisi Dersi kapsamında aile katılımı etkinlikleri yapıyor musunuz? Yapıyorsanız en çok hangi sınıfta yapıyorsunuz? Yapıyorsanız ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
3. Aile katılımı çalışmalarını/etkinliklerini nasıl uyguluyorsunuz? Aşama aşama anlatabilir misiniz?
3. Aile katılımı çalışmaların/etkinliklerin öğrencilerinizin öğrenmelerine ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?
4. Aile katılımı çalışmaların/etkinliklerin, size, öğretmen olarak ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?
5. Aile katılımı çalışmaların/etkinliklerin, velilere (ailelere) ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?
6. Aile katılımı çalışmalarını/etkinliklerini uygularken ne tür zorluklarla karşılaşıyorsunuz?
7. Aile katılımı çalışmalarından istenilen başarının elde edilmesi için neler yapılmalıdır?

EK III. HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE AİLE KATILIMI İLE İLGİLİ KAZANIMLAR

1., 2. ve 3. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN AİLE KATILIMI İLE İLGİLİ KAZANIMLARI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.1.1. Fiziksel özelliklerini fark ederek kendini tanıır ve tanıtır.	Ayna Ayna Söyle Bana Cep aynalarına bakarak fiziksel özelliklerini oluşturan ana öğeleri fark ederler. Boy ve kilolarını aileleriyle birlikte belirleyerek kaydederler. Sınıfta kendilerini tanıtır.	Öz Yönetim (<i>Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişimini İzleme</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Öz saygı ve öz güven üzerinde durulacaktır. Kariyer Bilinci Geliştirme (3) Özel Eğitim (3, 6)
B.1.4. Mutfakta büyüklerinin yemek yapmasını gözlemleyerek donma, erime, kaynama buharlaşma olaylarını fark eder.	☐ Mutfakta Neler Oluyor? Ailelerle iş birliği yapılarak öğrencilerin donma, erime, kaynama ve buharlaşma olaylarını mutfakta gözlemlenmesi istenir. Öğrencilerin gözlem sonuçlarını sınıfta sözlü olarak sunmalarına fırsat verilir.	☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ B.1.3. ve B.1.4 numaralı kazanımlar araştırma kâğıdı ile değerlendirilebilir.
B.1.8. Kendi çocukluğu hakkında araştırma yapar.	☐ Ben Küçükken ... Anılarını aile bireylerinden öğrenmeleri istenir. Varsa, fotoğraflarını sınıfa getirirler. Getirdikleri fotoğrafları ya da çizdikleri resimleri kartonlara yapıştırarak bir albüm oluştururlar. Albümlerine bir ad verirler. Her çocuğun kendi albümünü tanıtmasına fırsat verilir.	☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz Yönetim (<i>Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişimini İzleme</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz saygı, öz güven ve sevgi üzerinde durulacaktır. ☐ B.1.8 numaralı kazanım ürün dosyası ile değerlendirilebilir.
B.1.12. Ailesindeki bireyleri tanıır ve tanıtır.	☐ Aile Albümü Yapıyoruz Öğrencilerden aileleri ile ilgili fotoğraflar toplamaları ya da resim çizmeleri istenebilir. Bunları kartonlara yapıştırarak 'aile albümü' oluştururlar. Albümlerine bir ad verirler. Her öğrencinin aile albümündeki bireyleri tanıtmasına fırsat verilir.	☐ Öz Yönetim (<i>Kariyer Planlama</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Kariyer Bilinci Geliştirme (9) [!] Ailesindeki bireylerin iş ve mesleklerine vurgu yapılacaktır. ☐ B.1.12 numaralı kazanım ürün dosyası ve sözlü sunu ile değerlendirilebilir.

<p>B.1.15. Ailenin dayanışma ve iş birliği yapılan özel bir çevre olduğunu kavrar.</p>	<p>☐ Benim Ailem Kendi aile bireyleri arasındaki dayanışma ve iş birliğini yansıtan bir durumu canlandırmaları istenir. Her bir üyenin duygu ve düşüncelerin neler olabileceği üzerinde konuşulur.</p>	<p>☐ Öz Yönetim (<i>Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (30, 31, 34) ☐ B.1.13, B.1.14 ve B.1.15 numaralı kazanımlar kısa cevaplı resimli testlerle değerlendirilebilir.</p>
<p>B.1.14. Aile içinde demokrasi kültürünün gerektirdiği davranışları gözlemler.</p>	<p>☐ Biz Demokratik Bir Aileyiz Aile içi ilişkilerde aile bireylerinin, anlayış, hoşgörü, farklı düşüncelere saygılı, eşitlik ve aile içi davranışlarla ilgili bir araştırma(gözlem) ödevi veriniz. Yapılan araştırma ve gözlem sonuçlarının sınıfta sunulması sağlanır.</p>	<p>☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Sabır, saygı, adalet, hoşgörü üzerinde durulacaktır. ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (31)</p>
<p>B.1.16. Ailesinde ve akrabaları arasında etik değerlere ne kadar önem verildiğini gözlemler.</p>	<p>☐ Bizim Değerlerimiz Ailelerinde ve akrabaları arasında hangi değerlere önem verildiğini, yaşadıkları olaylardan örnekler vererek açıklarlar. Öğrencilerin “Benim ailemde yalan söylenmez, çünkü; ...”, “Benim ailemde herkes birbirine saygılıdır, çünkü;...” gibi cümlelerle ailedeki etik değerlerin önemini kavramaları sağlanır.</p>	<p>☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz Yönetim (<i>Etik Davranma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Adalet, dürüstlük, öz güven, öz saygı ve sevgi üzerinde durulacaktır. ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (31) ☐ B. 1. 16 numaralı kazanım için Türkçe dersi Görsel Okuma ve Görsel Sunu öğrenme alanı: Görsel Okuma (Kazanım 8) ☐ B.1.16 numaralı kazanım araştırma kâğıdı ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.1.19. Evi ve ailesiyle ilgili duygu ve düşüncelerini özgün bir biçimde ifade eder.</p>	<p>☐ Mutlu Ailem Evleri ve aileleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini resim, müzik, drama, vb. yollarla ifade edebilecekleri bir sınıf ortamı oluşturulur.</p>	<p>☐ Yaratıcı Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ İletişim becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ B.1.19 numaralı kazanım için Türkçe dersi Konuşma öğrenme alanı: Kendini Sözlü Olarak İfade Etme (Kazanım 6) ☐ B.1.18 ve B.1.19 numaralı kazanımlar ürün dosyası ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.1.21. Günlük zamanının bir bölümünü ailesi ve yakın çevresiyle birlikte eğlenmek için harcar.</p>	<p>☐ Birlikte Eğleniyoruz Aileleriyle birlikte neleri yaparken eğlendikleri sorulur. Başka hangi yollarla aileleriyle birlikte eğlenebilecekleri üzerinde düşünceleri ve bunları sınıfla paylaşmaları istenir. Sınıftaki öğrenciler gruplara ayrılarak ailelerindeki eğlence ortamlarını canlandırmaları istenir. Ailelerle iş birliği yapılarak onların değişik eğlenme etkinlikleri konusunda bilinçlenmeleri, bu etkinlikleri uygulamaları ve öğrencilerin;</p>	<p>☐ Kaynakları Etkili Kullanma (<i>Zaman, Para ve Materyal Kullanma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz Yönetim (Eğlenme) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz Yönetim (<i>Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Sevgi üzerinde durulacaktır. ☐ B.1.20, B.1.21 numaralı kazanımlar görüşme ile değerlendirilebilir.</p>

	ailelerin de yapılan eğelenme etkinliklerini anlatmaları sağlanır.	
B.1.25. Aile bütçesi hazırlama çalışmalarına katılarak paranın sınırlı bir kaynak olduğunu fark eder.	<p>☐ Paramızı Nerelece Harcıyoruz?</p> <p>Öğrencilere ailelerinin gelir kaynakları ve aylık giderleri (kira, faturalar, mutfak masrafı vb.) konusunda neler bildikleri sorulur. Alışveriş yapılacağı zaman aile bireylerinin bir plan yapıp yapmadıkları, yapıyorlarsa bu plana kendilerinin nasıl katkıda buldukları açıklamaları istenir. Alışveriş yaparken istedikleri her şeyi satın alıp alamadıkları sorular ve nedenleri tartışılır. Paranın sınırlı bir kaynak olduğunu fark etmeleri sağlanır. Sınıfta aile bütçesi hazırlamayla ilgili örnek bir çalışma yapılır. Aileler ile görüşülerek öğrencilerin aile üyeleriyle birlikte bütçe hazırlamaları için yönlendirilir.</p>	<p>☐ Girişimcilik becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Kaynakları Etkili Kullanma (<i>Zaman, Para ve Materyal Kullanma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Girişimcilik (4, 17)</p> <p>☐ B.1.25 numaralı kazanım için Matematik dersi Paralarımız alt öğrenme alanı (Kazanım 1)</p> <p>☐ B.1.24 ve B.1.25 numaralı kazanımlar görüşme ile değerlendirilebilir.</p>
B.1.28. Doğal afetler karşısında yapması gerekenleri belirleyerek ailesi birlikte hazırlık yapar.	<p>☐ Doğal Afetlere Karşı Hazırlıklı Olalım</p> <p>Doğal afetlere hazırlık konusunda aileler bilinçlendirilir. Ailelere bu konuda bir form verilir. Bu forma uygun olarak öğrencilerle birlikte doğal afetlere karşı hazırlık yapmaları sağlanır..</p>	<p>☐ Güvenlik ve Korunmayı Sağlama (Doğal Afetlerden Korunma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam (18, 20)</p> <p>☐ B.1.28 numaralı kazanım gözlem formu ile değerlendirilebilir.</p>
A.2.25. Çevresindeki insanların mesleklerinin farklı özellikler gerektirdiğini açıklar.	<p>☐ Kuyudan Kimi Çekelim?</p> <p>“Kuyudan Kimi Çekelim?” oyunu ile mesleklerin özellikleri fark ettirilir. Yakın çevresindeki kişilerle (akrabaları ve aile yakınları ile) iş ve meslekleri hakkında görüşmeler yaparak görüşme sonuçlarını sınıfta sunarlar.</p>	<p>☐ Öz Yönetim (<i>Kariyer Planlama</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ A.2.25 numaralı kazanım araştırma kâğıdı ile değerlendirilebilir.</p>

<p>A.2.12. Neden dengeli ve düzenli beslenmesi gerektiğini araştırır ve anlatır.</p>	<p>☐ Dengeli Besleniyorum Verilen besin gruplarının resimleri arasından dengeli beslenmeye uygun bir m?nü hazırlarlar. ?ğrencilerden, tanıdıkları yetişkinlerle “Evde hazırlanan yiyeceklerin, niçin ayaküstü atıştırılan yiyeceklere tercih edilmesi gerekir?” sorusu sorularak bu konuda bir röportaj yapmaları istenir..</p>	<p>☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Eleştirel Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Güvenlik ve Korunmayı Sağlama (Sağlığını Koruma) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Sağlık Kültürü (19, 22) ☐ A.2.11 ve A.2.12 numaralı kazanımlar gözlem formu ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.2.11. Aile bireylerinin çocukluğunu araştırır.</p>	<p>☐ O Benim Yaşındayken... Aile bireylerinin çocukluğu hakkında araştırma yapmaları istenir. Araştırma sonuçları sınıfta sunulur.</p>	<p>☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ B.2.11 numaralı kazanım ürün dosyası ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.2.16. Aileyi ilgilendiren konularda karar alınırken görüş bildirir ve bunun insan hak ve hürriyetleriyle ilişkisini kurar.</p>	<p>☐ Benim de Sözüm Var! Aile içinde hangi konularda kararlar alındığı ile ilgili beyin fırtınası yaptırılır. Bir konu belirlenir. Gönüllü öğrencilerden aile üyelerinin rollerine girmeleri istenir. Aile içinde karara katılma davranışı sergilemeleri söylenir. Bu canlandırma sonunda öğrencilerin aile içinde kararlar alınırken nasıl görüş bildirecekleri ve aile bireylerinin tutumlarının neler olması gerektiği sınıfça tartışılır. Aile içinde hangi haklara sahip oldukları sorulur. Okul hayatları ile ilgili gelecekteki planlarını ve hayallerini söylemeleri ve nedenlerini açıklamaları istenir. Öğrencilerin öğrenim hakkına sahip oldukları belirtilerek, çocuk hakları sözleşmesindeki ilgili madde okunur ve kısaca açıklanır.</p>	<p>☐ Eleştirel Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz Yönetim (Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Karar Verme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Yeniliğe açıklık üzerinde durulacaktır. ☐ Girişimcilik (14, 15) ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (31) [!] Atatürkçülükle ilgili konular (B.2.16 -8).</p>

<p>B.2.17. Evde uyulması gereken kuralların belirlenmesine katkıda bulunur.</p> <p>B.2.18. Ailesindeki yardımlaşmayı gözlemleyerek, aile içinde üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretir.</p>	<p>☐ Birlikten Kuvvet Doğar Öğrencilere aile bireyleri ile birlikte dolduracakları bir çalışma kâğıdı dağıtılır. Bu çalışma kâğıdına aile içinde kimin kime, hangi konularda yardım ettiğini yazmaları söylenir.</p> <p>Aile bireylerinin üzerlerine düşen görevleri yapmalarının işleri ne denli kolaylaştıracağını fark etmeleri ve ailede üzerlerine düşen görevleri yapmaya istekli olmaları sağlanır.</p> <p>İşleri birlikte yapmanın hayatımızı kolaylaştırdığını fark ederek birlikte çalışmanın ve görevini yerine getirmenin hangi duyguları uyandırdığını anlatmaları istenir. “Biz birbirini seven bir aileyiz. Birbirimize yardımcı olmaktan mutluluk duyarız, çünkü ...” cümlesini kendi ifadeleri ile açıklamaları istenir. Paylaşmanın ve dayanışmanın temelinde sevgi ve saygı olduğuna dikkat çekilir. Üstlenecekleri görevler hakkında yeni fikirler üretmeleri sağlanır. Bu görev ve sorumluluklar yerine getirilirken kuralların gerekli olduğu belirtilir. Aile ile işbirliği yapılarak kuralların konulması sırasında çocuklara katılım hakkı verilmesi sağlanır. Öğrencilerden “Ailemizin Kuralları” konulu bir afiş çalışması istenir.</p>	<p>☐ Öz Yönetim (Etik Davranma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Öz Yönetim (Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Karar Verme becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Saygı üzerinde durulacaktır.</p> <p>☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (31) ☐ Yaratıcı Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Girişimcilik becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Yeniliğe açıklık üzerinde durulacaktır.</p> <p>☐ Girişimcilik (12)</p> <p>☐ Kariyer Bilinci Geliştirme (14)</p> <p>[!] Aile bireylerinden kimin kime yardım ettiği üzerinde durulacak.</p> <p>☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (14)</p>
<p>B.2.33. Ailesiyle birlikte gezmek, tatillerini geçirmek ve eğlenmek için plan yapar ve bu planı ailesiyle paylaşır.</p>	<p>☐ Gülelim Eğlenelim “Beyin fırtınası” tekniği ile tatilde neler yapabileceklerini belirlerler. Belirlenen seçeneklerden (kitap okuma, oyun oynama, akraba ziyareti, yeni bilgi ve beceriler öğrenme, hobilerle uğraşma vb.) uygun olanlarla bir tatil planı yaparlar. Müze, tarihi yer ve doğal güzelliklerle ilgili film seyredilir. Aileleriyle oynayabilecekleri üç oyun sınıfta oynatılır. Aileleri ile başka hangi oyunları oynayabileceklerine ilişkin fikirler üretirler ve fikirlerini aileleriyle paylaşırlar.</p>	<p>☐ Öz Yönetim (Eğlenme) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Öz Yönetim (Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Toplumsallık üzerinde durulacaktır.</p> <p>☐ B.2.33 numaralı kazanımı için Türkçe dersi Konuşma öğrenme alanı: Kendini Sözlü Olarak İfade Etme (Kazanım 8)</p> <p>☐ B.2.33 numaralı kazanım ürün dosyası ile değerlendirilebilir.</p>

<p>C.2.5. Aile büyüklerinin küçükken oynadığı oyunları araştırır, bu oyunlarla kendisinin ve arkadaşlarının oynadığı oyunları karşılaştırarak değişimi fark eder.</p>	<p>☐ Bez Bebek ile Topaç Aile büyüklerine, araştırma kâğıdındaki soruları yönelterek onların çocukken oynadıkları oyun ve oyuncaklar hakkında bilgi toplamaları istenir. Bu bilgileri sınıfta, yazılı olarak sunarlar. Şu an oynadıkları oyun ve oyuncaklarla; geçmişte oynanan oyun ve oyuncaklar arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri belirlerler. Aile büyüklerinden öğrendikleri ve grup arkadaşlarıyla belirledikleri bir oyunu bahçede oynamaları istenir.</p>	<p>☐ Eleştirel Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma (<i>Değişkenlik / Benzerlik</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim (22) ☐ C.2.5 numaralı kazanım yazılı sunum ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.3.7.Aile büyüklerinden hayatta olanların çocukluğunu araştırır.</p>	<p>☐ Dedem ve Ninem Aile büyüklerinin çocukluğunu araştırmaları istenir. Edindikleri bilgileri ve dinledikleri anıları yazarlar. Gönüllü öğrenciler araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşırlar.</p>	<p>☐ Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz Yönetim (<i>Zamanı ve Mekânı Doğru Algılama</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ B.3.7 numaralı kazanım araştırma kâğıdı ile değerlendirilebilir. [!] Akraba büyüklerinden de bahsedilecek</p>
<p>B.3.14. Aile üyeleri arasındaki ilişki ve iletişim biçimi ile diğer kişilerle olan ilişki ve iletişim biçimi arasındaki farkı ayırt ederek ailenin özel bir çevre olduğunu kavrar..</p>	<p>☐ Geniş Aile Anne, baba, büyükanne, büyükbaba, amca, dayı, hala, teyze gibi akrabalar arasındaki ilişkileri gözlemlenmeleri istenir. Öğrencilerden biri aileyle biri diğer kişilerle olan iletişimi yansıtan iki farklı durumu canlandırmaları istenir. İki iletişim biçimi arasındaki farkı tartışarak ailenin özel bir çevre olduğunu fark etmeleri sağlanır. Ailelerini simgeleyen bir aile arması tasarımları ve hazırlamaları istenir.</p>	<p>☐ İletişim becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Sevgi ve saygı üzerinde durulacaktır. ☐ B.3.13 ve B.3.14 numaralı kazanımlar gözlem formu ile değerlendirilebilir.</p>

<p>B.3.17. Aile içinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmek için, sorun çözme becerisini kullanır.</p>	<p>☐ Gülümserim Her Sorunu Çözerim Aile içinde ortaya çıkabilecek sorunlarla ilgili örnek olaylar verilir. Küçük gruplar oluşturularak bu örnek olguları canlandırmaları istenir. Her olayın sonun problem çözme basamakları kullanılarak tamamlanır.</p>	<p>☐ Problem Çözme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ B.3.17 numaralı kazanım uzun cevaplı sorular ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.3.19. Ailede kararlar alınırken görüş bildirir ve Kendisinin üstlenebileceği görevlerle ilgili yeni fikirler üretmek bunları uygular. B.3.20. Aile içinde görev dağılımının adil olup olmadığını sorgular.</p>	<p>☐ Görev Çemberi Ailede görev dağılımı ile ilgili olarak öğrencilerin aileleriyle iş birliği kurulur. Çocuğun aile içinde görev üstlenebilmesi için fikir üretmesine fırsat tanınması istenir. Bu konu ile ilgili hazırlanan formun ailece doldurulması sağlanır. “Görev Çemberi” etkinliği ile görev dağılımının adil olup olmadığını tartışılır.</p>	<p>☐ Öz Yönetim (<i>Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Karar Verme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Yaratıcı Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Öz saygı, öz güven ve yeniliğe açıklık üzerinde durulacaktır. ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (31) ☐ Kariyer Bilinci Geliştirme (22) ☐ B.3.19 numaralı kazanım için Türkçe dersi Konuşma öğrenme alanı: Kendini Sözlü Olarak İfade Etme (Kazanım 14) B.3.20. Aile içinde görev dağılımının adil olup olmadığını sorgular. ☐ Eleştirel Düşünme becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Adalet üzerinde durulacaktır. ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (31) ☐ B.3.19 ve B.3.20 numaralı kazanımlar görüşme ile değerlendirilebilir..</p>

<p>B.3.25. Kaynakları bilinçli olarak tüketmenin aile bütçesine katkısını açıklayan çeşitli etkinliklerde bulunur.</p>	<p>Tutumlu Olalım Kaynakları bilinçli kullanma, tutumlu olma becerilerine ilişkin resimlerin (musluğu kapatan çocuk, elektrik düğmesini kapatan çocuk, kumbarasına para atan çocuk vb.) bulunduğu çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılır. Resimlerlerdeki davranışlar ve bunların aile bütçesine getirebileceği katkılar üzerinde konuşulur. Bir günde hangi işler için, ne kadar elektrik ve su harcadıkları sorulur. Kaynakların bilinçli tüketilmesi ile ilgili şiir, kompozisyon yazar veya afiş, pano hazırlarlar.</p>	<p>☐ Kaynakları Etkili Kullanma (<i>Zaman, Para ve Materyal Kullanma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Kaynakları Etkili Kullanma (<i>Bilinçli Tüketici Olma</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (33) ☐ B.3.25 numaralı kazanım sergileme ile değerlendirilebilir.</p>
<p>B.3.34. Ailesiyle birlikte eğlenmenin aile bireylerine katkılarını açıklar, bunun için planlar yapar ve planıyla ilgili düşüncelerini etkili bir biçimde sunar. B.3.35. Ailesiyle katıldığı özel gün kutlamalarında mizahı kullanır.</p>	<p>☐ Yeni Besteler Sevdikleri bir şarkının sözlerini değiştirerek, anlamsız yeni bir şarkı oluştururlar. Aileleri için arkadaşlarından ve öğretmeninden şakalar öğrenir ve not ederler. Uygun zamanlarda hazırlanan şarkı ve şakaları aileleriyle paylaşmaları istenir. (İstenirse kostüm giyilerek, maske takılarak, yüz boyanarak sınıfta bir prova yapılabilir.). Aileleriyle paylaşımını yazılı olarak sunarlar.</p>	<p>☐ Öz Yönetim (<i>Eğlenme</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Kaynakları Etkili Kullanma (<i>Planlama ve Üretim</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Sevgi ve saygı üzerinde durulacaktır. ☐ Öz Yönetim (<i>Eğlenme</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Toplumsallık üzerinde durulacaktır. ☐ B.3.34 ve B.3.35 numaralı kazanımlar yazılı sunum ile değerlendirilebilir.</p>
<p>C.3.3. Kendisinin veya anne-babasının hayatında zaman içinde oluşan değişiklikleri fark eder ve bunları sözlü ya da yazılı olarak sunar.</p>	<p>☐ Ailemi Tanıtıyorum Kendilerinin veya anne babalarının hayatında zaman içinde oluşan değişikliklerle ilgili bilgi toplayarak verilen araştırma kâğıdına yazmaları istenir. Her bir öğrencinin topladıkları bilgileri sözlü ya da yazılı olarak sınıfta sunmaları istenir.</p>	<p>☐ Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma (<i>Değişim</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir. ☐ C.3.3 numaralı kazanım için Türkçe dersi Yazma öğrenme alanı:</p>

		<p>Kendini Yazılı Olarak İfade Etme (Kazanım 14)</p> <p>☐ C.3.3 numaralı kazanım yazılı sunum ile değerlendirilebilir</p>
<p>C.3.23. Aile büyüklerinin küçükken oynadığı oyunları araştırır, bu oyunlarla kendisinin ve arkadaşlarının oynadığı oyunları karşılaştırarak değişimi ve sürekliliği fark eder.</p>	<p>☐ Saklambaç Oynayalım</p> <p>Öğrencilere aile büyüklerinin çocukken oynadıkları oyunların neler olduğu sorulur. Kendi oynadıkları oyunlarla aile büyüklerinin oynadıkları oyunları karşılaştırarak oyunlardaki benzerlikleri fark etmeleri sağlanır. Neden bazı oyunların değişmediği, bazı oyunların ise değiştiği tartışılarak oyunlardaki değişim ve süreklilikle ilgili düşüncelerini aktarmaları istenir.</p>	<p>☐ Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma (<i>Değişkenlik / Benzerlik</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma (<i>Süreklilik</i>) becerisini geliştirmeye yöneliktir.</p> <p>☐ Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim (22)</p> <p>☐ C.3.23. numaralı kazanım yazılı sunum ile değerlendirilebilir</p>

EK IV. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME KODLAMA ANAHTARI

1. Aile katılımı deyince ne anlıyorsunuz?

- a. Ailenin çocuğun eğitim sürecine katılması
- b. Ailenin çocuğuna destek olması
- c. Ailenin okul içinde ya da dışında yapılan etkinliklere katılması
- d. Ailenin okul ile işbirliği içinde olması
- e. Ailenin çocuğunu izlemesi
- f. Ailenin çocuğu ile ilgilenmesi ve zaman geçirmesi
- g. Ailenin okulda öğrenilen konuları yaşama geçirmesi
- h. Ailenin eğitimin bir boyutunu oluşturması
- i. Ailenin topluma hizmet etmesi

3. Hayat Bilgisi dersi kapsamında aile katılımı ile ilgili olarak ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

- a. Aileleri okuldaki sosyal etkinliklere davet etme ve gerektiğinde yardım alma
- b. Aileleri sınıf etkinliklerine katma
- c. Çocuğa, ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler verme
- d. Aileleri bilgilendirmek amacı ile toplantılar yapma
- e. Aile ziyaretleri gerçekleştirme
- f. Ailelere anket uygulama

4. Aile katılımı çalışmalarını en çok hangi sınıfta uyguluyorsunuz?

- a. 1. sınıfta daha yoğun olması
- b. 2. ve 3. sınıfta daha yoğun olması
- c. Her sınıf düzeyinde olması
- d. Öğretmene bağlı olması

5. Aile katılımı çalışmalarını nasıl uyguluyorsunuz? Aşama aşama anlatabilir misiniz?

- a. Planlama yapma, aileleri bilgilendirme, uygulama
- b. Aileleri bilgilendirme, planlama yapma, gönüllü aileleri belirleme, iş bölümü yapma, uygulama
- c. Yıllık planda aile katılımı çalışmalarını belirtme, resmi izin alma
- d. Planlama yapma, velileri ikna etme süreci, uygulama ve değerlendirme aşaması

6. Aile katılımı çalışmalarının öğrencilerinizin öğrenmelerine ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?

- a. Öğrenmelerini olumlu yönde etkilemesi
- b. Başarısının artması
- c. Derse karşı ilgilerinin artması
- d. Öz güvenin artması.
- e. Ailesiyle birlikte bir şeyler yapmaktan mutlu olması
- f. Ailelerinin yanında kendilerini daha güvende hissetmesi
- g. Sorumluluk bilincinin gelişmesi
- h. Sınıf içinde daha etkin olması
- i. Motivasyonunu arttırması
- j. Eğitime bakış açısını olumlu yönde etkilemesi
- k. Sosyal becerilerini geliştirmesi
- l. Aile arası iletişimi arttırması
- m. Öz değerlendirme yapabilmesi
- n. Aile ve okul arasındaki ilişkiyi görmesini sağlaması
- o. Ailesiyle kaliteli zaman geçirmesi
- p. Yaptığı ödevlerin niteliğinin artması
- r. Kaynaklara daha kolay ulaşması
- s. Öğrendikleri ile evde öğrendikleri arasında paralellik olması
- t. Derse hazırlıklı gelmesi

7. Aile katılımı çalışmalarının size öğretmen olarak ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?

- a. İşlerini kolaylaştırması
- b. Öğrencinin ailesini tanınması
- c. Öğrencisini daha iyi tanınması
- d. Öğretmen ile aile arasında iletişimi geliştirme
- e. Mutlu olması
- f. Öğretmene destek sağlaması
- g. Öğretmen-aile-okul işbirliğini güçlendirmesi

8. Aile katılımı çalışmalarının ailelere ne gibi katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?

- a. Çocuklarını sınıf içinde gözlemleyebilmesi
- b. Mutlu olması
- c. Okulda/sınıfta yapılan etkinlikler/çalışmalar hakkında bilgi sahibi olması
- d. Çocuklarını tanınması
- e. Çocuğun eğitimi konusunda bilinçlenmesi
- f. Çocuklarının eğitim-öğretimindeki önemlerini anlaması
- g. Aileler arası iletişim kurulması
- h. Çocukları ile zaman geçirmesi
- i. Sınav kaygısından kurtulması

- j. Öğrenmede bireysel farklılıkları fark etme
- k. Yeni programlar hakkında bilgi sahibi olması
- l. Öğretmenle iletişim halinde olması
- m. Öğretmene olumlu tutum geliştirmesi
- n. Öğretmeni değerlendirebilmesi

9. Aile katılımı çalışmalarında ne tür zorluklarla karşılaştınız?

- a. Ailelerin aile katılımı çalışmalarına katılmak istememesi
- b. Öğrencilere verilen ödevlerin aileler tarafından yapılması
- c. Ailelerin, çalışmaları nedeniyle aile katılımı çalışmalarına zaman ayıramaması
- d. Ailelerin ekonomik bakımdan olanaklarının yetersiz olması
- e. Okulun fiziki ortamının uygun olmaması
- f. Ailelerin öğretmene olumsuz tutumu
- g. Öğrencinin sınıfta ailesini görünce olumsuz davranışlar sergilemesi
- h. Anne-babanın eğitim düzeylerinin düşük olması
- i. Ailelerin aşırı ilgili olması
- j. Aile katılımı çalışmalarını öğretmeni yorması
- k. Ailelerin çocuklarının okuldaki öğrenmelerini evde desteklememesi
- l. Öğrenci sayısının fazla olması
- m. Ailenin sorumluluğu öğretmene bırakması
- n. Parçalanmış ailelerin olması

10. Aile katılımı çalışmalarında istenilen başarının elde edilmesi için neler yapılmalıdır?

- a. Paydaşlara konferans ve seminerler düzenlenmeli
- b. Öğretmen, veli toplantılarında aile katılımının önemini anlatmalı
- c. Öğretmen, okul müdürü ve diğer yöneticilerle işbirliği yapmalı
- d. Öğretmen aile katılımı çalışmalarına daha fazla yer vermeli
- e. Öğretmen kılavuz kitaplarında aile katılımı çalışmalarına/etkinliklerine yer verilmeli
- f. Öğretmen aile ile sağlıklı iletişim kurmalı
- g. Aile katılımı etkinlikleri planlanmalı
- h. Okul yöneticileri ve MEB aile katılımı çalışmalarına/etkinliklerine destek vermeli
- i. Okulların fiziki yapısı artırılmalı
- j. Aile katılımı etkinliklerine yönelik ailelere dönüt verilmeli
- k. Öğretmen aile katılımı konusunda donanımlı olmalı
- l. Cumartesi günleri aile katılımı çalışmaları yapılmalı

KAYNAKÇA

- Acat, B., Anılan, H., Girmen, P. ve Anagün Ş. (2005). Öğretmen adaylarının ilköğretim hayat bilgisi programında yer alan becerilere sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri (Eskişehir ili örneği). *Eğitimde Yansımalar VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu* içinde (ss.304-405). Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Akbaba, T. (2004). Cumhuriyet döneminde program geliştirme çalışmaları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5, 54-55.
- Akkaya M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Akkök, F. (2004). Ailelerin eğitim sürecine katılımı. Y. Kuzgun, (Ed.). *İlköğretimde rehberlik* içinde (ss. 257-259). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aksoy, B. A. ve Arabacı, N. (2005). Okul öncesi eğitime katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 18-26.
- Akyıldız, H. (1992). Öğretmen açısından okul-toplum açısından etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 189-198.
- Amaral, M. (2007). *Parents' perspectives: The role of parents in the education of their children*. Unpublished doctoral thesis, University of British Columbia.
- Anderson K. J. and Minke, M. K. (2007). Parent involvement in education toward an understanding of parents' decision making. *The Journal of Educational Research*, 100 (5), 311-323.

- Antunez, B. (?). *When everyone is involved parents and communities in school reform*.
<http://inpathways.net/6parents.pdf> adresinden 10 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Arslan, M. (2000). *Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri*.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/aslan.htm> adresinden 18 Mart 2010 tarihinde elde edilmiştir.
- Aslanargun, E. (2007). Okul aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma.
Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 119-132.
- Aydoğan, İ. (2007). Okul faaliyetlerine aile katılımını engelleyen faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 259-273.
- Balkar, B. (2009). Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 135-123.
- Barge, J. K. and Loges, E. W. (2003). Parent, student and teacher perceptions of parental involvement. *Journal of Applied Communication Research*, 31 (2), 140-163.
- Barnard, M. W. (2004). Parent involvement in elementary school and educational attainment. *Children and Youth Services Review*, 26, 39-62.
- Barrera, J. M. and Warner, L. (2006). Involving families in school events. *Kappa Delta Pi Record*, 42(2), 72-75.
- Baysal, Z. N. (2006). Hayat bilgisi: toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* içinde (ss.2-17). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Belet, Ş. D. (1999). İlköğretim kurumlarında uygulanan hayat bilgisi programının değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1-2), 77-91.
- Belet, Ş. D. (2008). Hayat bilgisi dersi öğretim programı. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal öğretimi* içinde (ss.21-40). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Berger, H. E. (1991). Parent involvement: yesterday and today. *The Elementary School Journal*, 91 (3), 209-218.
- Berger, E. H.(2004). *Parents as partners in education families and schools working together*. (6.b.s.). Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Binbaşıoğlu, C. (1999). Cumhuriyet döneminde ilkokul programları. F. Gök (Ed.). *75 yılda eğitim* içinde (ss.45-63). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1999.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Blackwell, J. (2008). Amerika’da aile eğitimi ve aile katılımının günümüzdeki ve gelecekteki durumu. *Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okulöncesi Eğitim Kongresi* içinde (ss.86-88). Trabzon: Trabzon Kültür Yayınları.
- Brinton, B. (1999). *G.I.V.E Get Involved, volunteer in education volunteering in the classroom benefits parents and children*. http://www.parentsource.com/volunteer_article.asp. adresinden 10 Haziran 2010 tarihinde elde edilmiştir.
- Can, B. (2008). *İlköğretim programının uygulanmasında veli katılımı düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

- Carlisle, E., Stanley, L. and Kemple, M. K. (2005). Opening doors: understanding school and family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33 (3), 155-162.
- Cavkaytar, A. (1999). Özel eğitimde anne-baba katılımı. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 97-106.
- Cavkaytar, A. (2008). Okul-aile işbirliğini geliştirme etkinlikleri. E. A. Küçükylmaz (Ed.). *Okul, aile ve çevre iş birliği içinde* (ss.77-95). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ceyhan, E. (2008). Eğitim sürecinde aile katılımı ve aile rehberliği. A. S. Türküm, (Ed.). *Anne baba eğitimi içinde* (s.153-176). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Chan, Y. M. and Chui, H. S. (1997). Parental Participation in School Councils in Victoria, Australia. *International Journal of Educational*, 11(3), 102-110.
- Chen, G. (2008). *Parental involvement is key to student success*. <http://www.publicschoolreview.com/articles/12> adresinden 10 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Coleman, M. and Churchill, S. (1997). Challenges to family involvement. *Childhood Education*, 73(3), 144-148.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (?). *Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi Öğretmen-aile- çocuk ve kurum*. <http://www.sosbil.aku.edu.tr/dergi/V11/comert.pdf> adresinden 12 Kasım 2008 tarihinde edinilmiştir.
- Cömert, D. (2007). Okulöncesi kurumlarına aile katılımının önemi ve okul-aile işbirliği. *Yaşadıkça Eğitim*, 96, 23-31.

- Cotton, K. and Wikelund, R. K. (2001). Parent involvement in education. *School, Improvement Series*. <http://www.nwrel.org/> adresinden 25 Haziran 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Çelenk, S. (2002). İlkokuma-yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 1 (2). <http://www.ilkogretim.online.org.tr> adresinden 10 Kasım 2008 tarihinde elde edilmiştir.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 33-39.
- Çilenti, K. (1988). *Özel öğretim yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Davis, D. (2000). *Supporting parent, family and community involvement in your school*. http://www.pacer.org/mpc/pdf/titlepip/SupportingInvolvement_article.pdf adresinden 10 Haziran 2010 adresinden alınmıştır.
- Dearest, M. (2007). *Parent involvement in the classroom*. http://www.associatedcontent.com/article/398661/parent_involvement_in_the_classroom.html?cat=4 adresinden 10 Haziran 2010 tarihinde elde edilmiştir.
- Demirbulak, D. (2000). Veli-öğretmen görüşmeleri ile ilgili bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 146, 53-55.
- Demir, S. (2006). *İlköğretim programında okutulmakta olan hayat bilgisi derslerinin, öğrencileri fen bilgisi derslerine hazırlamadaki etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2007). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. Ö. Demirel (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* içinde (ss.1-17). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deryakulu, D. (2001). *Yapıcı öğrenme*. <http://www.egitim.aku.edu.tr/yapici.doc> adresinden 15 Mart 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Deslands, R. and Bertrand, R. (2005). Motivation of parent involvement in secondary-level schooling. *The Journal of Education Research*, 98 (3), 164-175.
- Deveci, H. (2008). Hayat bilgisi dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss.1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Deveci, H. (2009). Hayat bilgisi öğretiminde aile katılımı. B. Tay (Ed.). *Hayat bilgisi öğretimi içinde* (ss.243-260). Ankara: Maya Akademi.
- Deveci, H. ve Sözer, E. (2007). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımı ve çeşitli uygulama örnekleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu* içinde (ss.185-190). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Doğru, Ç. T. (2005). *Okul-öğretmen-aile işbirliğinin sınıf yönetimine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Dündar, Ş. (2002). İlköğretim okullarında hayat bilgisi dersi programlarının tarihsel gelişimi. *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 11-18.
- EPÖ Profesörler Kurulu (2005). *Eğitim programları ve öğretim alanı profesörler kurulu ilköğretim 1-5. sınıflar öğretim programlarını değerlendirme toplantısı*. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/sbildirge%5B1%5D.pdf> adresinden 12.10.2009 tarihinde edinilmiştir.

- Erdem, R. A. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8 (2). <http://www.ilkogretim.online.org.tr> adresinden 10 Mart 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ergin, H. (2007). Etkili okul-aile işbirliğinin sağlanmasının önemi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 86, 32-38.
- Epstein, L. J. and Becker, J. H. (1982). Teachers' reported practise of parent involvement: Problems and possibilities. *The Elementary School Journal*, 83 (2),103-113.
- Epstein, L. J. and Dauber, L. S. (1991). School programs and teacher practise of parent involvement in inner city elementary and middle schools. *The Elementary School Journal*, 91 (3), 289-304.
- Epstein J. L. (2001). *School, family and community partnerships*. ABD: Westview Press.
- Eryorulmaz, A. (1993). Kurumsal okul öncesi eğitiminde ailenin rolü. *9.Ya-pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri* içinde (ss.90-95). Ankara: Ya-pa Yayınları.
- Fan, X. and Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13 (1), 1-22.
- Fer, S. (2005). *1923 yılından günümüze cumhuriyet dönemi ilköğretim programları üzerine bir inceleme*. http://www.sevalfer.com/files/Bildiri_CumhuriyetDonemiProg.pdf adresinden 10 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.

- Fidan, N. ve Baykul, Y. (1994). İlköğretimde temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 7-20.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Finders, M. and Lewis, C. (1994). Why some parents don't come to school. *Educational Leadership*, 51 (8), 50-54.
- Gökçe, E. (2000). *İlköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi*. <http://www.egitim.dergi.pamukkale.edu.tr/.../30ILKÖĞRETİMDE%20OKUL%20AİLE%20İŞBİRLİĞİNİN%20GEL> adresinden 10 Mart 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Gözütok, D. (2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/160/gozutok.htm> adresinden 10 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Graue, E. and Brown, P. C. (2003). Preservice teachers' notions of families and schooling. *Teaching and Teacher Education*, 19, 719-735.
- Grolnick, S. W. and Slowiaezek, L. M. (1994). Parents' involvement in children's schooling: a multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, 65, 237-252.
- Gül, E. (2007). *Eğitimde çocuk başarısı için okul-aile işbirliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, Yeditepe Üniversitesi.
- Gültekin, M. (2007). İlköğretim I: 1923-1972. M. Sağlam (Ed.). *Türk eğitim tarihi* içinde (ss.63-83). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Gültekin, M. (2004). Öğretme-öğrenme sürecinde yeni yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 25-51.
- Gültekin, M. (2008). Okul aile ve çevre işbirliği. A. Hakan (Ed.). *Öğretmenlik meslek bilgisi alanındaki gelişmeler içinde* (ss.153-179). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2(6), 14-17. www.agumuseli.com/dokumanlar/.../ailekatilimiogrencibasaris.pdf adresinden 10 Nisan 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Gürkan, T. (2004). Öğretmenlik mesleği ile ilgili temel kavramlar. E. Sözer (Ed.). *Öğretmenlik mesleğine giriş içinde* (ss.1-14). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Günkan, H. E. (2007). *Ailenin ilköğretim öğrencilerinin eğitimi üzerindeki etki düzeyinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ, Fırat Üniversitesi Eğitim.
- Güven, M. ve Güven S. (2002). İlköğretimde çocuğu bulunan annelerin veli-öğretmen ilişkilerini algılayışları ve rehberlik gereksinimleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 74-75, 56-59.
- Hill, N. E. and Taylor, C. L. (2004). Parental school involvement and children's academic achievement. *American Psychological Society*, 13(4), 161-164.
- Hill, N. (2009). *An analysis of teachers' and parents' perceptions of the barriers of parental involvement in urban elementary schools based on grade level*. Unpublished doctoral thesis, University of Capella.

- HFRP (Harvard Family Research Project), (2007). *Family involvement in elementary school children's education*. <http://www.hfrp.org/publications-resources/browse-our-publications/family-involvement-in-elementary-school-children-s-education> adresinden 12 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Hoover-Dempsey, K. V., Bassler, O. C. and Brissie, S. J. (1987). Parent involvement: Contributions of teacher efficacy, school socioeconomic status and other school characteristics. *American Educational Research Journal*, 24 (3), 417-435.
- Işık, H. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Jacobs, K.(2007). *Effectively managing parent involvement in the classroom*. Unpublished master thesis, University of California State University.
- Jeynes, H. W. (2003). A meta-analysis the effects of parental involvement on minority children's academic achievement. *Education and Urban Society*, 35 (2), 202-218.
- Kale, M. (2007). Eğitimin temel kavramları. E. Karip (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* içinde (ss.2-18). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Karabağ, G. (2006). Hayat bilgisi öğretim programı. C. Öztürk (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* içinde (ss.51-69). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Karaman, F. (2007). *2004 sosyal bilgiler öğretim programı uygulamalarında okul-aile işbirliği düzeyi (Tokat Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Tokat, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, R. (2007). *The attitudes of preschool teachers toward parent involvement*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okulöncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne- baba görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Kıncal, Y. R. (1993). Aile ve eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 5.
- Kuzu, N. (2006). *Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının anne davranışları üzerindeki ve annelerin okulöncesi eğitime yönelik görüşlerine ilişkin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.
- Küçükyılmaz, E. A. (2008). Okul-aile iş birliğinde okula ve aileye düşen görev ve sorumluluklar. E. A. Küçükyılmaz (Ed.). *Okul, aile ve çevre işbirliği içinde* (ss.37-53). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Lim, Y. S. (2003). Parental involvement in education. G. Olsen and M. L. Fuller (Ed.). *Home-school relations working successfully with parents and families in* (ss.134- 157). USA: Pearson Education.
- Martin, J., Tett, L. and Kay, H. (1999). Developing collaborative partnerships: limits and possibilities for schools parents and community education. *International Studies in Sociology of Education*, 9(1), 59-75.

- Machen, M. S., Wilson, D. J. and Notar, E. C. (2005). Parental involvement in the classroom. *Journal of Instructional Psychology*, 32 (1), 13-16.
- MEB. (2005). *İlköğretim 1,2 ve 3. sınıf hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2004). Programın uygulanmasında okul yöneticileri, öğretmenler, müfettişler ve velilerin görevleri. *MEB müfredat geliştirme süreci*. http://ttkb.meb.gov.tr/programlar/program_giris/gorevler_5.htm10 adresinden Mart 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Moles, C. O. (1982). Synthesis of recent research on parent participation in children's education. *Educational Leadership*, 44-47.
- NCCA (National Council for Curriculum and Assessment). (2009). *Primary School Curriculum*.http://www.ncca.ie/en/Curriculum_and_Assessment/Early_Childhood_and_Primary_Education/Primary_School_Curriculum/ adresinden 16 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Olmscehid, C. (1999). *Parental involvement an essential ingredient*. <http://eric.ed.gov/PDFS/ED431044.pdf> adresinden 12 Kasım 2008 tarihinde edinilmiştir.
- Özdemir, N. (2009). *The study of school-family cooperation activities in elementary school level on the base of parents' perception*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli, görüşleri. *9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* içinde (ss.802-811). Elazığ: Fırat Üniversitesi.

- Özmen, F. ve Kolay, Y. (2004). Öğrenci ailelerinin okuldaki çocuklarının eğitimiyle ilgilenme durumları. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi* içinde (1303-1328). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Öztop, H. ve Telsiz, M. (1996). Muhteşem anababa eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim*, 46, 4-7.
- Patton, M. Q. (2001). *Qualitative research&evaluation methods*. USA: Sage Publications.
- Pehlivan, İ. (1997). Okula aile katılımı. *Yaşadıkça Eğitim*, 53, 4-7.
- Pehlivan, İ. (?). *Etkili okul*. <http://e-kutuphane.egitimsen.org.tr/pdf/1662.pdf> adresinden 10 Mart 2009 tarihinde edinilmiştir.
- PTA (National Parent Teacher Association) (1998) *.National standards for parent/familyinvolvementprograms*.http://www.ptasonline.org/kspta/national_standards.pdf adresinden 10 Kasım 2009 tarihinde edinilmiştir.
- Rosenblatt, Z. and Peled, D. (2002). School ethical climate and parental involvement. *Journal of Educational Administration*, 40(4), 349-367.
- Sabancı, A. (2009). Türkiye’de veli katılımına ilişkin ilköğretim okulu yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 245-262.
- Sadık, F. ve Doğanay, A. (2008). Problem davranışlarla baş etme sürecinde öğretmen, öğrenci ve veli beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 24-43.
- Saylan, N. (1991). Okul-aile işbirliğinin çocuğun eğitimine etkileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 139-143.

- Sheldon B. S. (2002). Parents' social networks and beliefs as predictors of parent involvement. *The Elementary School Journal*, 102 (4), 301-316.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat bilgisi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri. G. Can (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi içinde* (ss.15-39). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, E. ve Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımı ve çeşitli uygulama örnekleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu içinde* (s.185-190). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Stern, J. (2003). *Involving parents*. Newyork: Continuum.
- Stephens, P. Y. (2010). *The impact of parental involvement on achievement at the third grade level*. Unpublished doctoral thesis, University of Capella.
- Stout, A. (2009). *Comparing rural parent and teacher perspectives of parental involvement: amixed methods study*. Unpublished doctoral thesis, University of Walden.
- Sünbül, M. A. ve Yavuz, M. (2004). İlköğretim okulu öğretmen ve velilerinin veli toplantıları hakkındaki görüş ve beklentilerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi. *XIII: Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*.<http://www.pegema.net/dosya/doküman/5817335.pdf>. adresinden 3 Kasım 2009 tarihinde elde edilmiştir.
- Şahin, T. F. ve Ünver, N. (2005). Okulöncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 23-30.

- Şahin, T., F. ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(12), 7-13.
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye’de hayat bilgisi dersi Programlarının gelişimi. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8). http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi8pdf/sahin_mustafa.pdf adresinden 10 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Temel, F. (2007). Aile katılımı. *Okulöncesi Eğitimi Sempozyumu* içinde (ss.99-112). Antalya.
- Tezcan, M. (1991). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası
- Tukun, F. Ö. ve A. E. Köksal. (2002). Okul-aile işbirliğinde yeni yaklaşımlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5, 216-224.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilen nitel bir araştırma tekniği görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24, 543-559.
- Vural, M (2005). *En son değişiklikleriyle ilköğretim okulu ders programları ve öğretim kılavuzları 1-5 sınıflar*. Erzurum: Yakutiye Yayıncılık.
- Wells, A. L. (1992). Getting parents involved in the classroom . *Contemporary Education*, 64 (1). S46-48.
- Yaşar, Ş. (1998). Yapısalcı kuram ve öğrenme öğretme süreci. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1-2), 68-75.

- Yaşar, Ş. (2007). İlköğretim II: 1973–2007. M. Sağlam (Ed.). *Türk eğitim tarihi içinde* (ss.85-103). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Yaşar, Ş. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin, öğrencinin ve velinin rolü. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 17, 15-19.
- Yaylacı, A. F. (1999). *İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı (ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, C. M. ve Dönmez, B. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 98-115. www.e-sosder.com/?sayfa=dergelist&sayi=23 adresinden 15 Nisan 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Yılmaz, T. ve Tarı, Ö. I. (2010). Fen ve teknoloji dersinde ev ödevlerine aile katılımı: bir olgu bilim çalışması. *9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu içinde* (ss.287-292). Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Yiğit, B. (2008). Okul aile-çevre ilişkisi ve eğitimdeki önemi. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 20, 21-27.
- Yörükoğlu, A.(1997). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yurdakul, B. (2005). Yapılandırmacılık. Ö. Demirel (Ed.). *Eğitimde yeni yönelimler içinde* (ss.39-61). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Zembat, R., Oktay, A., Gürkan, T. ve Unutkan, Ö. P. (2006). *Okul öncesi eğitim programı uygulama rehberi ne yapıyorum? Neden yapıyorum? Nasıl yapmalıyım?.* İstanbul: Ya-pa Yayınları.